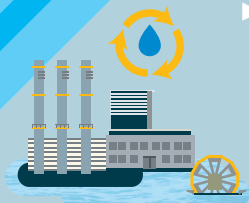

พ.ร.บ.
ทรัพยากรน้ำ '61
และ
แผนแม่บทน้ำ 20 ปี
ฉบับพกพา

*Water Resources Act, B.E. 2561 (2018) and
The 20-year Master Plan on Water Resources Management
Pocket Edition*

วิถีชีวิตของคนไทยผูกพันกับทรัพยากรน้ำมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่บรรพบุรุษ เราใช้แม่น้ำเป็นเส้นทางเดินทาง แหล่งหาอาหาร การประกอบอาชีพต่าง ๆ จวบจนถึงปัจจุบันทรัพยากรน้ำยังมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทยมากขึ้น นอกเหนือไปจากการใช้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค การเกษตร การคมนาคม และการรักษาระบบนิเวศแล้ว น้ำยังทำหน้าที่ขับเคลื่อนความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมด้วย แต่เนื่องจากหลายสิบปีที่ผ่านมาความต้องการใช้น้ำในประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นมาก ประกอบกับภัยธรรมชาติทั้งฝนแล้ง อุทกภัย และปัญหาแหล่งน้ำเสื่อมโทรม ส่งผลให้กระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน รวมถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศตามมา แม้รัฐบาลหลายยุคมีความตั้งใจในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง แต่เนื่องจากการแก้ไขเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้อง ทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

ภายหลังจึงมีการจัดตั้งสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) ขึ้นเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2560 เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักในการกำกับดูแลนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ โดยมีพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561 และแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำของประเทศตามแนวทางการพัฒนาประเทศของยุทธศาสตร์ชาติ

ทั้งนี้ หนังสือ “พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำ’61 และแผนแม่บทน้ำ 20 ปี ฉบับพกพา” เล่มนี้ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่สาระสำคัญของพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561 และแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ให้หน่วยงานด้านน้ำ นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนประชาชนที่สนใจสามารถนำไปเป็นข้อมูลประกอบการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องและเป็นข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป

Preface

The traditional way of life of the Thai people has been interconnected with water resources for a long period, since the times of our ancestors. We have used rivers as transportation routes, source of food gathering and for various types of work. To the present day, water resources are even more important to the way of life of the Thai people. Apart from using water for consumption, agriculture, transportation and preserving the ecosystem, water is also the prime mover of national economic and social security. In the past decades, however, the water consumption demand has increased, in addition to the natural disasters such as drought, floods and water source deterioration. These have caused an adverse effect on the livelihood of the Thai people, as well as on the people's economic and social security. Although many governments have been seriously focused on solving water-related problems, but the approach only addresses one side of the problem and not comprehensive, the water resources management efforts were not as successful as intended.

Subsequently, on 25 October 2017, the Office of the National Water Resources (ONWR) was established to serve as the main agency in overseeing the policy on national water resources management, with the Water Resources Act, B.E. 2561 (2018) and the 20-year Master Plan on Water Resources Management, B.E. 2561 - 2580 (2018 - 2037) as the framework for developing and solving the national water resources problems in accordance with the development approach in the National Strategy.

The "Water Resources Act, B.E. 2561 (2018) and 20-year Master Plan on Water pocket edition" was published with the objective of disseminating important content on the Water Resources Act, B.E. 2561 (2018) and the 20-year Master Plan on Water Resources Management, B.E. 2561 - 2580 (2018 - 2037) for water-related agencies, students and the general public to use the information for related work and for future research purposes.

Office of the National Water Resources

October 2020

สารบัญ

Content

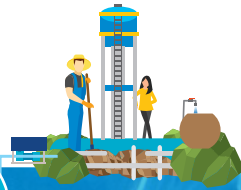

ส่วนที่ 1 Part 1

สรุปสาระสำคัญของ พระราชบัญญัติ ทรัพยากรน้ำ

พ.ศ. 2561

Summary of
The Water Resources
Act, B.E. 2561 (2018)

หน้า

3

page

ส่วนที่ 2 Part 2

สรุปสาระสำคัญของ แผนแม่บทการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ 20 ปี

(พ.ศ. 2561 - 2580)

Summary of
The 20-year Master Plan on
Water Resources Management,
B.E. 2561 - 2580 (2018 - 2037)

27

56

ส่วนที่ 3 Part 3

ภาคผนวก

- ❖ พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ
พ.ศ. 2561
- ❖ แผนแม่บทการบริหารจัดการ
ทรัพยากรน้ำ 20 ปี
(พ.ศ. 2561 - 2580)

Appendix

- ❖ The Water Resources
Act, B.E. 2561 (2018)
- ❖ The 20-year Master Plan on
Water Resources Management,
B.E. 2561 - 2580 (2018 - 2037)

ส่วนที่ **1**
Part

สรุปสาระสำคัญ
พระราชบัญญัติ
ทรัพยากรน้ำ
พ.ศ. 2561

*Summary of
The Water Resources Act,
B.E. 2561 (2018)*

บทนำ

Introduction

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยได้ประสบกับปัญหาการบริหารทรัพยากรน้ำในหลายด้านโดยมีหน่วยงานเกี่ยวข้องที่มีหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายหลายฉบับ ถึงแม้รัฐบาลจะได้แต่งตั้งให้มีคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติทำหน้าที่ในการบูรณาการและบริหารทรัพยากรน้ำอย่างเป็นทางการในทุกมิติแล้วก็ตาม แต่ยังคงมีความจำเป็นที่สมควรจะมีกฎหมายในการบูรณาการเกี่ยวกับการจัดสรร การใช้การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และสิทธิในน้ำ เพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถบริหารทรัพยากรน้ำให้มีความประสานสอดคล้องกันในทุกมิติอย่างสมดุลและยั่งยืน รวมทั้งวางหลักเกณฑ์ในการประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในการเข้าถึงทรัพยากรน้ำสาธารณะ ตลอดจนจัดให้มีองค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งในระดับชาติ ระดับลุ่มน้ำ และระดับองค์กรผู้ใช้น้ำ ซึ่งสะท้อนการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อร่วมกันบริหารทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

In the past years, Thailand has been faced with problems related to water resources management in many dimensions. Various agencies are assigned with the duties and powers according to relevant laws. Although the government has appointed the National Water Resources Committee to integrate and manage water resources in a systematic manner in all dimensions, there is still the need to have a law that will integrate the allocation, use, development, management, maintenance, rehabilitation and conservation of water resources and rights in water. This is so that all agencies involved will be able to manage water resources and to be integrated in all dimensions, as well as be balanced and sustainable. Also, this new law will lay down the foundation for guarantee of basic rights of the people in accessing public water resources. It will also create a national water resources management agency, as well as at the river basin level and water consumer organization level. It will be a reflection of the people's participation in joining to manage water resources in an efficient and effective manner. This new law is therefore necessary.

รวมทั้งได้วางหลักเกณฑ์ในการประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในการเข้าถึงทรัพยากรน้ำสาธารณะไว้อย่างยุติธรรม และกำหนดให้องค์กรบริหารทรัพยากรน้ำทั้งในระดับชาติ ระดับลุ่มน้ำ และระดับองค์กรผู้ใช้น้ำ ซึ่งสามารถสะท้อนกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารทรัพยากรน้ำอย่างแท้จริง นอกจากนี้ในกรณีที่เกิดปัญหาภาวะวิกฤติน้ำ ให้มีการตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้อำนวยการแบบ Single Command แก่ปัญหาจนกว่าวิกฤติน้ำจะผ่านพ้นไป นับได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้สามารถบริหารทรัพยากรน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

“พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561” จึงเป็นกฎหมายว่าด้วยทรัพยากรน้ำฉบับแรกของประเทศไทย มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 27 มกราคม 2562 และได้ถูกตราขึ้นมาเพื่อใช้เป็นกฎหมายหลักที่มีความสำคัญต่อแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบของประเทศในเชิงบูรณาการ ลดความซ้ำซ้อนด้านงบประมาณ และแผนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับน้ำ ตลอดจนยังช่วยประสานและสร้างระบบฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐให้ชัดเจนขึ้น และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

In addition, the principles for the basic rights of the people to access public water resources was set in a fair and just manner. It was also concluded to have a national-level water resources management organization, as well as in the river basin level and water user organization level. This is a reflection of the people's participation in truly managing water resources. Apart from this, in the case of water crises, the Ad-hoc command center would be set up with the Prime Minister in a Single Command system to solve problems until the water crises passes. It is considered very important to manage water resources in a more efficient manner.

The Water Resources Act, B.E. 2561 (2018) is therefore the first law on water resources of Thailand. It was effective on 27 January 2019 and was promulgated as an important law defining the approach to manage the whole system of water resources management of the country in an integrated way. It also decreases the duplication of budget use and water-related action plans, as well as enhances the coordination and builds more clarity in the database system between government agencies towards better efficiency.

สาระสำคัญ

ของพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561

The Water Resources Act, B.E. 2561 (2018)

พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 หรือกฎหมายว่าด้วยทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วย 9 หมวดสำคัญและบทเฉพาะกาล จำนวน 106 มาตรา ได้แก่

The Water Resources Act, B.E. 2561 (2018) or a water resources law comprised of 9 important chapters and 106 sections of transitory provision as follows :

หมวด 1

Chapter

ทรัพยากรน้ำ Water Resources

กฎหมายกำหนดให้รัฐมีอำนาจใช้ พัฒนา บริหารจัดการ บำรุงรักษา พื้นฟู และอนุรักษ์ ทรัพยากรน้ำให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่าง สมดุลและยั่งยืน โดยนายกรัฐมนตรีอาจกำหนดให้ หน่วยงานรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็น ผู้รับผิดชอบควบคุมดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรน้ำ สาธารณะนั้นก็ได้

The law grants the powers to the state to use, develop, manage, maintain, rehabilitate and conserve water resources to be of use to the general public in a balanced and sustainable manner. The Prime Minister may designate the government agency or local administrative agency to be responsible for regulating and maintaining a particular public water source.

หมวด 2

Chapter

สิทธิในน้ำ Rights in Water

ให้สิทธิบุคคลในการใช้หรือเก็บกักน้ำได้เท่าที่ จำเป็นแก่ประโยชน์ในกิจกรรมหรือในที่ดินของตน โดยไม่เป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนหรือเสียหาย แก่บุคคลอื่นซึ่งอาจใช้น้ำนั้น

The law grants the rights of individuals in using or retaining water as necessary for the benefit of the performance of activities or in owned lands. It must not, however, cause nuisance or damage to others using water.

หมวด 3 Chapter

องค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ Water Resources Management Bodies

มีทั้งระดับชาติ ระดับลุ่มน้ำ และระดับองค์กร
ผู้ใช้น้ำที่สะท้อนการมีส่วนร่วมของประชาชน

There are the national level, river basin level, and water user organization level, which are a reflection of the people's participation.

ระดับชาติ

National level

โดยในระดับชาติมีคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) เป็นองค์กรหลักในการบูรณาการ การบริหารทรัพยากรน้ำ มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เลขาธิการสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขาธิการ

At the national level, there is the National Water Resources Committee (NWRC) that is the main organization in integrating and managing water resources. The Prime Minister is the chair of this committee and the Secretary-General of the Office of the National Water Resources (ONWR) is the committee member and secretary of the committee.

ระดับลุ่มน้ำ

River basin level

ระดับลุ่มน้ำ มีคณะกรรมการลุ่มน้ำเป็นกลไกในการขับเคลื่อน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับเลือกในเขตลุ่มน้ำนั้นเป็นประธาน และข้าราชการของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค เป็นกรรมการและเลขานุการ

At the river basin level, the River Basin Committee is a driven mechanism. The provincial governor selected within the river basin area is the chair of this committee and the officials of the ONWR serve as the committee members and secretary of the committee.

ระดับองค์กรผู้ใช้น้ำ

Water user organization level

มีการรวมตัวของบุคคลซึ่งใช้น้ำในบริเวณใกล้เคียงและอยู่ในลุ่มน้ำเดียวกันจดทะเบียนก่อตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำเพื่อประโยชน์ร่วมกันเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำในหมู่สมาชิก

This is an assembly of water user in nearby areas within the same river basin who have registered to found an organization for joint benefit in managing water resources among members.

ให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) กำหนดความสำคัญในการจัดสรรน้ำของประเทศตามลำดับความสำคัญ โดยคำนึงถึงน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค การรักษาระบบนิเวศ จารีตประเพณี การบรรเทาสาธารณภัย การคมนาคม เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว

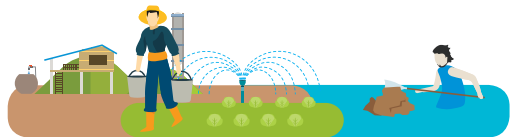
แบ่งการใช้น้ำทรัพยากรน้ำสาธารณะ แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

The National Water Resources Committee (NWRC) gives importance to the water allocation in order of prioritization, recognizing water for consumption, ecological preservation, traditions, disaster mitigation, transport, agriculture, industry, commerce and tourism. There are three types of public water resource usage, as follows

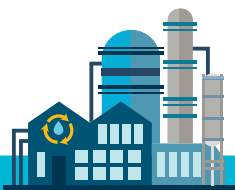
ประเภทที่ 1 / Type 1

การใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะเพื่อการดำรงชีพ การอุปโภคบริโภคในครัวเรือน การเกษตรหรือ การเลี้ยงสัตว์เพื่อยังชีพ การอุตสาหกรรมในครัวเรือน การรักษาระบบนิเวศ จารีตประเพณี การบรรเทา สาธารณภัย การคมนาคม และการใช้น้ำในปริมาณ เล็กน้อย โดยประเภทนี้ไม่ต้องขอรับใบอนุญาตและ ไม่ต้องชำระค่าใช้น้ำ แต่ต้องมีการจัดทำข้อมูลและจัดส่ง ข้อมูลการใช้น้ำต่อสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) กำหนด

The use of public water resources for livelihood, household consumption, farming or raising animals for sustenance, household industries, preserving the ecosystem, tradition, disaster relief, communications, and using small volume of water. This type of usage does not require permission and does not have to pay for water costs. However, data on water usage has to be assembled and sent to the Office of the National Water Resources (ONWR) in accordance with the guidelines, protocol and criteria set by the National Water Resources Committee (NWRC).

ประเภทที่ 2 / Type 2

การใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะเพื่อการอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมรวมทั้งการท่องเที่ยว การผลิตพลังงานไฟฟ้า การประปาและ กิจกรรมอื่น ซึ่งประเภทนี้ต้องได้รับใบอนุญาตจากหน่วยงานที่มีอำนาจ แล้วแต่กรณี อาทิ อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ หรืออธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล โดยได้รับความเห็นชอบของ คณะกรรมการลุ่มน้ำ

The use of public water resources for industry, tourism industry, electric power generation, water supply and other parties. This type of usage requires permission from relevant agencies, on a case-by-case basis. The heads of agencies authorized to grant permission are such as the Directors-General of the Royal Irrigation Department, Department of Water Resources or Department of Ground Water Resources, with the approval of the Committee on River Basin.

ประเภทที่ 3 / Type 3

การใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะเพื่อกิจการขนาดใหญ่ที่ใช้น้ำปริมาณมาก หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบข้ามลุ่มน้ำ หรือครอบคลุมพื้นที่อย่างกว้างขวาง ประเภทนี้ต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่มีอำนาจแล้วแต่กรณี อาทิ อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ หรืออธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.)

The use of public water resources for large scale businesses that use large volume of water or may cause impact across the river basin or large area.

This type of usage requires permission from relevant agencies, on a case by case basis. The heads of agencies authorized to grant permission are such as the Directors-General of the Royal Irrigation Department, Department of Water Resources or Department of Ground Water Resources, with the approval of the National Water Resources Committee (NWRC).

หมวด 5 Chapter 5

ภาวะน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วม

Drought and Flood

ภาวะน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วม ให้ความสำคัญกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาหัด้านน้ำ โดยให้คณะกรรมการลุ่มน้ำจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งและน้ำท่วมไว้ล่วงหน้า ซึ่งครอบคลุมไปถึงการรักษาและแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ รวมถึงบัญญัติให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

Drought and flood have called for the prioritization of prevention and solving of water-related problems. The Committee on River Basin is assigned to draft a protection plan and on drought and flood problem-solving in advanced. This plan would cover the maintenance and solving of water quality problems, as well as enlist related agencies to move forward implementation.

หมวด 6

Chapter

การอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรน้ำสาธารณะ

Conservation and development of public water resources

เน้นการสงวนพื้นที่แหล่งต้นน้ำลำธารหรือพื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำสาธารณะ รวมถึงวางหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ที่ดินที่อาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะและเพื่อการอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรน้ำสาธารณะ

This focuses on reserving areas at the water sources, creeks or wetlands for the benefit of conservation of public water resources. This includes the setting of guidelines for land use that may cause effects on public water resources and to conserve and develop public water resources.

หมวด 7

Chapter

พนักงานเจ้าหน้าที่ Component Officials

กำหนดหน้าที่และอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้ และให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

The duties and powers are set for Component Officials to implement this law and they are shall be officials under the Penal Code.

หมวด 8

Chapter

ความรับผิดทางแพ่งในกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะ

Civil liability in the case of damage to public water resources

กรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะ หรือใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะโดยไม่มีสิทธิ ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนต่อรัฐ

In the case that any person causes damage to public water resources or uses public water sources without any rights to do so, they must be responsible for compensation to the state.

หมวด 9

Chapter

บทกำหนดโทษ Penalties

ได้กำหนดโทษอาญา ซึ่งมีทั้งจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ แล้วแต่กรณีสำหรับความผิดที่กระทำ

The legal penalty has been set, which includes imprisonment, fine or both, as the case may be.

การมีส่วนร่วม ใน กฎหมายว่าด้วยทรัพยากรน้ำ ของทุกภาคส่วน

Participation in Water Resources Law by Every Sector

พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 หรือกฎหมายว่าด้วยทรัพยากรน้ำ เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมกันบริหารจัดการน้ำของประเทศได้ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับพื้นที่ ระดับลุ่มน้ำ และระดับชาติ

The Water Resources Act, B.E. 2561 (2018) or the law on water resources opens up the opportunity for all sectors to participate in national water resources management at all levels, from the local to the river basin and national level.

การเข้ามามีส่วนร่วม ของภาคประชาชน

People's
participation :

1

ประชาชนผู้ใช้น้ำที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันและอยู่ในเขตลุ่มน้ำเดียวกัน สามารถรวมกลุ่มกันแล้วไปจดทะเบียนก่อตั้งเป็นองค์กรผู้ใช้น้ำ เพื่อทำประโยชน์ร่วมกันในหลุมลุ่มน้ำในเขตลุ่มน้ำดังกล่าวได้

The people who use water in the nearby vicinity and in the same river basin area can join together to register to set up a water user organizations jointly working for the benefit of the river basin area.

2

จากนั้นจึงเสนอสมาชิกเป็นผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำ เพื่อให้ผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำไปคัดเลือกกันเอง เป็นกรรมการลุ่มน้ำ

Then, the organization can propose a member to be representatives for the selection of the River Basin Committee.

3

ผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำในเขตลุ่มน้ำที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการลุ่มน้ำยังมีสิทธิในการได้รับคัดเลือกไปเป็นกรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำในคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) ร่วมกันบริหารทรัพยากรน้ำในระดับประเทศต่อไป

The member representatives who was chosen to be the River Basin Committee will have the rights to be selected to represent the River Basin Committee in the National Water Resources Committee (NRWC) for working together with other members to manage the national water resources.

การมีส่วนร่วม ผ่าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อ.ป.ท.)

Participation through Local Administrative Organizations (LAOs)

พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 หรือกฎหมายว่าด้วยทรัพยากรน้ำ มีเจตนารมณ์ในการบูรณาการและอุดช่องโหว่กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับน้ำ รวมทั้งมุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ลุ่มน้ำต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อให้การใช้น้ำเกิดความเสมอภาคกัน

The Water Resources Act, B.E. 2561 (2018) or the law on water resources is intended to integrate and fill in the legal loopholes of law related to water. It also aims to promote participation between the government sector, public sector, and stakeholders in various river basin areas throughout the country to reach equality in water consumption.

ในกฎหมายฉบับนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้แก่ 1. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 2. องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) 3. เทศบาล (เทศบาลนคร, เทศบาลเมือง, เทศบาลตำบล) 4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา) มีสิทธิออกเสียงเสนอความคิดเห็นด้านการบริหารทรัพยากรน้ำได้ทุกระดับชั้น

In this law, the Local Administrative Organizations (LAOs), namely 1. Subdistrict Administrative Organization (SAO) 2. Provincial Administrative Organization (PAO) 3. Municipality (City Municipality, Town Municipality and Subdistrict Municipality) 4. Special Local Administrative Organizations (Bangkok Metropolitan and City of Pattaya) have the right to vote and propose their opinion on water resources management at all levels.

โดยกฎหมายกำหนดให้ผู้บริหาร อปท. เข้าร่วมเป็นกรรมการลุ่มน้ำ จังหวัดละ 1 คน จากนั้นคณะกรรมการลุ่มน้ำทั้ง 22 ลุ่มน้ำ จะเลือกผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำ 6 คน และ 1 ใน 6 คน (ตามร่างกฎกระทรวง) คือกรรมการลุ่มน้ำผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเข้าไปเป็นกรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำในคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) ซึ่งเป็นองค์กรระดับชาติที่ดูแลเรื่องน้ำของประเทศและร่วมกันบริหารทรัพยากรน้ำทั้งระบบต่อไป

The law determines for the executives of the Local Administrative Organization to be the River Basin Committee, with one executive per province. Then, the River Basin Committee of all 22 river basins will select 6 representatives among themselves. One out of 6 (according to draft Ministerial regulation) will be the representative of the Local Administrative Organization in such Committee and represent the River Basin Committee in the NWRC, the national-level organization that manages water and jointly manage the water resources of the whole system.

องค์กรหลัก

ในการขับเคลื่อนกฎหมายว่าด้วยทรัพยากรน้ำ

Main organizations in moving forward
the water resources law

คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
(กชน.) สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
(สทชน.) และสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
ภาค 1 - 4 คือ องค์กรหลักในการขับเคลื่อน
การดำเนินงานตาม พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ
พ.ศ. 2561

The National Water Resources
Committee (NWRC), Office of the National Water
Resources (ONWR) and ONWR Regional
offices 1 - 4 are the main organizations in moving
forward the implementation of the Water
Resources Act , B.E. 2561. (2018)

ซึ่งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ หรือ กชน. เป็นองค์กรสูงสุด
มีหน้าที่สำคัญในการบริหารทรัพยากรน้ำของประเทศในเชิงนโยบายทั้งหมด
ครบทุกมิติ โดยมี**สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ** หรือ สทชน. เป็นสำนักงาน
เลขานุการสนับสนุนงานด้านธุรการ กลั่นกรองและเสนอความเห็นเรื่องต่าง ๆ
จัดทำหนังสือ ให้คำแนะนำและสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการลุ่มน้ำ
ติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานโครงการให้สอดคล้องกับ
แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี

The National Water Resources Committee or NWRC is the highest organization that has the duty to manage water resources of the nation at the policy level in all dimensions. The Office of the National Water Resources or ONWR is the secretariat for administrative work, screening and proposing suggestions on various issues, setting the water way plan and advising and supporting the work of the River Basin Committee. Also, the Office is tasked with monitoring and evaluating the work progress according to the project plan to be in line with the 20-year Master Plan on Water Resources Management.

ส่วนสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค 1 - 4 จะทำหน้าที่เป็นสำนักงาน
เลขานุการคณะกรรมการลุ่มน้ำ สนับสนุนงานธุรการ ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ
ทรัพยากรน้ำ เพื่อใช้ประกอบการจัดทำแผนแม่บทในพื้นที่ลุ่มน้ำ ประสานงาน
ส่งเสริมติดตาม และเสนอมาตรการต่าง ๆ ต่อคณะกรรมการลุ่มน้ำ เพื่อให้
การบริหารจัดการน้ำเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

โดยทั้ง 3 องค์กรจะทำงานสอดคล้องประสานกันเพื่อการแก้ไขปัญหา
เกิดความเป็นเอกภาพ และทำให้ประชาชนทุกคนได้เข้าถึงสิทธิการใช้น้ำ
อย่างเท่าเทียมกัน

As for the ONWR Regional offices 1 - 4, it will serve as the secretariat of the River Basin Committee, support administrative work, and study and research on water resources to contribute to the Master Plan of the river basins. It is also tasked with coordination, support and monitoring, and proposing measures to the River Basin Committee for the most effective water management.

All 3 organizations will work in unison to solve water-related issues to create a unified approach towards equal access to water use for the people.

กฎหมายรอง

อีกก้าวสำคัญของ สกนช.

*Subordinate legislation
as another step forward for the ONWR*

แม้ว่าพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 หรือกฎหมายว่าด้วยทรัพยากรน้ำ ได้มีผลบังคับใช้แล้วในปัจจุบัน แต่เพื่อให้การแก้ไขปัญหาของประเทศทั้งระบบขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุม สมดุลและยั่งยืน รวมทั้งสะท้อนการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนนั้น จำเป็นต้องมีกฎหมายลำดับรองหรือกฎหมายลูกรองรับด้วย โดยมีสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) เป็นผู้เร่งขับเคลื่อนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับลุ่มน้ำ ให้สามารถจัดสรรน้ำได้อย่างเท่าเทียม ท้าทาย และเป็นธรรม

Although the Water Resources Act, B.E. 2561 (2018) or the law on water resources is already in force, for solving water problems of the whole country to move forward in the same direction in an effective, comprehensive, balanced and sustainable manner and reflect the participation of all sectors, there needs to be a Subordinate legislation or organic law in place. The Office of the National Water Resources (ONWR) is the catalyst agency in moving forward water resources management at the river basin level, to allocate water in a way that is equality and equity.

โดยในเบื้องต้นคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบเฉพาะมาตราเร่งด่วนแล้ว โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับ(1) การกำหนดลุ่มน้ำจาก 25 ลุ่มน้ำเดิมเหลือ 22 ลุ่มน้ำ (2) หลักเกณฑ์การคัดเลือกองค์กรด้านบริหารทรัพยากรน้ำทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับชาติ ระดับลุ่มน้ำ และระดับองค์กรผู้ใช้น้ำ ที่ประกอบด้วยหลักเกณฑ์วิธีการคัดเลือก วิธีการได้มา การพ้นจากตำแหน่ง รวมทั้งอำนาจ หน้าที่ และการดำเนินงานขององค์กรผู้ใช้น้ำ สะท้อนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการบริหารจัดการน้ำของประเทศ รวมทั้ง (3) การบริหารจัดการความเสี่ยงและการดำเนินการในภาวะน้ำแล้งหรือภาวะน้ำท่วม ที่ประกอบด้วยหลักเกณฑ์

และวิธีการกำหนดค่าทดแทนการใช้น้ำหรือค่าชดเชยความเสียหายต่อทรัพย์สินจากการใช้ที่ดินหรือสิ่งก่อสร้าง เพื่อการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วม

At the outset, the Cabinet approved the urgent sections. These sections have important substance regarding (1) Designating 22 river basins from the original 25. (2) Criteria for selecting water resources management organizations at all 3 levels, namely national, river basin and water user organization. It includes criteria for selection, recruitment, termination, as well as the powers, duties and work of the water user organization. In addition, it is a reflection of people's participation in managing national water resources. (3) Risk management and implementation during drought or floods approach. This is comprised of the guidelines and to determine the compensation for water usage or property damage compensation from the use of land and structures to prevent and solve drought and flood problems.

สำหรับร่างกฎหมายรอบ ประกอบด้วย

The draft laws are as follows :

1 ร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำ พ.ศ.
(draft) Royal Decree on Designated River
Basins B.E. ...

2 ร่างกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และ
วิธีการคัดเลือกกรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำ
ในคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ.
(draft) Ministerial Regulation on Rules and
Procedures for selection of committee members
of River Basin Committee to serve in the National
Water Resources Committee B.E. ...

3 ร่างกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการได้มาซึ่ง
กรรมการลุ่มน้ำผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการลุ่มน้ำผู้แทน
องค์กรผู้ใช้น้ำ และกรรมการลุ่มน้ำผู้ทรงคุณวุฒิ พ.ศ.
(draft) Ministerial Regulation on Rules and Procedures for the acquisition of
River Basin Committee members that are representatives of local administrative
organizations, water user organizations and eminent persons B.E. ...

4 ร่างกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการพ้นจากตำแหน่ง
ของกรรมการผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำ และกรรมการลุ่มน้ำผู้ทรงคุณวุฒิ อันเนื่อง
มาจากเหตุบกพร่องหรือไม่สุจริตต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือ
หย่อนความสามารถ พ.ศ.

(draft) Ministerial Regulation on Rules and Procedures for
terminating Committee members that are representatives of water
user organizations and eminent persons caused by fault, dereliction of
duties, unbecoming behavior or incompetence B.E. ...

5 ร่างกฎกระทรวง กำหนดวัตถุประสงค์ หน้าที่และ
อำนาจ และการดำเนินงานขององค์กรผู้ใช้น้ำ รวมทั้งหลักเกณฑ์
ขั้นตอน และวิธีการก่อตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำ พ.ศ.

(draft) Ministerial Regulation Prescribing the objectives,
duties and powers, and implementation of work of water
user organizations, including procedure and rules to establish
water user organizations B.E. ...

6

ร่างกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดค่าทดแทนแก่บุคคลซึ่งกักเก็บน้ำไว้ ต้องสูญเสียน้ำที่กักเก็บไว้เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในการอุปโภคบริโภคของประชาชนในพื้นที่ พ.ศ.

(draft) Ministerial Regulation Prescribing, the criteria, procedures and setting compensation for those who retain water shall allocate water to mitigate the problems of water consumption in the local area B.E. ...

7

ร่างกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการชดเชยความเสียหายแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างจากการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม พ.ศ.

(draft) Ministerial Regulation on Prescribing, Rules and Criteria on compensation of the damage on the implementation for flood prevention and mitigation to the owner or the person who possesses the land or structure B.E. ...

8

ร่างกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดค่าทดแทนการใช้ที่ดินหรือสิ่งก่อสร้าง และชดเชยความเสียหายแก่ทรัพย์สินของเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างจากการใช้ที่ดินหรือสิ่งก่อสร้าง เพื่อการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วม พ.ศ.

(draft) Ministerial Regulation Prescribing the criteria and procedures for compensation the use of land or structures and compensation of the damage on the assets of the owner or the person who possesses of land or structure used to prevent and mitigate flood-related problems B.E. ...

9

ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงินค่าทดแทนหรือค่าชดเชยความเสียหายไปวางต่อศาลหรือสำนักงานวางทรัพย์ หรือฝากไว้กับธนาคารออมสิน และวิธีการรับเงินค่าทดแทนหรือค่าชดเชยความเสียหาย พ.ศ.

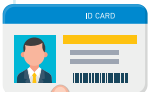
(draft) Rules of the office of the Prime Minister on Rules and Procedures for the compensation for damages to be the placed before the court or asset depository office, or to be deposited in the Government Savings Bank, and the procedures on receiving compensation or damage compensation B.E. ...

10 ร่างประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการสั่งให้บุคคลซึ่งกักเก็บน้ำไว้ ต้องเฉลี่ยน้ำเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในการ อุปโภคบริโภคของประชาชนในพื้นที่ พ.ศ.

(draft) Notification of the Office of the Prime Minister on Rules and Procedures for execution the person who retain water shall allocate water to reduce water consumption problems of the local people B.E. ...

11 ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดแบบบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามกฎหมายว่าด้วยทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2563 นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงมหาดไทย ลงนามประกาศแล้ว เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2563

Notification of the Office of the Prime Minister on Provision of identity cards for authorized competent officials according to the Water Resources Act of 2020, wherein the Prime Minister, Minister of Agriculture and Cooperatives, Minister of Natural Resources and Environment and Minister of Interior has signed, on 5 October 2020

12 ร่างประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาของคณะกรรมการเปรียบเทียบ พ.ศ.

(draft) Notification of the Office of the Prime Minister on Rules and Procedures for the settlement committee B.E. ...

การมีกฎหมายลำดับรองหรือกฎหมายลูก จึงเป็นอีกก้าวสำคัญของ สำนักงานทรัพยากรน้ำ แห่งชาติ (สทนช.) ที่จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยน บริบทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของ ประเทศไทยครั้งใหม่ เพื่อก้าวสู่การเป็น “ศูนย์กลาง การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ” ต่อไป

Having a Subordinate legislation or organic law is another important step of the Office of the National Water Resources (ONWR) that will lead to the change towards the next context in managing water resources of Thailand. It will step up and become the “National Water Resources Management Center” in the future.

ส่วนที่ **2**
Part

สรุปสาระสำคัญ
แผนแม่บท
การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)

*Summary of
The 20-year Master Plan
on Water Resources Management
B.E. 2561 - 2580 (2018 - 2037)*

บทนำ

Intro

“น้ำ” เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาประเทศตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เพื่อก้าวไปสู่เป้าหมาย “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ประกอบด้วยการสร้างความมั่นคง การสร้างความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพคน การสร้างโอกาส และความเสมอภาค การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน และการปรับสมดุลและการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

โดยที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการบริหารจัดการน้ำมาโดยตลอด โดยได้จัดสรรงบประมาณจำนวนมากในการแก้ไขปัญหาและจัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเติม แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากไม่มีหน่วยงานกลางในการประสานงาน กำกับดูแล เพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานอย่างแท้จริง

“Water” is an important factor in moving forward the development of the nation according to the 20-year National Strategy B.E. 2561 - 2580 (2018 - 2037) towards the goal of achieving “Security, Prosperity and Sustainability”. This includes strengthening security, building competitiveness, developing and promoting human capacity, building opportunities and equality, environmentally-friendly growth for sustainable development and tuning for balance and development of the government administrative system.

In the past, the government has always prioritized the importance of water management, allocating a large budget to solve the problem and identify new water sources. However, the problem could not be solved in a sustainable manner because there was no central coordinating agency to oversee the problem for genuine integration between agencies.

จนกระทั่งในปีพ.ศ. 2558 จึงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานเพื่อทำหน้าที่ผลักดันและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีเอกภาพ เกิดการบูรณาการในทุกระดับ พร้อมทั้งได้จัดตั้งสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) โดยคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 46/2560 ลงวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2560 ทำหน้าที่ในการบูรณาการข้อมูลสารสนเทศแผนงาน โครงการ งบประมาณ และติดตามประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

จากนั้นจึงได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 12 ปี (พ.ศ. 2558 - 2569) ขึ้น เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ เป็นผลให้แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวไม่สามารถตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้ครบทุกประเด็น

In 2015, the National Water Resources Committee (NWRC) was formed, with the Prime Minister as chair to command the carrying out the strategy of water resources management in a unified manner. This integration is also implemented at all levels. At the same time, the Office of the National Water Resources (ONWR) was created according to the National Council for Peace and Order no. 46/2560 dated 25 October 2017 to integrate information technology, plans, projects, budget and evaluate the management of water resources.

Then, the 12-year water resource management strategy B.E. 2558 - 2569 (2015 - 2026) was drafted for the most effective management of water resources. The changes in the surrounding environment, society and economy made the strategy unable to fully address the 20-year National Strategy in all the important areas that it covers.

ดังนั้น คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) จึงแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อดำเนินการปรับปรุงเป็นแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ให้สอดคล้องและอยู่ภายใต้บริบทเดียวกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีเป็นสำคัญเพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการพัฒนาแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำของประเทศและดูแลผลกระทบต่อประชาชน รวมถึงให้มีการพัฒนาการบริหารจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบ เพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ อีกทั้งให้สามารถจัดให้มีน้ำสะอาดใช้ทุกครัวเรือนของชุมชนชนบท ตลอดจนการเพิ่มผลิตภาพของน้ำ โดยการจัดหาน้ำและใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า ตลอดจนให้สามารถจัดระบบการกระจายภัยพิบัติน้ำ ลดความสูญเสีย ลดความเสี่ยง และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

Therefore, the National Water Resources Committee (NWRC) appointed the Sub-Committee on Water Resources Management strategy to improve the 20-year Master Plan on Water Resources Management B.E. 2561 - 2580 (2018 - 2037) to be in line with and under the same context as the 20-year National Strategy. It will be used as a framework and approach for the development of problem-solving in national water resources management related issues, as well as to monitor the adverse effects on the people. In addition, as the aim is to develop the river basin water management in its entire system to strengthen national water security, the strategy will help to ensure that clean water is provided to every household in rural areas and increase water productivity through acquiring and using water. The notion of using water in an efficient manner and knowing its value, as well as the planning for disaster mitigation, reduction of losses and risks and management efficiency, are an important output of this strategy.

นับได้ว่าแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) มีความจำเป็นอย่างยิ่ง และเปรียบได้กับเสาหลักของการปฏิรูปการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำครั้งใหญ่ของประเทศ โดยใช้เป็นเครื่องมือที่ช่วยกำหนดกรอบการทำงาน ขอบเขต และแนวทางในการขับเคลื่อนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้เดินหน้าไปได้อย่างมีแบบแผน มีประสิทธิภาพ และเกิดความต่อเนื่องในระยะยาวตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

The 20-year National Strategy on Water Resources Management B.E. 2561 - 2580 (2018 - 2037) can be considered as a very necessary plan, comparable to the foundation for a grand reform of the water resources management system of the nation. It is used as a tool to identify the frame and scope of work, as well as the approach in moving forward water resources management in a planned, efficient and continuous manner in the long term in accordance with the 20-year National Strategy.

สาระสำคัญของแผนแม่บท การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี

(พ.ศ. 2561 - 2580)

Key points of the 20-year Master Plan on

Water Resources Management B.E. 2561 - 2580 (2018 - 2037)

แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ได้มีการเพิ่มเติมกลยุทธ์ที่นำไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการทั้งแผนงานหลักและแผนงานรองเพื่อให้ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยยึดแนวทางตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ ปันฟู และการพัฒนาแหล่งน้ำ จนได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2562 โดยกำหนดแนวทางไว้ด้วยกัน 6 ด้าน ดังนี้

In the 20-year Master Plan on Water Resources Management B.E. 2561 - 2580 (2018 - 2037), a plan for drafting an action plan for the main and secondary plan was included to have more comprehensive coverage and address the related points in the 20-year National Strategy. The Philosophy Sufficiency Economy was taken as a guiding approach in the strategy. Also considered was the balance between conservation, rehabilitation and water source development. The strategy was approved by the National Water Resources Committee (NWRC) and announced in the Royal Thai Government Gazette for enforcement on 18 August 2019. The master plan comprises of six strategies, as follows :

การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค
Water Consumption
Management

**การสร้างความปลอดภัยของ
น้ำภาคการผลิต**
Building water security in the
production sector

**การจัดการน้ำท่วม
และอุทกภัย**
Flood Management

**การจัดการคุณภาพน้ำ
และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ**
Water Quality Management and
Water Resources Conservation

**การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพ
ป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและ
ป้องกันการพังทลายของดิน**
Conservation and Rehabilitation of
Degraded Watershed Forest and
Soil Erosion Protection

การบริหารจัดการ
Management

ด้านที่ 1

การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค

Strategy one : Water Consumption Management

เป้าประสงค์

Objective

จัดหาน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภคบริโภคให้แก่ชุมชน ครบทุกหมู่บ้าน หรือทุกครัวเรือน ชุมชนเมือง แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ และพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้งจัดหาแหล่งน้ำสำรองในพื้นที่ซึ่งขาดแคลนแหล่งน้ำต้นทุน พัฒนาน้ำดื่มให้ได้มาตรฐานในราคาที่เหมาะสม และทุกภาคส่วนมีจิตสำนึกในการประหยัดน้ำ โดยลดการใช้น้ำภาคครัวเรือน ภาคการบริการ และภาคราชการ

Acquire clean water for consumption for the community and all villages or households, urban communities, important tourist destinations an special economic zones, including to acquire reserve water sources for areas lacking water sources, develop drinking water to meet the standard and reasonable price for all sectors, have the conscience in water conservation by reducing usage in households, service industries and government sectors.

กลยุทธ์

Strategic Plan

1 พัฒนา ขยายเขต และเพิ่มประสิทธิภาพระบบประปาหมู่บ้าน จำนวน 14,534 ครัวเรือนโดยจัดหาแหล่งน้ำและก่อสร้างระบบประปาให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ และปรับปรุงระบบประปาเดิมที่ชำรุดเพื่อให้สามารถกลับมาใช้งานได้

Develop, expand coverage and increase efficiency of village waterworks system totaling 14,534 households by identifying water sources, constructing water systems to cover all villages across the country and improving the current waterworks system that is broken to be reusable in service

2 พัฒนาระบบประปาเมือง/พื้นที่เศรษฐกิจ จำนวน 388 แห่ง โดยการขยายเขตระบบประปา เพิ่มเขตจ่ายน้ำสำหรับเมืองหลัก พื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

Develop the urban waterworks system/economic area totaling 388 locations, by expanding the waterworks system area, increasing the districts for water distribution for main cities, special economic zones and important tourist destinations

3 จัดหาแหล่งน้ำสำรอง
346 ล้านลูกบาศก์เมตร

Acquire reserve water
sources totaling 346 million cubic
meters

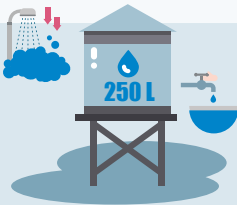
4 พัฒนน้ำดื่มให้ได้มาตรฐานในราคาที่เหมาะสม โดยให้ทุกหมู่บ้านมีน้ำดื่มสะอาดได้มาตรฐานภายในปี 2573 รวมทั้งพัฒนน้ำบาดาลเพื่อสนับสนุนน้ำดื่มสะอาดให้โรงเรียนและชุมชน

Develop drinking water to be of standard and priced reasonably, for all villages to have clean water of standard by 2030, as well as development of ground water to support clean water in schools and communities

5 ลดการใช้น้ำในภาคครัวเรือน ภาคบริการ และภาคราชการ ไม่เกิน 215 ลิตร/คน/วัน

*Reduce use of water in households, service sector
and government sectors not over 215 liters/person/day*

แนวทางการขับเคลื่อน *Way forward*

กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานประสาน และขับเคลื่อน ส่วนกรมส่งเสริมการปกครอง ส่วนท้องถิ่นและกรมทรัพยากรน้ำเป็นหน่วยงาน ปฏิบัติหลักในการกำหนดมาตรฐาน จัดทำรูปแบบ มาตรฐาน สนับสนุนท้องถิ่นในการสำรวจ ออกแบบ และจัดทำโครงการน้ำร่อง พร้อมทั้งการถ่ายทอด เทคโนโลยีและเพิ่มขีดความสามารถให้ท้องถิ่น ดำเนินการได้เองต่อไป โดยที่ สำนักงานทรัพยากรน้ำ แห่งชาติ (สทหนช.) จะทำหน้าที่ในการจัดสรร ทรัพยากรน้ำให้แก่ลุ่มภาคส่วนอย่างสมดุลและ เป็นธรรม

The Ministry of Interior is the coordinating agency to move this area forward. The Department of Local Administration and the Department of Water Resources are the main agencies for implementation, by setting standards and formats, supporting local areas in surveying, designing and arranging pilot projects. The agencies also transfer technology to local areas and increase capacity so local areas can implement projects on their own. The Office of the National Water Resources (ONWR) is responsible for allocating water resources to each sector with the balance and equity

ด้านที่ 2

การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต

Strategy two : Building water security in the production sector

เป้าประสงค์

Objective

พัฒนาและปรับปรุงแหล่งเก็บกักน้ำและระบบส่งน้ำใหม่ให้เต็มศักยภาพ พร้อมทั้งจัดการน้ำในพื้นที่เกษตรน้ำฝน เพื่อขยายโอกาสจากศักยภาพโครงการขนาดเล็กและลดความเสี่ยงในพื้นที่ไม่มีศักยภาพ ลดความเสี่ยงความเสียหายลงร้อยละ 50 รวมถึงการเพิ่มผลิตภาพและปรับโครงสร้างการใช้น้ำ โดยดำเนินการร่วมกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันและด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมเพื่อยกระดับผลิตภาพด้านน้ำทั้งระบบ

Develop and improve water retention sources and water transmission system to its full capacity, and at the same time, collect water in agricultural rainfed areas to expand the opportunities from the potential of small projects, to reduce risk in areas with no capacity, reduce damage risk by 50 percent including increase productivity and restructure the use of water. By doing this, the national strategy in capacity-building for competitiveness and will serve as a parallel guideline, opening up opportunities and equality in society to elevate the production level in the whole system.

กลยุทธ์ Strategic Plan

1 การจัดการด้านความต้องการ โดยลดการใช้น้ำภาคเกษตรและอุตสาหกรรม 182 ล้านลูกบาศก์เมตร และนำน้ำกลับมาใช้ใหม่ในพื้นที่ชลประทาน

Manage water demand by reducing water usage in agriculture and industrial sectors of 182 million cubic meters and reuse the water for irrigation

2 เพิ่มประสิทธิภาพโครงการแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำเดิม 6,356 ล้านลูกบาศก์เมตร และเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนในแหล่งน้ำเดิม 507 ล้านลูกบาศก์เมตร

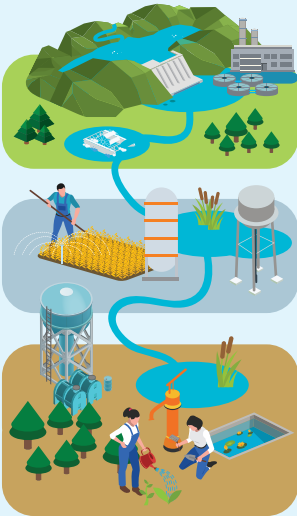
Expand efficiency of water source project and original water transmission system to 6,356 million cubic meters and increase water volume in original source by 507 million cubic meters

3

จัดหาน้ำในพื้นที่เกษตรน้ำฝนกระจายทั่วประเทศเพิ่มขึ้น 13,860 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยมีพื้นที่รับประโยชน์ 15 ล้านไร่ รวมถึงการจัดระบบการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ แหล่งน้ำชุมชน สระน้ำในไรนา และพัฒนาบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร

Acquire water in agricultural rainfed areas to be spread out across the country and increase by 13,860 million cubic meters with 15 million rai (2.4 million hectares) of beneficial areas. In addition, a management plan to develop water sources would be initiated to preserve soil and community water sources, farm ponds and develop ground water well for agriculture

4

พัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำ/ระบบส่งน้ำใหม่ ด้วยการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำ พัฒนาระบบชลประทาน การเพิ่มปริมาณน้ำที่จัดการได้ รวมทั้งการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถเพิ่มปริมาณน้ำได้ 13,439 ล้านลูกบาศก์เมตร และมีพื้นที่รับประโยชน์กว่า 18 ล้านไร่

Develop new water retention sources/water transmission system by developing the retention areas, irrigation system, increase acquired water volume, as well as develop large ground water sources that have the potential, considering the environmental impacts. The water volume can be increased to 13,439 million cubic meters and over 18 million rai (2.88 million hectares) of beneficial areas

5

พัฒนาระบบผันน้ำและระบบเชื่อมโยงแหล่งน้ำ 2,596 ล้านลูกบาศก์เมตร

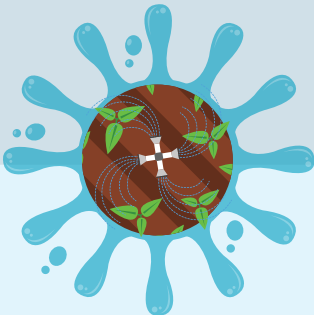
Develop water diversion system and water source linkage system of 2,596 million cubic meters

6

การเพิ่มผลผลิตภาพมูลค่าภาคการผลิต โดยการส่งเสริมด้านการเกษตรพันธุ์พืช และการปลูกพืชให้มีผลผลิตภาพสูงมากขึ้น 6,210 ไร่ในพื้นที่ต้นแบบและขยายผล การดำเนินการไปสู่พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ ซึ่งดำเนินการร่วมกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมเพื่อยกระดับผลผลิตภาพด้านน้ำทั้งระบบ

Increase productivity and production value by promoting plant variety and growing plants that have higher productivity to 6,219 rai (995.04 million hectares) in pilot areas, and expand the implementation to the developed water sources and water transmission system. This will be implemented jointly with the national strategy on building competitiveness and opening up opportunities, and social equality, to ultimately elevate the water productivity in its entire system

7

เพิ่มน้ำต้นทุนโดยการปฏิบัติการฝนหลวง โดยมีแผนแนวทางบูรณาการขับเคลื่อนการจัดหาน้ำในพื้นที่เกษตรน้ำฝน กำหนดเป้าหมายแก้ไขได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 98 ของพื้นที่การเกษตรที่เสี่ยงภัยแล้ง อีกทั้งการจัดการแก้ไขปัญหาน้ำใน 66 พื้นที่เป้าหมายที่ต้องวางแผนเชิงบูรณาการ ทั้งอุทกภัยและภัยแล้งอย่างเป็นระบบ

Increase water availability through the Royal Rainmaking with the integrated implementation plan to push forward the water allocation in agricultural rainfed areas, to set the target at least 98 percent of agricultural drought prone areas, and to solve water-related problems in 66 target areas that need integrative and systematic planning for flood and drought situations

แนวทางการขับเคลื่อน Way forward

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) เป็นหน่วยประสานและขับเคลื่อนร่วมกับหน่วยงานปฏิบัติในการพัฒนาแหล่งน้ำในทุกขนาดทุกประเภท โดยเฉพาะในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง การจัดการในพื้นที่พิเศษที่ต้องวางแผนเชิงบูรณาการ ทั้งอุทกภัยและภัยแล้ง การใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วย

ประหยัดน้ำในภาคอุตสาหกรรม การเพิ่มผลผลิตภาพการใช้น้ำและการปรับโครงสร้างการใช้น้ำ ภาคเกษตรและอุตสาหกรรม การจัดหาพื้นที่ในทุกมิติ เพื่อสนับสนุนพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC)

The Office of the National Water Resources (ONWR) is the main coordinating agency in moving forward with the implementing agencies developing water sources at all scales and types, especially in the drought prone areas. Also, the task is in managing special areas that need integrative

planning, both for flood and drought, the use of technology for conservation in the industrial sector, the increase of water productivity and restructuring of water use for agriculture and industrial sectors, and the acquiring of water in all dimensions to support the Eastern Economic Zone (EEC).

ด้านที่ 3

การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย

Strategy three : Flood Management

เป้าประสงค์

Objective

เพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ การจัดระบบป้องกันน้ำท่วมชุมชนเมือง การจัดการพื้นที่น้ำท่วมและพื้นที่ชะลอน้ำ การลดปัญหาสิ่งกีดขวางทางน้ำ รวมทั้งการบรรเทาอุทกภัยในเชิงพื้นที่อย่างเป็นระบบ ในระดับลุ่มน้ำ และพื้นที่วิกฤต ลุ่มน้ำขนาดใหญ่ ลุ่มน้ำสาขาลดความเสี่ยงและความรุนแรง

To increase efficiency in water drainage and set up a system to prevent flood in urban communities, management of flood areas and water diversion areas, removal of obstacles to waterways, including mitigating flood in local areas in a systematic manner in river basins and crisis areas, large scale river basins and tributaries; reduce risk and violence.

กลยุทธ์

Strategic Plan

1 ปรับปรุงสิ่งกีดขวางทางน้ำ 562 แห่ง และปรับปรุงลำน้ำธรรมชาติที่ตื้นเขิน 6,271 กิโลเมตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ

Improve obstacles to water in 562 locations, and improve shallowed natural water ways in 6,271 kilometers to increase the efficiency of water drainage.

2 การป้องกันน้ำท่วมชุมชนเมือง 764 เมือง พื้นที่ได้รับการป้องกัน 1.7 ล้านไร่ ควบคู่กับจัดทำผังน้ำ ผังการระบายน้ำในระดับลุ่มน้ำ จังหวัด เมือง

Prevent flood in urban communities of 764 cities, protected areas totaling 1.7 million rai (272,000 hectares) in parallel with a water way plan, water drainage plan at the river basin, provincial and city levels.

3

การจัดการพื้นที่น้ำท่วม/พื้นที่ชะลอน้ำ ลดปริมาณน้ำหลากได้สูงสุด 4,612 ล้านลูกบาศก์เมตร และลดพื้นที่อุทกภัย 13 ล้านไร่

Manage flood and Petention areas, reduce flood up to 4,612 million cubic meters, reduce 13 million rai (208,000 hectares) of flooded areas.

4

การบรรเทาอุทกภัยเชิงพื้นที่อย่างเป็นระบบ ระดับลุ่มน้ำและพื้นที่วิกฤตไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

Mitigate area-based flood systematically, in river basins and crisis areas not less than 60 percent.

5

การสนับสนุนปรับตัวและเผชิญเหตุ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของพื้นที่ประสบภัย

Support the adaptation and incident not less than 75 percent of the crisis areas.

แนวทางการขับเคลื่อน Way forward

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) จะขับเคลื่อนบูรณาการแผนงานการแก้ไขปัญหา น้ำท่วมในพื้นที่วิกฤตอย่างเป็นระบบโดยมอบหมาย ให้กระทรวงมหาดไทย กรมโยธาธิการและผังเมือง เป็นหน่วยงานหลักในการวางแผนทั้งน้ำท่วม จากน้ำหลากและการระบายน้ำฝน โดยเฉพาะ ในกรุงเทพมหานครและหัวเมืองใหญ่ ตลอดจน การปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ รวมทั้ง เร่งจัดการจัดทำผังลุ่มน้ำ ตาม พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำ มาตรา 23 (5)

The Office of the National Water Resources (ONWR) will move forward the integrated plan to solve the flood in crisis areas in a systematic manner. The assigned agency is the Department of Public Works and Town & Country planning which is under Ministry of Interior as the main office in planning in cases of flood, and rain drainage, especially in Bangkok and main cities, as well as to increase the efficiency of water drainage, expedite the drafting of a river basin plan according to the Water Resources Act article 23 (5).

ด้านที่ 4

การจัดการคุณภาพน้ำและ อนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

Strategy four : Water Quality Management
and Water Resources
Conservation

เป้าประสงค์

Objective

พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบ
รวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน
การนำน้ำเสียกลับมาใช้ใหม่ ป้องกันและลดการเกิด
น้ำเสียที่ต้นทาง การควบคุมปริมาณการไหล
ของน้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศ พร้อมทั้งฟื้นฟูแม่น้ำ
ลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีความสำคัญ
ในทุกมิติ เพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์
ทั่วประเทศ

Develop and increase efficiency of
community's wastewater treatment system, recycling
of wastewater after treatment, protect and reduce
production of wastewater from its original source,
controlling volume of water flow to preserve ecological
system, as well as rehabilitate rivers, canals and
natural water sources that are important in many
dimensions, for the conservation, rehabilitation and
use all across the country.

กลยุทธ์

Strategic Plan

1 การป้องกันและลด
การเกิดน้ำเสียที่ต้นทางในชุมชน
เมืองที่เกิดขึ้นใหม่

*Protecting and reducing
of wastewater from its original
source from new urban
communities.*

2 การพัฒนา
และเพิ่มประสิทธิภาพระบบ
บำบัดน้ำเสีย 741 แห่ง และ
นำน้ำเสียกลับมาใช้ใหม่
132 ล้านลูกบาศก์เมตร / ปี

*Developing and
increasing the efficiency
of wastewater treatment
system in 741 areas
and recycling water after
treatment at 132 million
cubic meters/year.*

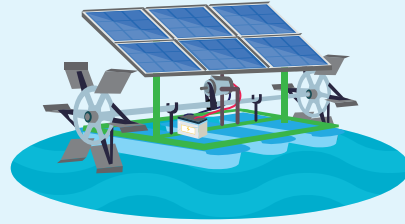
3 การรักษาสมดุล
ของระบบนิเวศ โดยการจัดทำ
แผนการจัดสรรน้ำในลุ่มน้ำหลัก
13 ลุ่มน้ำ

*Maintaining the balance
of ecological system by drafting
a plan for water allocation in
the 13 river basins.*

4

การอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศทุกกลุ่มน้ำ/ลำน้ำ/แหล่งน้ำธรรมชาติที่พื้นที่มากกว่า 1,000 ไร่ โดยส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีความเข้าใจ รู้คุณค่า และ ความสำคัญในการจัดการคุณภาพน้ำก่อนระบายออกสู่แม่น้ำลำคลอง การกำจัดวัชพืชและขยะมูลฝอยในแหล่งน้ำ การสำรวจวัด พิกัดและ สอบแนว พร้อมทั้งการขึ้นทะเบียนการป้องกันแก้ไขปัญหการกรุกล้ำ แนวเขต การอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนา รวมถึงการจัดทำข้อกำหนด ในการออกแบบทั้งเชิงภูมิสถาปัตยกรรมและวิศวกรรม

Conserving and rehabilitating of rivers, canals and natural water sources across the country in every river basin/canals/natural water source that is over 1,000 rai (160 hectares). This is done through promotion of understanding among all sectors, to know the value and importance of treating water quality before releasing to the rivers and canals. The strategy also includes removing weeds and garbage, surveying land, verifying and calculating boundary line, registering the protection and boundary line encroachment, conservation, rehabilitation and development, as well as formulating guidelines to design for landscape architecture and engineering.

แนวทางการขับเคลื่อน Way forward

กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานสำคัญที่ประสานและขับเคลื่อนแผนงานการเพิ่มประสิทธิภาพและควบคุมการระบายน้ำเสียออกสู่สิ่งแวดล้อม โดยมีสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) ทำหน้าที่ในการบูรณาการการอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งต้นน้ำลำธาร และพื้นที่ชุ่มน้ำที่สมควรสงวนไว้ เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ สาธารณะ ตลอดจนการอนุรักษ์ฟื้นฟูแม่น้ำ คูคลองแหล่งน้ำ ธรรมชาติขนาดใหญ่ โดยระยะแรกจะมุ่งเน้นแม่น้ำที่ไหลผ่าน ชุมชนเมือง เช่น คลองเปรมประชากร คลองลาดพร้าว คลองแสนแสบ เป็นต้น

The Ministry of Interior and Ministry of Natural Resources and Environment are the main coordinating agencies that move forward the plan to increase the efficiency and control of wastewater drainage to the environment. The Office of the National Water Resources (ONWR) is responsible for integrating the conservation and rehabilitation of water source and wetland that shall be maintained for the conservation of public water. Also, the task includes rehabilitation of rivers, canals and large scale water sources, where the first stage will focus on rivers that pass through urban communities, such as Premprachakorn Canal, Ladprao Canal, and San Saep Canal.

ด้านที่ 5

การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพ ป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรม

และป้องกันการพังทลายของดิน

Strategy five : Conservation and rehabilitation of
degraded watershed forests and
soil erosion protection

เป้าประสงค์

Objective

เพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู พื้นที่ป่าต้นน้ำ
ที่เสื่อมโทรม การป้องกันและลดการชะล้าง
พังทลายของดินในพื้นที่ต้นน้ำและพื้นที่ลาดชัน

To conserve and rehabilitate
degraded watershed forests and to protect
and reduce of soil erosion in upstream and
steep land areas.

กลยุทธ์

Strategic Plan

1 การอนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรม 3.52 ล้านไร่
โดยการปลูกป่าและสร้างฝายชะลอน้ำประเภทต่างๆ ในพื้นที่
ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

Conserving and rehabilitating of
degraded watershed Forests totaling
3.52 million rai (563,200 hectares) by planting
forests and building check dam in northern,
northeast and southern regions.

2 การป้องกันและลดการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ต้นน้ำ 21.45 ล้านไร่ โดยจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เกษตรลาดชัน จัดทำแนวป่ากันชน การปลูกป่าเลียนแบบธรรมชาติ ทดแทน การปลูกพืชเชิงเดี่ยวและการปลูกหญ้าแฝก

Protecting and Preventing soil erosion in upstream areas, totaling 21.45 million rai (3,432,000 hectares) by formulating a system to conserve soil and water in steep agricultural land areas, creating buffer zone, reforesting artificial forests and growing monocrop and vetiver grass.

แนวทางการขับเคลื่อน Way forward

สำหรับการฟื้นฟูป่าต้นน้ำ มอบให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานประสานและขับเคลื่อนโดยดำเนินการควบคู่กันไป เริ่มจากกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์เป็นเขตอนุรักษ์ เขตป่าไม้กันชน และการใช้ประโยชน์ที่ดิน ที่เหมาะสมในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 และ 2 ที่ได้รับการผ่อนผันตามมติคณะรัฐมนตรี โดยจะดำเนินการกำหนดพื้นที่เป้าหมายที่มีผลกระทบด้านทรัพยากรน้ำ

รุนแรง ได้แก่ ลุ่มน้ำภาคเหนือและภาคใต้ ในระยะแรกก่อน รวมถึงมีการผลักดันให้พิจารณาดำเนินการทั้งทางกลยุทธ์และการปรับระบบการปลูกพืชควบคู่กันไปเพื่อลดการชะล้างพังทลายของดิน

For the rehabilitation of watershed forests, the Ministry of Natural Resources and Environment is the coordinating agency to move forward the objectives. This work begins with identifying the scope of utilization, conservation, buffer zone and land use areas that is suitable for watershed classification; 1 and 2 exempted by the Cabinet Resolution, by describing the target areas which receive severe effect on water resources such as river basins in the northern and southern part of country in the first stage. In addition, the efforts are moving forward of both strategies implementation and cropping system adjustment to reduce soil erosion.

6

การบริหารจัดการ

Strategy six : Management

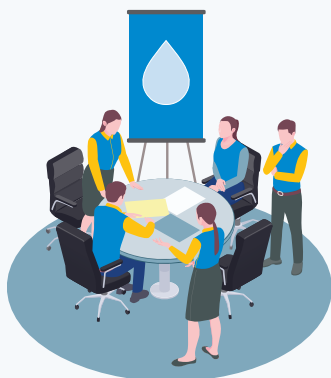
เป้าประสงค์

Objective

กำหนดให้จัดตั้งองค์กรด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ได้แก่ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) คณะกรรมการลุ่มน้ำ พร้อมกับปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัยเพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูล คลังข้อมูลน้ำชาติ ตลอดจนสนับสนุนองค์กรลุ่มน้ำ การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างภาครัฐและเอกชน การบริหารจัดการระบบชลประทาน พร้อมทั้งพัฒนางานวิจัย นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มในภาคการบริการและการผลิต รวมถึงพัฒนารูปแบบเพื่อยกระดับการจัดการน้ำในพื้นที่และลุ่มน้ำ ทั้งด้านการตลาด พลังงาน การผลิต และของเสีย

To set up organizations for water resources management, namely, the National Water Resources Committee (NWRC) and River Basin Committee. as well as, to adjust the related laws to be up to date, to develop database system and national water data center, along with support the river basin organizations, exchange information between government and private sectors, and manage the irrigation system, In addition, to develop research, innovation and technology to support value-addition in service and production sectors; develop models to elevate the water management capacity in local areas and river basins, including in energy marketing, production and wastewater.

กลยุทธ์ Strategic Plan

1 สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) จะขับเคลื่อนการดำเนินการให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 และแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) อันประกอบด้วย จัดทำปรับปรุง ทบทวน กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ด้านทรัพยากรน้ำ การส่งเสริมพัฒนาองค์กร การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับชาติ/ระดับลุ่มน้ำ

ให้เป็นกลไกพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ ด้านทรัพยากรน้ำ รวมทั้งการจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ แผนแม่บทระดับลุ่มน้ำ และแผนปฏิบัติการ การจัดทำแผนบริหารน้ำ ในสภาวะวิกฤตทุกกลุ่มน้ำ ตลอดจนติดตามและ ประเมินผล ทั้งแผนงานภายใต้แผนแม่บทและ การดำเนินงานของหน่วยงาน

The Office of the National Water Resources (ONWR) will move forward the implementation in accordance with the Water Resources Act, B.E. 2561 (2018) and the 20-year Master Plan on Water Resources Management, B.E. 2561 - 2580 (2018 - 2037). This comprises of the drafting, adjustment, and review of laws and regulations related to water resources, the promotion of organizational development, water resources management at the national/river basin levels as a mechanism to enhance international cooperation on water resources. It also includes the drafting of water resource management plan, river basin master plan and action plans, water management plan in crisis situations in all river basins, as well as monitoring and evaluating work plans under the master plan and the implementation of each agency.

2 การศึกษาวิจัยและพัฒนาการจัดการทรัพยากรน้ำ โดยศึกษา วิจัย พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้ดำเนินการ ตามแนวทางที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

The study, research and development of water resource management, by studying, researching and developing technology and innovation to comply with the related approach efficiently.

3 เสริมสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์นโยบาย แผนแม่บท การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และบูรณาการการมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการทรัพยากรน้ำ ส่งเสริมการจัดการน้ำชุมชน และการจัดการ ภัยพิบัติด้านน้ำในระดับพื้นที่ลุ่มน้ำ ประเทศ และระหว่างประเทศ

To promote awareness and public relations on the policies, water resource management master plan and the integration of participation in water resource management; strengthen community water management and water disaster management in the river basin, national and international levels.

1 การจัดทำอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ จัดตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำ โดยมีสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) เป็นหน่วยงานหลัก ดำเนินการและประสานงานการขับเคลื่อนในระดับประเทศและลุ่มน้ำ

The drafting of a subordinate legislation related to the Water Resources Act, the appointment of a river basin committee with the Office of the National Water Resources (ONWR) as the main agency in implementing and coordinating to move forward the workplan at the national and river basin levels

2 แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) ดำเนินการจัดทำและถ่ายทอดเป้าหมายลงสู่ระดับลุ่มน้ำ และแผนปฏิบัติการ รวมถึงติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

The 20-year Master Plan on Water Resource Management - The Office of the National Water Resources (ONWR) is responsible for drafting and conveying the targets of the master plan to the river basin level and in the action plan, as well as monitoring and evaluating the implementation

3 การศึกษา วิจัย และพัฒนาระดับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและทรัพยากรมนุษย์ โดยสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) ร่วมกับกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

The study, research and development to elevate the water resources and human resources management by the Office of the National Water Resources (ONWR) together with the Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation

การดำเนินงานตามแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ทั้ง 6 ด้านนี้ ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยแก้ไขปัญหาระบบทรัพยากรน้ำได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงสามารถพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบ เพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ ตลอดจนเพิ่มผลผลิตภาพของน้ำ โดยการจัดหาและใช้น้ำอย่างสมดุลและเป็นธรรม นอกจากนี้ยังสามารถใช้มาตรการทั้งทางโครงสร้าง กฎระเบียบ องค์การจัดการจัดการข้อมูล การเตือนภัย การวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยี สำหรับขับเคลื่อนงานภายใต้แผนแม่บทด้านทรัพยากรน้ำและตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำได้อย่างยั่งยืน

The implementation of the 20-year Master Plan on Water Resource Management, B.E. 2561 - 2580 (2018 - 2037) in all of these six areas are important to solve the water resources problems concretely. The development of river basin management system is also an objective of this strategy for strengthening the water security of the nation and increasing water productivity, including the acquiring and using of water in equality and equity. Besides, there are many measures such as structure, regulations, management organization, data management, disaster warnings, research and development of technological innovation that move forward the master plan on water resources to be in line with the Water Resources Act.

ภาคผนวก

Appendix

พระราชบัญญัติ
ทรัพยากรน้ำ
พ.ศ. 2561

*The Act on National
Water Resources
B.E. 2561*

พระราชบัญญัติ

ทรัพยากรน้ำ

พ.ศ. ๒๕๖๑

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

เป็นปีที่ ๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยทรัพยากรน้ำ

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับมาตรา ๓๓ มาตรา ๓๗ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๔๓ (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้การบริหารทรัพยากรน้ำ ทั้งในมิติด้านการจัดสรร การใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู การอนุรักษ์ และสิทธิในน้ำมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะเป็นประโยชน์แก่การบริการสาธารณะและประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น ซึ่งการตราพระราชบัญญัตินี้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ๒๕๖๑”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เว้นแต่บทบัญญัติในหมวด ๔ การจัดสรรน้ำและการใช้น้ำ และมาตรา ๑๐๔ ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเป็นต้นไป

มาตรา ๓ การจัดสรร การใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และสิทธิในน้ำ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในกรณีที่มีกฎหมายใดกำหนดเกี่ยวกับการจัดสรร การใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และสิทธิในน้ำเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ ก็ให้ดำเนินการไปตามกฎหมายเฉพาะนั้น เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“น้ำ” หมายความว่า น้ำในบรรยากาศ น้ำบนผิวดิน น้ำใต้ดิน และน้ำทะเล

“ทรัพยากรน้ำ” หมายความว่า น้ำ ทรัพยากรน้ำสาธารณะ แหล่งต้นน้ำลำธาร แหล่งกักเก็บน้ำ คลองส่งน้ำ พื้นที่ทางน้ำหลาก ไม่ว่าจะเกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น และสิ่งอื่นที่ใช้เพื่อการบริหารจัดการน้ำ และให้หมายความรวมถึงน้ำจากแหล่งน้ำระหว่างประเทศและแหล่งน้ำต่างประเทศที่ประเทศไทยอาจนำมาใช้ประโยชน์ได้

“ทรัพยากรน้ำสาธารณะ” หมายความว่า น้ำในแหล่งน้ำที่ประชาชนใช้หรือที่สงวนไว้ให้ประชาชนใช้ร่วมกัน หรือโดยสภาพประชาชนอาจใช้ประโยชน์ร่วมกัน และให้หมายความรวมถึงแม่น้ำ ลำคลอง ทางน้ำ บึง แหล่งน้ำใต้ดิน ทะเลสาบ น่านน้ำภายใน ทะเลอาณาเขต พื้นที่ชุ่มน้ำ แหล่งน้ำตามธรรมชาติอื่น ๆ แหล่งน้ำที่รัฐจัดสร้างหรือพัฒนาขึ้นเพื่อให้ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน แหล่งน้ำระหว่างประเทศที่อยู่ภายในเขตประเทศไทยซึ่งประชาชนนำมาใช้ประโยชน์ได้ ทางน้ำชลประทาน ตามกฎหมายว่าด้วยการชลประทาน และน้ำบาดาลตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล

“การใช้น้ำ” หมายความว่า การดำเนินกิจกรรมในทรัพยากรน้ำสาธารณะเพื่อการอุปโภค บริโภค การรักษาระบบนิเวศ จารัตประเพณี การบรรเทาสาธารณภัย เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การท่องเที่ยว คมนาคม การประปา การผลิตพลังงาน หรือเพื่อประโยชน์อื่นใด ไม่ว่าจะทำให้น้ำมีปริมาณเปลี่ยนไปหรือไม่ก็ตาม

“ลุ่มน้ำ” หมายความว่า บริเวณพื้นที่ซึ่งครอบคลุมลุ่มน้ำธรรมชาติซึ่งเป็นแหล่งที่รวมน้ำให้ไหลลงสู่ลำน้ำตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

“ภาวะน้ำแล้ง” หมายความว่า สภาวะที่ปริมาณน้ำ ปริมาณการไหลของน้ำหรือระดับน้ำลดลงอย่างต่อเนื่องจนอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคน สัตว์ และพืชที่อยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง

“ภาวะน้ำท่วม” หมายความว่า สภาวะที่ปริมาณน้ำ ปริมาณการไหลของน้ำหรือระดับน้ำเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง หรือไหลหลาก หรือฉับพลันจนอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคน สัตว์ และพืชที่อยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง แต่ไม่รวมถึงภาวะน้ำขึ้นและน้ำลงซึ่งเป็นปรากฏการณ์ปกติตามธรรมชาติ

“ผังน้ำ” หมายความว่า แผนที่หรือแผนผังแสดงระบบทางน้ำที่มีน้ำไหลผ่าน ซึ่งเชื่อมโยงกันตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงทางออกสู่พื้นที่แหล่งน้ำ ทะเล หรือทางออกทางน้ำระหว่างประเทศ ซึ่งระบบทางน้ำดังกล่าวครอบคลุมทั้งแม่น้ำ ลำคลอง ห้วย หนอง บึง กุด ป่าบุง ป่าทาม พื้นที่ชุ่มน้ำ พื้นที่แหล่งกักเก็บน้ำ พื้นที่ทางน้ำหลาก พื้นที่น้ำนอง พื้นที่ลุ่มต่ำ ทางน้ำหรือพื้นที่อื่นใดที่มีลักษณะทำนองเดียวกันไม่ว่าจะเกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น โดยทางน้ำดังกล่าวอาจมีน้ำไหลผ่านตลอดทั้งปีหรือบางช่วงเวลาก็ได้

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แล้วแต่กรณี แต่งตั้งให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

มาตรา ๕ ให้นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ กับออกกฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจของตน

ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามหมวด ๕ ภาวะน้ำแล้ง และภาวะน้ำท่วม ออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ ลดหรือยกเว้นค่าธรรมเนียม ทั้งนี้ จะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมให้แตกต่างกันโดยคำนึงถึงขนาดหรือลักษณะของกิจการการใช้น้ำแต่ละประเภท ผลกระทบต่อประชาชน และความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจก็ได้

กฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑ ทรัพยากรน้ำ

มาตรา ๖ รัฐมีอำนาจใช้ พัฒนา บริหารจัดการ บำรุงรักษา ปันพูน และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ โดยอาจเปลี่ยนแปลงรูปร่างของแหล่งน้ำหรือขยายพื้นที่ของแหล่งน้ำก็ได้ แต่ถ้าเป็นการลดพื้นที่หรือให้เลิกใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะต้องดำเนินการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดิน

เพื่อประโยชน์ในการบริหารทรัพยากรน้ำสาธารณะที่มีใช้ทางน้ำชลประทานตามกฎหมายว่าด้วยการชลประทาน และน้ำบาดาลตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล นายกรัฐมนตรีอาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดเป็นผู้รับผิดชอบควบคุมดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรน้ำสาธารณะแห่งใดก็ได้

ให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบตามวรรคสอง มีอำนาจออกระเบียบ หรือข้อบัญญัติท้องถิ่น แล้วแต่กรณี เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การเข้าใช้สอยทรัพยากรน้ำสาธารณะนั้น ตามกรอบแนวทางที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติกำหนดโดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวต้องมีใช้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดสรรน้ำและการใช้น้ำตามที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ การจัดสรรน้ำและการใช้น้ำ

ระเบียบหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นตามวรรคสาม เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๒
สิทธิในน้ำ

มาตรา ๗ ทรัพยากรน้ำสาธารณะเป็นของส่วนรวม บุคคลมีสิทธิใช้หรือเก็บกักน้ำได้เท่าที่จำเป็นแก่ประโยชน์ในกิจกรรมหรือในที่ดินของตน โดยไม่เป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนหรือเสียหายแก่บุคคลอื่นซึ่งอาจใช้น้ำนั้น ทั้งนี้ เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๘ เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินซึ่งมีน้ำพุเกิดขึ้นหรือมีน้ำไหลผ่านตามธรรมชาติไม่ว่าบนดินหรือใต้ดิน ย่อมมีสิทธิใช้หรือเก็บกักน้ำนั้นได้เท่าที่จำเป็นแก่ประโยชน์ในที่ดินของตน และไม่เป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนหรือเสียหายแก่บุคคลอื่น

หมวด ๓
องค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ส่วนที่ ๑
คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

มาตรา ๙ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ” เรียกโดยย่อว่า “กนช.” ประกอบด้วย

- (๑) นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ
- (๒) รองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ
- (๓) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่กรรมการตามมาตรา ๙ (๔) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้ดำเนินการคัดเลือกกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่กรรมการนั้น พ้นจากตำแหน่ง และให้ได้รับการคัดเลือกอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน

แต่ถ้าวาระที่เหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวันจะไม่ดำเนินการคัดเลือกกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้ และในระหว่างที่ยังไม่มีการคัดเลือกกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้ กนช. ประกอบด้วยกรรมการเท่าที่เหลืออยู่

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่กรรมการตามมาตรา ๙ (๕) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระให้นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่กรรมการนั้นพ้นจากตำแหน่ง และให้ผู้ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน แต่ถ้าวาระที่เหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวันจะไม่แต่งตั้งกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้ และในระหว่างที่ยังไม่ได้แต่งตั้งกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้ กนช. ประกอบด้วยกรรมการเท่าที่เหลืออยู่

มาตรา ๑๕ ในกรณีที่กรรมการตามมาตรา ๙ (๔) หรือ (๕) ดำรงตำแหน่งครบวาระแล้วให้กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการคัดเลือกหรือแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่

มาตรา ๑๖ การประชุม กนช. ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุม กนช. ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้ารองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ในการประชุม กนช. ถ้ามีการพิจารณาเรื่องที่กรรมการผู้ใดมีส่วนได้เสียเป็นการส่วนตัวทั้งโดยตรงหรือโดยอ้อมในเรื่องดังกล่าว กรรมการผู้นั้นไม่มีสิทธิเข้าประชุมพิจารณาเรื่องนั้น

มาตรา ๑๗ กนช. มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการบูรณาการเกี่ยวกับการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำให้เกิดความเป็นเอกภาพ รวมทั้งให้มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำนโยบายและแผนแม่บทเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ

(๒) พิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการของหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำและแผนงบประมาณการบริหารทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนแม่บทตาม (๑) และเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาในการจัดทำงบประมาณประจำปี

(๓) พิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนแม่บทการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำต่าง ๆ ตามที่คณะกรรมการลุ่มน้ำเสนอตามมาตรา ๓๕ (๑)

(๔) กำกับ ดูแล เร่งรัด ตรวจสอบ ติดตาม และให้คำแนะนำแก่หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการตามนโยบาย และแผนแม่บทตาม (๑) รวมทั้งแผนปฏิบัติการ และแผนงบประมาณตาม (๒) และรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบทุกสิ้นปีงบประมาณ

(๕) พิจารณาและให้ความเห็นชอบผังน้ำที่สำนักงานเสนอ และประกาศกำหนดผังน้ำในราชกิจจานุเบกษา

(๖) เสนอแนะหรือมอบหมายแนวทางแก่หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำให้มีคุณภาพและการจัดการมลพิษทางน้ำที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

(๗) เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาแก้ไขปัญหาจากการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ หรือระเบียบของแต่ละหน่วยงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ เพื่อให้เกิดการบูรณาการและการมีส่วนร่วมของประชาชน

(๘) กำหนดหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ต้องให้ความร่วมมือต่อสำนักงานในการรวบรวมข้อมูล เชื่อมต่อข้อมูล และบูรณาการข้อมูลด้านทรัพยากรน้ำ

(๙) กำหนดกรอบ หลักเกณฑ์ และแนวทางการปฏิบัติงานของคณะกรรมการลุ่มน้ำ และลำดับความสำคัญของการใช้น้ำสำหรับกิจการประเภทต่าง ๆ เพื่อให้คณะกรรมการลุ่มน้ำนำไปพิจารณาในการจัดสรรน้ำและควบคุมการใช้น้ำในแต่ละลุ่มน้ำ

(๑๐) พิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง และแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมของคณะกรรมการลุ่มน้ำต่าง ๆ เพื่อบูรณาการการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมระหว่างลุ่มน้ำ

(๑๑) พิจารณาและให้ความเห็นชอบการอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สามตามมาตรา ๔๔ และการเพิกถอนใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สามตามมาตรา ๕๔

(๑๒) พิจารณาและให้ความเห็นชอบการผันน้ำระหว่างลุ่มน้ำและการผันน้ำจากแหล่งน้ำระหว่างประเทศหรือแหล่งน้ำต่างประเทศ

(๑๓) โกล่เกลี่ยและชี้ขาดข้อพิพาทระหว่างคณะกรรมการลุ่มน้ำ

(๑๔) เสนอแนะเกี่ยวกับการตรา การออกหรือการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกฤษฎีกาหรือกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้

(๑๕) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องให้มีการตรากฎหมายหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรน้ำ

(๑๖) ออกระเบียบกำหนดมาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชน ประชาชน และชุมชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในด้านการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู การอนุรักษ์ และการดำเนินการอื่นใดเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ

(๑๗) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือที่กฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของ กนช. หรือตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

การจัดทำนโยบายและแผนแม่บทเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำตาม (๑) ให้ครอบคลุมถึงการรักษาและแก้ไขปัญหาคุนภาพน้ำด้วย

การเสนอข้อพิพาทระหว่างคณะกรรมการลุ่มน้ำเพื่อให้ กนช. โกล่เกลี่ยและชี้ขาดตาม (๑๓) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กนช. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๘ ในการจัดทำนโยบายและแผนแม่บทเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำตามมาตรา ๑๗ (๑) ให้ กนช. จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน องค์กรผู้ใช้น้ำ ผู้มีส่วนได้เสีย หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กนช. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

นโยบายและแผนแม่บทเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ ซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ และให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ปฏิบัติตามนโยบายและแผนแม่บทเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำดังกล่าว

ให้ กนช. ติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนแม่บทเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ และในกรณีที่มีการปรับปรุงนโยบายและแผนแม่บทเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสอง มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๙ ให้ กนช. ติดตามและประเมินผลการดำเนินการ รวมทั้งพิจารณาทบทวนหรือปรับปรุงแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่มีความเปลี่ยนแปลงและรายงานต่อคณะรัฐมนตรีทุกปี

มาตรา ๒๐ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ กนช. อาจมอบหมายให้กรรมการคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้รับผิดชอบในกิจการด้านต่าง ๆ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของ กนช. แล้วรายงานต่อ กนช. หรือดำเนินการตามที่ กนช. มอบหมาย รวมทั้งมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาเสนอแนะ หรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ กนช. มอบหมายได้

ในการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องมีคณะอนุกรรมการด้านการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และด้านเทคนิคและวิชาการ

ในกรณีจำเป็น ให้ กนช. มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการทรัพยากรน้ำจังหวัดเพื่อประโยชน์ในการบูรณาการการบริหารทรัพยากรน้ำในระดับจังหวัด

ให้นำความในมาตรา ๑๖ มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะอนุกรรมการด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๒๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ กนช. กรรมการที่ กนช. มอบหมาย หรือคณะอนุกรรมการที่ กนช. แต่งตั้งมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสาร หลักฐาน หรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น

มาตรา ๒๒ ให้ประธานกรรมการ กรรมการ และอนุกรรมการได้รับเบี้ยประชุม ค่าพาหนะ ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอย่างอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๒๓ ให้สำนักงานทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของ กนช. โดยให้มีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

- (๑) รับผิดชอบงานธุรการของ กนช. และคณะอนุกรรมการ
- (๒) กลั่นกรองและเสนอความเห็นต่อ กนช. เพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการตามมาตรา ๑๗
- (๑) (๒) (๓) และมาตรา ๒๔
- (๓) จัดทำผังน้ำเสนอ กนช. เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา ๑๗ (๕)
- (๔) ประสานการดำเนินงานกับคณะกรรมการลุ่มน้ำ หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
- (๕) รวบรวมและจัดเตรียมข้อมูล ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และริเริ่มกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของ กนช.
- (๖) ให้คำแนะนำและสนับสนุนหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรน้ำ รวมทั้งการดำเนินงานของคณะกรรมการลุ่มน้ำตามที่ได้รับภารกิจขอ
- (๗) อำนวยความสะดวกแก่บุคคลหรือโครงการสำคัญระดับชาติหรือโครงการเร่งด่วนที่จำเป็นต้องมีการประสานการทำงานหลายหน่วยงานตามที่ กนช. มอบหมาย
- (๘) ติดตาม ประเมินผล และเสนอความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการลุ่มน้ำ หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรน้ำ และรายงานต่อ กนช.
- (๙) กำกับดูแลและบริหารจัดการระบบสารสนเทศทรัพยากรน้ำโดยให้หน่วยงานที่ กนช. กำหนดสนับสนุนข้อมูลและเชื่อมโยงระบบสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันเพื่อประโยชน์ในการบริหารทรัพยากรน้ำทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤติ
- (๑๐) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชน ประชาชน และชุมชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในด้านการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู การอนุรักษ์ และการดำเนินการอื่นใดเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ
- (๑๑) จัดทำงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับเบี้ยประชุม ค่าพาหนะ ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอย่างอื่นที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของ กนช. คณะกรรมการลุ่มน้ำ และคณะอนุกรรมการ

(๑๒) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่ กษ. มอบหมาย

การจัดทำผังน้ำตาม (๓) ต้องจัดให้มีรายการประกอบผังน้ำเพื่ออธิบายวัตถุประสงค์ของผังน้ำ และรายละเอียดที่ปรากฏอยู่ในผังน้ำ ทั้งนี้ การจัดทำผังน้ำต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของ คณะกรรมการลุ่มน้ำ หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนที่เกี่ยวข้อง ตามความเหมาะสม

ส่วนที่ ๒ ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ

มาตรา ๒๔ ในกรณีเกิดปัญหาวิกฤติน้ำจนอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของ คน สัตว์ หรือพืช หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐอย่างรุนแรง ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจจัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ โดยนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บัญชาการ อำนาจการ แก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำเป็นการชั่วคราว จนกว่าปัญหาวิกฤติน้ำจะผ่านพ้นไป ทั้งนี้ ให้สำนักงบประมาณ พิจารณาจัดสรรงบประมาณให้กับศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งและสนับสนุน การปฏิบัติงาน

ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้าราชการฝ่ายพลเรือน เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เจ้าหน้าที่ ฝ่ายทหาร พนักงานส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลใด ๆ ร่วมกันกระทำหรือห้ามกระทำการใด ๆ เพื่อการป้องกัน แก้ไข ควบคุม ระวัง หรือบรรเทาผลร้ายจากความเสียหายที่เกิดขึ้นได้อย่างทันทั่วทั้ง

เมื่อนายกรัฐมนตรีได้ออกคำสั่งตามวรรคสองแล้ว และคำสั่งนั้นมีสภาพอย่างกฎเพื่อให้มีผล เป็นการทั่วไปต่อประชาชนที่เกี่ยวข้อง ให้ประกาศคำสั่งดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาโดยมิชักช้า

ในการปฏิบัติการตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจหรือการปฏิบัติตามคำสั่ง ของนายกรัฐมนตรีตามวรรคสอง หากเจ้าหน้าที่ของศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ ข้าราชการฝ่ายพลเรือน เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร พนักงาน ส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลใด ได้ดำเนินการไปตามหน้าที่และอำนาจ และได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุ และมีได้ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ให้ผู้นั้นพ้นจากความผิดและความรับผิดชอบทั้งปวง

เมื่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำแล้วเสร็จ ให้สำนักงานรายงานและจัดทำสรุปผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำเสนอต่อรัฐสภาเพื่อทราบโดยมิชักช้า

ส่วนที่ ๓
ลุ่มน้ำและคณะกรรมการลุ่มน้ำ

มาตรา ๒๕ เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ให้มีการกำหนดลุ่มน้ำ โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงสภาพอุทกวิทยา สภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศ การตั้งถิ่นฐาน การผังเมือง ผังน้ำ และเขตการปกครองประกอบด้วย

พระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่งต้องมีแผนที่แสดงแนวเขตลุ่มน้ำแนบท้ายพระราชกฤษฎีกา และให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๒๖ การเปลี่ยนแปลงเขตหรือการเพิกถอนลุ่มน้ำใด ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้กระทำโดยตราพระราชกฤษฎีกา และเฉพาะกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนบางส่วนให้มีแผนที่แสดงแนวเขตที่เปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนนั้นแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย

มาตรา ๒๗ เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๕ แล้ว ให้มีคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำลุ่มน้ำนั้น ประกอบด้วย

(๑) กรรมการลุ่มน้ำโดยตำแหน่ง ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดในเขตลุ่มน้ำนั้น ผู้แทนกรมควบคุมมลพิษ ผู้แทนกรมเจ้าท่า ผู้แทนกรมชลประทาน ผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำ ผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ผู้แทนกรมที่ดิน ผู้แทนกรมประมง ผู้แทนกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ผู้แทนกรมป่าไม้ ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน ผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมือง ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ในกรณีที่ลุ่มน้ำใดมีพื้นที่ติดต่อกับชายแดน ให้มีผู้แทนกระทรวงกลาโหมเข้าร่วมเป็นกรรมการลุ่มน้ำ หรือในกรณีที่ลุ่มน้ำใดมีพื้นที่ติดต่อกับชายฝั่งทะเล ให้มีผู้แทนกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเข้าร่วมเป็นกรรมการลุ่มน้ำ หรือในกรณีที่ลุ่มน้ำใดอยู่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดยะลา ให้มีผู้แทนศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าร่วมเป็นกรรมการลุ่มน้ำด้วย

(๒) กรรมการลุ่มน้ำผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตลุ่มน้ำนั้น จังหวัดละหนึ่งคน และในกรณีที่ลุ่มน้ำโดยอยู่ในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษนั้นเป็นกรรมการลุ่มน้ำด้วย

(๓) กรรมการลุ่มน้ำผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำในเขตลุ่มน้ำนั้นที่มาจากภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคพาณิชย์กรรม ภาคละสามคน

(๔) กรรมการลุ่มน้ำผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ จำนวนสี่คน ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดตาม (๑) เลือกกันเองเพื่อเป็นประธานกรรมการลุ่มน้ำ และให้คณะกรรมการลุ่มน้ำเลือกกรรมการลุ่มน้ำอีกสองคนเป็นรองประธานกรรมการลุ่มน้ำ ทั้งนี้ การเลือกประธานกรรมการลุ่มน้ำและรองประธานกรรมการลุ่มน้ำให้กระทำทุกสามปี

ให้ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาคแต่งตั้งข้าราชการของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาคเป็นกรรมการลุ่มน้ำและเลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการอีกไม่เกินสองคน

มาตรา ๒๘ การได้มาซึ่งกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๗ (๒) (๓) และ (๔) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกโดยนายกรัฐมนตรี

มาตรา ๒๙ กรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๗ (๒) พ้นจากตำแหน่งเมื่อลาออกเป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือพ้นจากการเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตลุ่มน้ำ

มาตรา ๓๐ ในกรณีที่กรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๗ (๒) พ้นจากตำแหน่ง ให้ดำเนินการให้ได้มาซึ่งกรรมการลุ่มน้ำแทนตำแหน่งที่ว่างให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่กรรมการลุ่มน้ำนั้นพ้นจากตำแหน่ง และในระหว่างที่ยังไม่ได้กรรมการลุ่มน้ำแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำประกอบด้วยกรรมการลุ่มน้ำเท่าที่เหลืออยู่

มาตรา ๓๑ กรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๗ (๓) และ (๔) มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสามปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่อีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้

มาตรา ๓๒ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๗ (๓) และ (๔) พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) บกพร่องหรือไม่สุจริตต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ

(๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) พ้นจากการเป็นผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำในเขตลุ่มน้ำ

(๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

การพ้นจากตำแหน่งตาม (๓) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ที่ออกโดยนายกรัฐมนตรี

มาตรา ๓๓ ในกรณีที่กรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๗ (๓) และ (๔) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้ดำเนินการให้ได้มาซึ่งกรรมการลุ่มน้ำแทนตำแหน่งที่ว่างให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่กรรมการลุ่มน้ำนั้นพ้นจากตำแหน่ง และให้ผู้เข้ามาเป็นกรรมการลุ่มน้ำแทนตำแหน่งที่ว่างอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการลุ่มน้ำซึ่งตนแทน แต่ถ้าวาระที่เหลืออยู่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน จะไม่ดำเนินการให้ได้มาซึ่งกรรมการลุ่มน้ำแทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้ และในระหว่างที่ยังไม่ได้กรรมการลุ่มน้ำแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำประกอบด้วยกรรมการลุ่มน้ำเท่าที่เหลืออยู่

มาตรา ๓๔ ในกรณีที่กรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๗ (๓) หรือ (๔) ดำรงตำแหน่งครบวาระแล้ว ให้กรรมการลุ่มน้ำซึ่งพ้นจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการดำเนินการให้ได้มาซึ่งกรรมการลุ่มน้ำขึ้นใหม่

มาตรา ๓๕ คณะกรรมการลุ่มน้ำมีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ รวมทั้งให้มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำแผนแม่บทการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำเสนอ กนช. เพื่อให้ความเห็นชอบ

(๒) จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวบน้ำแล้ง และแผนป้องกันและแก้ไขภาวบน้ำท่วมเสนอ กนช. เพื่อให้ความเห็นชอบ

(๓) พิจารณาปริมาณการใช้น้ำ การจัดสรรน้ำ และจัดลำดับความสำคัญในการใช้น้ำในเขตลุ่มน้ำ และควบคุมการใช้น้ำให้เป็นไปตามกรอบ หลักเกณฑ์ และแนวทางที่ กนช. กำหนด

(๔) กำหนดหลักเกณฑ์และระเบียบการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ ทั้งนี้ ภายใต้กรอบและแนวทางที่ กนช. กำหนด

(๕) ให้ความเห็นชอบการอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สองตามมาตรา ๔๓ และการเพิกถอนใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สองตามมาตรา ๕๔

(๖) พิจารณาและเสนอความเห็นเกี่ยวกับการผันน้ำระหว่างลุ่มน้ำต่อ กนช.

(๗) เสนอความเห็นต่อ กนช. เกี่ยวกับแผนงานและโครงการในการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ

(๘) รับเรื่องร้องทุกข์ โกล่เกลี่ย และชี้ขาดข้อพิพาทระหว่างผู้ใช้น้ำ

(๙) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และกฎหมายเกี่ยวกับมลพิษทางน้ำในเขตลุ่มน้ำนั้น

(๑๐) ส่งเสริมและรณรงค์การสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนในการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ

(๑๑) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือที่กฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการลุ่มน้ำ หรือตามที่ กนช. มอบหมาย

การจัดทำแผนตาม (๑) และ (๒) และการกำหนดหลักเกณฑ์และระเบียบตาม (๔) ให้ครอบคลุมถึงการรักษาและแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำด้วย

การเสนอเรื่องร้องทุกข์หรือข้อพิพาทระหว่างผู้ใช้น้ำเพื่อให้คณะกรรมการลุ่มน้ำไกล่เกลี่ยและชี้ขาดตาม (๘) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กนช. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๖ ให้นำความในมาตรา ๑๖ มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่งและวรรคสี่ มาตรา ๒๑ และมาตรา ๒๒ มาใช้บังคับแก่การประชุมและการดำเนินการของคณะกรรมการลุ่มน้ำด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๓๗ ให้จัดตั้งสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาคขึ้นในสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ สำนักงานยกรัฐมนตรี ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการลุ่มน้ำ โดยให้มีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการลุ่มน้ำ

(๒) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาจัดทำแผนแม่บทการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ

(๓) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรผู้ใช้น้ำ ในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมมลพิษทางน้ำในเขตลุ่มน้ำ เพื่อให้เป็นไปตามแผนแม่บทการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ

(๔) ส่งเสริมและติดตามการใช้น้ำประเภทที่สองในเขตลุ่มน้ำให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการลุ่มน้ำ

(๕) เสนอมาตรการป้องกันการขัดแย้งและแนวทางการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างผู้ใช้น้ำในเขตลุ่มน้ำต่อคณะกรรมการลุ่มน้ำ

(๖) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการลุ่มน้ำมอบหมาย

ส่วนที่ ๔
องค์กรผู้ใช้น้ำ

มาตรา ๓๘ บุคคลซึ่งใช้น้ำในบริเวณใกล้เคียงกันและอยู่ในเขตลุ่มน้ำเดียวกันมีสิทธิรวมตัวกันจัดทะเบียนก่อตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำเพื่อประโยชน์ร่วมกันเกี่ยวกับการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในหมู่สมาชิกขององค์กรผู้ใช้น้ำ

วัตถุประสงค์ หน้าที่และอำนาจ และการดำเนินงานขององค์กรผู้ใช้น้ำ รวมทั้งหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการก่อตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกโดยนายกรัฐมนตรี

มาตรา ๓๙ กฎกระทรวงตามมาตรา ๓๘ จะกำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้ง ภารกิจ และหน้าที่และอำนาจขององค์กรผู้ใช้น้ำในแต่ละลุ่มน้ำให้แตกต่างกันก็ได้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพอุทกวิทยา

สภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศ วัฒนธรรม จารีตประเพณี วิถีชีวิตของประชาชนในการใช้น้ำประเภทต่าง ๆ และความจำเป็นในการบริหารจัดการด้วย

การออกกฎกระทรวงตามวรรคหนึ่ง จะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อน

หมวด ๔

การจัดสรรน้ำและการใช้น้ำ

มาตรา ๔๐ การจัดสรรน้ำของประเทศพึงคำนึงถึงน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค การรักษา ระบบนิเวศ จารีตประเพณี การบรรเทาสาธารณภัย การคมนาคม เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว ทั้งนี้ การจัดลำดับความสำคัญให้เป็นไปตามที่ กนช. กำหนด

มาตรา ๔๑ การใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะ แบ่งเป็นสามประเภท คือ

(๑) การใช้น้ำประเภทที่หนึ่ง ได้แก่ การใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะเพื่อการดำรงชีพ การอุปโภคบริโภคในครัวเรือน การเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์เพื่อยังชีพ การอุตสาหกรรมในครัวเรือน การรักษา ระบบนิเวศ จารีตประเพณี การบรรเทาสาธารณภัย การคมนาคม และการใช้น้ำใน ปริมาณเล็กน้อย

(๒) การใช้น้ำประเภทที่สอง ได้แก่ การใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะเพื่อการอุตสาหกรรม อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การผลิตพลังงานไฟฟ้า การประปาและกิจการอื่น

(๓) การใช้น้ำประเภทที่สาม ได้แก่ การใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะเพื่อกิจการขนาดใหญ่ ที่ใช้น้ำปริมาณมาก หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบข้ามลุ่มน้ำ หรือครอบคลุมพื้นที่อย่างกว้างขวาง

ลักษณะหรือรายละเอียดการใช้น้ำแต่ละประเภทตาม (๑) (๒) และ (๓) ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกโดยนายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กนช.

การออกกฎกระทรวงตามวรรคสอง จะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อน

มาตรา ๔๒ การใช้น้ำประเภทที่หนึ่งไม่ต้องขอรับใบอนุญาตการใช้น้ำและไม่ต้องชำระค่าใช้น้ำ

ให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำข้อมูลการใช้น้ำประเภทที่หนึ่งที่อยู่ใน พื้นที่รับผิดชอบ และจัดส่งข้อมูลดังกล่าวต่อสำนักงาน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ กนช. ประกาศกำหนด

มาตรา ๔๓ การใช้น้ำประเภที่สองต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ หรืออธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล แล้วแต่กรณี โดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการลุ่มน้ำที่ทรัพยากรน้ำสาธารณะนั้นตั้งอยู่

มาตรา ๔๔ การใช้น้ำประเภที่สามต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ หรืออธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล แล้วแต่กรณี โดยความเห็นชอบของ กนช.

มาตรา ๔๕ การขอรับใบอนุญาต การออกใบอนุญาต อายุใบอนุญาต การขอต่ออายุ ใบอนุญาต การโอนใบอนุญาต และการอนุญาต รวมทั้งการขอและการออกใบแทนใบอนุญาตการใช้น้ำ ประเภที่สองและประเภที่สาม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดใน กฎกระทรวงที่ออกโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ใบอนุญาตตามความในวรรคหนึ่ง อาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้รับใบอนุญาตการใช้น้ำต้องปฏิบัติ เกี่ยวกับการใช้น้ำ เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะหรือเพื่อรองรับ ภาวะวิกฤติน้ำด้วยก็ได้

ในกรณีที่กฎหมายหรือสาระสำคัญแห่งพหุติการณได้เปลี่ยนแปลงไป หรือมีเหตุสำคัญ เพื่อประโยชน์สาธารณะ ให้อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ หรืออธิบดีกรมทรัพยากร น้ำบาดาล แล้วแต่กรณี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำหรือ กนช. แล้วแต่กรณี มีอำนาจ แก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขในใบอนุญาตการใช้น้ำตามวรรคสองได้

มาตรา ๔๖ ในการพิจารณาออกใบอนุญาตการใช้น้ำประเภที่สองและประเภที่สามให้แก่ ผู้ขอรับใบอนุญาต ให้คำนึงถึงความสมดุลของน้ำในทรัพยากรน้ำสาธารณะ รวมทั้งลุ่มน้ำที่เกี่ยวข้อง เพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อภาพรวมความสมดุลของลุ่มน้ำ

มาตรา ๔๗ ในการขอรับใบอนุญาตการใช้น้ำตามมาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๔ ผู้ขอรับ ใบอนุญาตต้องยื่นแผนการบริหารจัดการน้ำมาพร้อมกับคำขอด้วย ทั้งนี้ แบบคำขอรับใบอนุญาตการใช้น้ำ และแผนการบริหารจัดการน้ำให้เป็นไปตามที่อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ หรืออธิบดี กรมทรัพยากรน้ำบาดาล แล้วแต่กรณี ประกาศกำหนด

แผนการบริหารจัดการน้ำตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

- (๑) วัตถุประสงค์ของการใช้น้ำและแหล่งน้ำที่จะใช้
- (๒) ประมาณการปริมาณน้ำที่จะใช้หรือจะกักเก็บไว้เพื่อใช้
- (๓) สถานที่กักเก็บน้ำ
- (๔) วิธีการใช้น้ำ
- (๕) แผนจัดการน้ำที่กักเก็บไว้เมื่อเกิดภาวะน้ำแล้ง
- (๖) แผนจัดการน้ำที่กักเก็บไว้เมื่อเกิดภาวะน้ำท่วม
- (๗) วิธีการบำรุงรักษา พื้นฟู และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำสาธารณะนั้น

แผนจัดการน้ำที่กักเก็บไว้เมื่อเกิดภาวะน้ำแล้งตาม (๕) อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับวิธีการใช้น้ำในระหว่างที่เกิดภาวะน้ำแล้ง การลดปริมาณการใช้น้ำ การหาแหล่งน้ำทดแทน และอัตราความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนน้ำที่มีเพื่อประโยชน์สาธารณะ

แผนจัดการน้ำที่กักเก็บไว้เมื่อเกิดภาวะน้ำท่วมตาม (๖) อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการป้องกันมิให้น้ำที่กักเก็บไว้ล้นออกไปนอกสถานที่กักเก็บน้ำจนอาจก่อให้เกิดน้ำท่วม หรือไปเพิ่มปริมาณน้ำที่ท่วมอยู่แล้วให้มากขึ้นไปอีก

มาตรา ๔๘ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กษ. มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สองและค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สามไม่เกินอัตราที่กำหนดในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔๙ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กษ. มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนด

(๑) หลักเกณฑ์การกำหนดอัตราค่าใช้น้ำสำหรับการใช้น้ำประเภทที่สองและการใช้น้ำประเภทที่สาม

(๒) หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเรียกเก็บ ลดหย่อน หรือยกเว้นค่าใช้น้ำ ทั้งนี้ จะกำหนดให้แตกต่างกันโดยคำนึงถึงกิจกรรม ลักษณะ หรือปริมาณของการใช้น้ำในแต่ละประเภทและในแต่ละลุ่มน้ำก็ได้

มาตรา ๕๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าใช้น้ำประเภทที่สองและประเภทที่สามที่ไม่ใช้น้ำจากทางน้ำชลประทาน

ตามกฎหมายว่าด้วยการชลประทานและไม่ให้น้ำบาดาลตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล และให้อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำเรียกเก็บค่าใช้น้ำดังกล่าวตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดตามมาตรา ๔๙

มาตรา ๕๑ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบและควบคุมการใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะให้ผู้รับใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สองและประเภทที่สามต้องติดตั้งเครื่องมือวัดหรือประเมินปริมาณน้ำที่ใช้ และเก็บข้อมูลที่เป็นเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่แต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แล้วแต่กรณี ตรวจสอบ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ หรืออธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล แล้วแต่กรณี กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๕๒ ในกรณีที่การใช้น้ำตามใบอนุญาตเป็นเหตุให้เกิดผลกระทบต่อความสมดุลของทรัพยากรน้ำสาธารณะในลุ่มน้ำที่เกี่ยวข้อง หรือก่อให้เกิดผลกระทบอย่างสำคัญต่อประโยชน์สาธารณะ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่แต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แล้วแต่กรณี มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้รับใบอนุญาตการใช้น้ำหยุดการใช้น้ำตามใบอนุญาตไว้เป็นการชั่วคราว และให้ผู้รับใบอนุญาตการใช้น้ำดำเนินการตามความจำเป็นเพื่อแก้ไขหรือระงับเหตุแห่งผลกระทบดังกล่าวภายในระยะเวลาที่กำหนด

มาตรา ๕๓ เมื่อปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สองหรือประเภทที่สาม แล้วแต่กรณี ผิดหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต หรือคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการบริหารจัดการน้ำตามมาตรา ๔๗ ได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่แต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แล้วแต่กรณี มีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตการใช้น้ำได้ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน และเมื่อสั่งพักใช้ใบอนุญาตแล้วให้รายงานต่อคณะกรรมการลุ่มน้ำหรือต่อ กนช. แล้วแต่กรณี ทราบโดยมิชักช้า

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตการใช้น้ำตามวรรคหนึ่งต้องทำการแก้ไขหรือดำเนินการให้ถูกต้อง พนักงานเจ้าหน้าที่ที่แต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แล้วแต่กรณี จะกำหนดเวลาให้แก้ไขหรือดำเนินการ

ให้ถูกต้องด้วยก็ได้ และเมื่อผู้รับใบอนุญาตได้ทำการแก้ไขหรือดำเนินการให้ถูกต้องแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะยกเลิกคำสั่งพักใช้ใบอนุญาตก่อนครบกำหนดเวลาก็ได้

มาตรา ๕๔ เมื่อปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สองหรือประเภทที่สามแล้วแต่กรณี ฝ่าฝืนคำสั่งพักใช้ใบอนุญาต หรือไม่ทำการแก้ไขหรือดำเนินการให้ถูกต้องภายในเวลาที่กำหนดตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ออกตามมาตรา ๕๓ ให้อธิบดีกรมชลประทาน หรืออธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำหรือ กนช. แล้วแต่กรณี มีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตการใช้น้ำนั้นได้

มาตรา ๕๕ มิให้นำความในมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๔ มาใช้บังคับแก่การใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะที่เป็นน้ำบาดาลตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล

หมวด ๕

ภาวน้ำแล้งและภาวน้ำท่วม

ส่วนที่ ๑

การใช้ประโยชน์ที่ดินในระบบทางน้ำตามผังน้ำ

มาตรา ๕๖ เมื่อมีการประกาศผังน้ำในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา ๑๗ (๕) แล้ว การใช้ประโยชน์ที่ดินที่อยู่ในระบบทางน้ำตามผังน้ำจะต้องไม่ก่อให้เกิดการเบี่ยงเบนทางน้ำหรือกระแสน้ำ หรือกีดขวางการไหลของน้ำในระบบทางน้ำ อันเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวน้ำแล้ง และแผนป้องกันและแก้ไขภาวน้ำท่วม

ส่วนที่ ๒

การป้องกันและแก้ไขภาวน้ำแล้ง

มาตรา ๕๗ ในกรณีที่มีข้อมูลเพียงพอที่ชี้ได้ว่าจะเกิดภาวน้ำแล้งในพื้นที่ใดของกลุ่มน้ำ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำโดยความเห็นชอบของนายกรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดเขตภาวน้ำแล้ง และกำหนดให้กิจการใดสามารถใช้น้ำได้ในปริมาณที่เห็นสมควรได้

การกำหนดให้กิจการใดสามารถใช้น้ำได้ในปริมาณที่เห็นสมควร ให้ทำเป็นประกาศปิดไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่ายในเขตภาวะน้ำแล้งนั้น

เมื่อภาวะน้ำแล้งได้พ้นไปแล้ว ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำโดยความเห็นชอบของนายกรัฐมนตรีประกาศยกเลิกเขตภาวะน้ำแล้ง

มาตรา ๕๘ ในกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งจนอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจหรือการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ใด ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงในพื้นที่นั้น และกำหนดวิธีการใช้น้ำเพื่อลดปริมาณการใช้น้ำหรือห้ามการใช้น้ำบางประเภทเกินกว่าจำเป็นแก่การอุปโภคบริโภค กำหนดวิธีการแบ่งปันน้ำ รวมทั้งกำหนดมาตรการอื่นใดที่จำเป็นใช้บังคับในพื้นที่เพื่อแก้ไขและบรรเทาภาวะน้ำแล้งนั้น ทั้งนี้ ต้องเป็นไปเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมและให้ผู้ใช้น้ำต้องเสียหายน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ในระหว่างที่ยังไม่มีประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจกำหนดวิธีการใช้น้ำและการแบ่งปันน้ำในพื้นที่ได้เท่าที่จำเป็นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ในกรณีที่ประกาศตามวรรคหนึ่งใช้บังคับในพื้นที่เดียวกันกับที่ได้มีประกาศกำหนดเขตภาวะน้ำแล้งตามมาตรา ๕๗ ให้ประกาศตามวรรคหนึ่งมีผลเป็นการยกเลิกเขตภาวะน้ำแล้งนั้น และเมื่อภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงได้พ้นไปแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีประกาศยกเลิกเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง

มาตรา ๕๙ ในกรณีมีความจำเป็นต้องผันน้ำจากลุ่มน้ำหนึ่งไปยังอีกลุ่มน้ำหนึ่งเพื่อบรรเทาภาวะน้ำแล้ง นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กษ. มีอำนาจสั่งให้ดำเนินการดังกล่าวได้เท่าที่จำเป็นในการบรรเทาภาวะน้ำแล้งนั้น

มาตรา ๖๐ ในกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงในพื้นที่ใด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้บุคคลซึ่งกักเก็บน้ำไว้ต้องปล่อยน้ำเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในการอุปโภคบริโภคของประชาชนในพื้นที่ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่นายกรัฐมนตรีประกาศกำหนด ในกรณีเช่นว่านี้ให้ผู้กักเก็บน้ำดังกล่าวมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากการที่ต้องสูญเสียน้ำที่กักเก็บไว้

การกำหนดค่าทดแทนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกโดยนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความเสียหายตามความเป็นจริงและความเป็นธรรม

มาตรา ๖๑ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งขึ้นไว้เป็นการล่วงหน้า โดยให้จัดทำเป็นแผนเพื่อเตรียมการรองรับทั้งกรณีปกติซึ่งสามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดภาวะน้ำแล้งในระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่งเป็นประจำ และกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง

แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

- (๑) หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุน
- (๒) งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ
- (๓) การจัดเตรียมข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง
- (๔) การเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ
- (๕) วิธีการควบคุมการใช้น้ำในพื้นที่
- (๖) การหาแหล่งน้ำทดแทนและการขนส่งน้ำจากแหล่งน้ำทดแทนมายังพื้นที่ซึ่งเกิดภาวะน้ำแล้ง
- (๗) การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากภาวะน้ำแล้ง

ในการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ให้มีการบูรณาการร่วมกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติและแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในเขตลุ่มน้ำตามความเหมาะสม

มาตรา ๖๒ เมื่อคณะกรรมการลุ่มน้ำได้จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งขึ้นแล้ว ให้เสนอต่อ กนช. เพื่อให้ความเห็นชอบ และจัดส่งแผนดังกล่าวไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบและดำเนินการ ในกรณีนี้ ให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องจัดสร้างหรือเตรียมอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง รวมทั้งบำรุงรักษาสิ่งก่อสร้างหรืออุปกรณ์นั้น หรือดำเนินการใด ๆ เพื่อให้เป็นไปตามแผนดังกล่าว

กรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดไม่อาจดำเนินการให้เป็นไปตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งได้ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำเสนอเรื่องต่อ กนช. เพื่อพิจารณาหาแนวทางแก้ไขต่อไป

มาตรา ๖๓ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำติดตามการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งที่ กนช. ให้ความเห็นชอบ และทบทวนแผนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะดำเนินการได้เมื่อเกิดภาวะน้ำแล้ง

ส่วนที่ ๓
การป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม

มาตรา ๖๔ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมขึ้นไว้เป็นการล่วงหน้า โดยให้จัดทำเป็นแผนเพื่อเตรียมการรองรับทั้งกรณีปกติซึ่งสามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดภาวะน้ำท่วมในระยะเวลาใดระยะเวลานานหนึ่งเป็นประจำ และกรณีฉุกเฉินที่มีน้ำท่วมเกิดขึ้นโดยฉับพลัน โดยในการจัดทำแผนต้องพิจารณาถึงสภาพแวดล้อม ผังน้ำ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่นั้นประกอบด้วย

แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

- (๑) หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุน
- (๒) งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ
- (๓) การจัดเตรียมข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม
- (๔) การบริหารจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากภาวะน้ำท่วม
- (๕) การจัดทำระบบเตือนภัยน้ำท่วม
- (๖) การเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ
- (๗) วิธีการระบายน้ำที่รวดเร็วและถูกต้องตามหลักวิชาการให้น้ำระบายไปตามแนวทางที่กำหนด
- (๘) วิธีการกักเก็บน้ำเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป
- (๙) การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่อาจได้รับภัยพิบัติจากน้ำท่วม

ในการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม ให้มีการบูรณาการร่วมกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติและแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานของรัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในเขตลุ่มน้ำตามความเหมาะสม

การบริหารจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากภาวะน้ำท่วมและการจัดทำระบบเตือนภัยน้ำท่วมตามวรรคสอง (๔) และ (๕) ให้เป็นไปตามแนวทางที่ กษ. ประกาศกำหนด

มาตรา ๖๕ ให้นำความในมาตรา ๕๙ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๖๓ มาใช้บังคับแก่การผันน้ำจากลุ่มน้ำหนึ่งไปยังอีกลุ่มน้ำหนึ่งเพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม การเสนอแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมต่อ กษ. เพื่อให้ความเห็นชอบ การจัดส่งแผนดังกล่าวไปให้ผู้ว่าราชการจังหวัด หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบและดำเนินการ และการแก้ไขปัญหากรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องไม่อาจดำเนินการให้เป็นไปตามแผนดังกล่าวได้ รวมทั้งการติดตามการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม และการทบทวนแผนดังกล่าวด้วยโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๔

อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไข ภาวะน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วม

มาตรา ๖๖ ให้นักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างของบุคคลใด ๆ เพื่อทำการสำรวจ ตรวจสอบ หรือเก็บรวบรวมข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพื่อการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วม ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวต้องอยู่ภายในกรอบของแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งตามมาตรา ๖๑ หรือแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมตามมาตรา ๖๔ หรือทั้งสองแผนควบคู่กันแล้วแต่กรณี

ในการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม ให้นักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจทำลายสิ่งกีดขวาง ตัดฟันต้นไม้ ขุดดิน ปิดกั้นแนวเขตที่ดิน รื้อถอนสิ่งก่อสร้างซึ่งมิใช่เป็นบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของบุคคลใด ๆ หรือดำเนินการอื่นใดเท่าที่จำเป็นแก่การป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมได้ แต่ต้องชดเชยความเสียหายแก่บุคคลนั้นด้วย

การชดเชยความเสียหายตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกโดยนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ ในการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวต้องคำนึงถึงความเสียหายตามความเป็นจริง และเปิดโอกาสให้ผู้ได้รับความเสียหายมีสิทธิชี้แจงและแสดงพยานหลักฐานประกอบการพิจารณากำหนดค่าชดเชยความเสียหายด้วย

มาตรา ๖๗ ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งและ
ภาวน้ำท่วม พนักงานเจ้าหน้าที่อาจใช้ที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างของบุคคลใด ๆ เพื่อก่อสร้าง วางสิ่งของ สูบน้ำ
หรือระบายน้ำผ่านหรือเข้าไปในที่ดิน หรือติดตั้งอุปกรณ์ใด ๆ โดยแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือ
ผู้ครอบครองที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวันก่อนวันที่จะมีการดำเนินการ ทั้งนี้
ต้องแสดงวัตถุประสงค์และลักษณะของการใช้ที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างและวันเวลาที่จะใช้ประโยชน์ในที่ดิน
หรือสิ่งก่อสร้างด้วย

ในกรณีฉุกเฉินเพื่อแก้ไขภาวะน้ำแล้งและภาวน้ำท่วม ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าใช้ที่ดิน
หรือสิ่งก่อสร้างเพื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า แต่ต้องแจ้งให้เจ้าของ
หรือผู้ครอบครองที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างทราบในโอกาสแรกที่สามารถกระทำได้

ในการใช้ที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างตามมาตรา นี้ ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบกำหนดค่าทดแทน
การใช้ที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างตามความจำเป็นแก่กรณี
และในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างจากการใช้ที่ดิน
หรือสิ่งก่อสร้าง ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นตามความเหมาะสม ทั้งนี้
ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกโดยนายกรัฐมนตรี

มาตรา ๖๘ การที่พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างของบุคคลใดเพื่อปฏิบัติหน้าที่
ตามมาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ ให้กระทำในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก

ในกรณีที่มีความจำเป็นจะต้องดำเนินการต่อเนื่องจากเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง หรือ
มีกรณีฉุกเฉิน จะดำเนินการในเวลาอื่นนอกจากเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่งก็ได้

มาตรา ๖๙ ในกรณีที่ผู้มีสิทธิได้รับค่าทดแทนหรือค่าชดเชยความเสียหายไม่ยินยอมตกลง
ในจำนวนเงินค่าทดแทนหรือค่าชดเชยความเสียหายที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบจ่ายให้ตามมาตรา ๖๐
มาตรา ๖๖ หรือมาตรา ๖๗ ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบนำเงินจำนวนดังกล่าวไปวางไว้ต่อศาลหรือ
สำนักงานวางทรัพย์ หรือฝากไว้กับธนาคารออมสินในชื่อของผู้มีสิทธิได้รับค่าทดแทนหรือค่าชดเชย
ความเสียหาย โดยแยกฝากไว้เป็นบัญชีเฉพาะราย และถ้ามีดอกเบียหรือดอกผลใดเกิดขึ้นเนื่องจาก
การฝากเงินนั้น ให้ตกเป็นสิทธิแก่ผู้มีสิทธิได้รับค่าทดแทนหรือค่าชดเชยความเสียหายนั้นด้วย

เมื่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบนำเงินค่าทดแทนหรือค่าชดเชยความเสียหายไปวางไว้ต่อศาลหรือสำนักงานวางทรัพย์ หรือฝากไว้กับธนาคารออมสินตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบมีหนังสือแจ้งให้ผู้มีสิทธิได้รับค่าทดแทนหรือค่าชดเชยความเสียหายทราบ โดยส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ

หลักเกณฑ์และวิธีการในการนำเงินค่าทดแทนหรือค่าชดเชยความเสียหายไปวางต่อศาลหรือสำนักงานวางทรัพย์ หรือฝากไว้กับธนาคารออมสิน และวิธีการในการรับเงินค่าทดแทนหรือค่าชดเชยความเสียหายดังกล่าวให้เป็นไปตามระเบียบที่นายกรัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๗๐ ในกรณีที่มีผู้สิทธิได้รับค่าทดแทนหรือค่าชดเชยความเสียหายไม่พอใจในจำนวนเงินค่าทดแทนหรือค่าชดเชยความเสียหายที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบจ่ายให้ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะรับหรือไม่รับเงินค่าทดแทนหรือค่าชดเชยความเสียหายที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบวางไว้หรือฝากไว้ บุคคลนั้นมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบได้ดำเนินการตามมาตรา ๖๙ วรรคสองแล้ว

การฟ้องคดีต่อศาลตามวรรคหนึ่งไม่เป็นเหตุให้การครอบครองหรือใช้สังหาริมทรัพย์ หรือการดำเนินการใด ๆ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๖๐ มาตรา ๖๖ หรือมาตรา ๖๗ ต้องสะดุดหยุดลง

ในกรณีที่มีผู้สิทธิได้รับค่าทดแทนหรือค่าชดเชยความเสียหายยินยอมตกลงและได้รับเงินค่าทดแทนหรือค่าชดเชยความเสียหายไปแล้ว หรือมิได้ฟ้องคดีเรียกเงินค่าทดแทนหรือค่าชดเชยความเสียหายต่อศาลภายในระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง หรือได้แจ้งเป็นหนังสือสละสิทธิไม่รับเงินค่าทดแทนหรือค่าชดเชยความเสียหายดังกล่าว ผู้ใดจะเรียกร้องเงินค่าทดแทนหรือค่าชดเชยความเสียหายนั้นอีกไม่ได้

มาตรา ๗๑ ห้ามมิให้บุคคลใดเอาไป ยักยอก ทำอันตราย หรือทำให้เสียหายแก่สิ่งก่อสร้าง สิ่งของ หรืออุปกรณ์ใด ๆ หรือละเมิดมาตรการใด ๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีขึ้นเพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วม

ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำแก้ไขให้กลับคืนดังเดิม ถ้าผู้นั้นไม่ยินยอมกระทำ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการ โดยผู้นั้นจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการดังกล่าว

มาตรา ๗๒ ในการปฏิบัติกรตามหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วมตามพระราชบัญญัตินี้ หากได้ดำเนินการไปตามหน้าที่และอำนาจ และได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุและมีได้ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้กระทำการนั้นพ้นจากความผิดและความรับผิดชอบทั้งปวง

หมวด ๖

การอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรน้ำสาธารณะ

มาตรา ๗๓ ในกรณีนี้ กนช. เห็นว่าพื้นที่ใดมีลักษณะเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารหรือพื้นที่ชุ่มน้ำสมควรสงวนไว้เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำสาธารณะ ให้ กนช. มอบหมายให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพิจารณาดำเนินการให้พื้นที่นั้นเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

มาตรา ๗๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ที่ดินที่อาจส่งผลกระทบกับทรัพยากรน้ำสาธารณะเพื่อมิให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะ หรือเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์หรือพัฒนาทรัพยากรน้ำสาธารณะให้เป็นไปโดยเหมาะสมได้

หลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ที่ดินที่กำหนดในกฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งจะกำหนดให้เรื่องใดเรื่องหนึ่งใช้บังคับเป็นการทั่วไปทุกท้องที่ หรือให้ใช้บังคับเฉพาะท้องที่ใดท้องที่หนึ่งก็ได้

ในกรณีที่มีกฎกระทรวง ประกาศ หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นซึ่งออกตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองหรือกฎหมายอื่นกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณเดียวกันหรือในเรื่องเดียวกันขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงตามวรรคหนึ่ง ให้บังคับตามกฎกระทรวงตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่กฎกระทรวงประกาศ หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นซึ่งออกตามกฎหมายดังกล่าวจะมีขึ้นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะที่สำคัญยิ่งกว่า

มาตรา ๗๕ เมื่อได้มีกฎกระทรวงตามมาตรา ๗๔ ใช้บังคับแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดใช้ประโยชน์ที่ดินแตกต่างหรือขัดกับข้อกำหนดในกฎกระทรวงนั้น

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่กรณีเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินที่ได้ใช้ประโยชน์ที่ดินมาก่อนที่จะมีกฎกระทรวงตามมาตราหนึ่งซึ่งบังคับและจะใช้ประโยชน์ที่ดินเช่นนั้นต่อไป แต่ถ้าการใช้ประโยชน์ที่ดินดังกล่าวมีผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือถึงเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินให้แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือระงับการใช้ประโยชน์ที่ดินตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และภายในระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดได้ แต่การปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวทำให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินนั้นต้องขาดประโยชน์ในการใช้ที่ดินหรือได้รับความเสียหาย ให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับค่าทดแทนหรือค่าชดเชยความเสียหาย แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ในกรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการ โดยเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินไม่มีสิทธิได้รับค่าชดเชยความเสียหาย แต่ยังคงมีสิทธิได้รับค่าทดแทนการขาดประโยชน์ในการใช้ที่ดิน

การกำหนดค่าทดแทนหรือค่าชดเชยความเสียหายตามมาตราสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ในกรณีที่ผู้มีสิทธิได้รับค่าทดแทนหรือค่าชดเชยความเสียหายตามมาตราสองไม่ยินยอมตกลงหรือไม่พอใจในจำนวนเงินค่าทดแทนหรือค่าชดเชยความเสียหาย ให้นำความในมาตรา ๖๙ และมาตรา ๗๐ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๗๖ ในกรณีที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินแตกต่างหรือขัดกับข้อกำหนดในกฎกระทรวงตามมาตรา ๗๔ ภายหลังจากที่กฎกระทรวงดังกล่าวใช้บังคับแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือถึงเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินให้แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือระงับการใช้ประโยชน์ที่ดินตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขและภายในระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดได้ โดยเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำเนินการนั้นเอง ถ้าผู้นั้นไม่ยินยอมกระทำ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการ โดยผู้นั้นจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการดังกล่าว

มาตรา ๗๗ เมื่อมีเหตุฉุกเฉินหรือมีภัยอันตรายใดที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะอย่างรุนแรง ซึ่งจำเป็นต้องมีการป้องกันหรือแก้ไขโดยเร่งด่วน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปดำเนินการใด ๆ ในที่ดิน สิ่งก่อสร้างหรือยานพาหนะ หรือใช้ประโยชน์ในที่ดิน สิ่งก่อสร้างหรือ

ยานพาหนะของบุคคลอื่นเพื่อป้องกัน ระวัง หรือบรรเทาเหตุนั้นได้ โดยให้นำความในมาตรา ๖๖ มาตรา ๖๗ มาตรา ๖๘ มาตรา ๖๙ มาตรา ๗๐ มาตรา ๗๑ และมาตรา ๗๒ มาใช้บังคับด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๗๘ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อการอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรน้ำสาธารณะ ในเรื่องหนึ่งเรื่องใดดังต่อไปนี้ได้

(๑) กำหนดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำสาธารณะหรือทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้อง

(๒) กำหนดห้ามการกระทำใด ๆ ที่มีผลเป็นการเสื่อมสภาพแหล่งน้ำหรือเสื่อมประโยชน์ต่อการใช้น้ำ หรือทำให้เกิดภาวะมลพิษแก่แหล่งน้ำ หรือระบบนิเวศแหล่งน้ำ หรือทำให้น้ำมีสภาพเป็นพิษ จนน่าจะเป็นอันตรายต่อแหล่งน้ำ หรือระบบนิเวศแหล่งน้ำ หรือสุขภาพของบุคคล

(๓) กำหนดให้ผู้ใช้น้ำซึ่งมีที่ดินติดต่อกับหรือใกล้เคียงกับทรัพยากรน้ำสาธารณะ จัดให้มีสิ่งก่อสร้างติดตั้งอุปกรณ์หรือเครื่องมือ หรือใช้กรรมวิธีใดตามที่กำหนด เพื่อตรวจสอบแหล่งที่ก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายแก่คุณภาพน้ำ หรือเพื่อป้องกันหรือแก้ไขอันตรายหรือความเสียหายแก่คุณภาพน้ำ

(๔) กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการกับสิ่งก่อสร้างหรือกิจกรรมที่ได้ดำเนินการภายในเขตพื้นที่ที่กำหนดก่อนที่จะมีการออกกฎกระทรวง โดยจะกำหนดให้สามารถดำเนินการต่อไปได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด หรือให้ระงับการดำเนินกิจกรรม หรือรื้อถอนสิ่งก่อสร้างที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะโดยได้รับค่าชดเชยตามความเหมาะสม

(๕) กำหนดมาตรการคุ้มครองอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควรและเหมาะสมแก่สภาพของพื้นที่นั้น

กฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งจะกำหนดให้ใช้บังคับเป็นการทั่วไปหรือใช้บังคับในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งและจะกำหนดข้อยกเว้นการใช้บังคับทั้งหมดหรือบางส่วนสำหรับกิจกรรมบางประเภทหรือบางพื้นที่ก็ได้

มาตรา ๗๙ ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะ ให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบดูแลทรัพยากรน้ำสาธารณะในบริเวณดังกล่าว มีหนังสือขอความร่วมมือให้ผู้ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับทรัพยากรน้ำสาธารณะนั้นดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะภายในระยะเวลาที่กำหนดได้

ในกรณีที่มีการกระทำอันก่อให้เกิดความเสียหายหรืออาจเกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะ ให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบดูแลทรัพยากรน้ำสาธารณะในบริเวณดังกล่าวมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกระทำการดังกล่าวดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อขจัดความเสียหายและทำให้ทรัพยากรน้ำสาธารณะกลับคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิมหรือเหมาะสมจะใช้ประโยชน์ภายในระยะเวลาที่กำหนดได้

หมวด ๗
พนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๘๐ ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในที่ดินของบุคคลใดในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก เพื่อตรวจตราแหล่งน้ำ สำรวจ หรือเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่อการควบคุมและตรวจตราทรัพยากรน้ำ

(๒) เข้าไปในที่ดิน อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะของบุคคลใดในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก เพื่อดำเนินการบำบัดฟื้นฟูและบูรณะความเสียหายของทรัพยากรน้ำสาธารณะ

(๓) เข้าไปในที่ดิน อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะของบุคคลใดในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก ในกรณีที่มีหลักฐานอันสมควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อตรวจค้น กัก ยึดหรืออายัดเอกสารหรือสิ่งใดที่เกี่ยวข้อง และหากมีความจำเป็น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจทำลายสิ่งกีดขวางอันเป็นอุปสรรคในการที่จะเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ได้ แต่จะต้องใช้ความระมัดระวังให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด

เมื่อได้เข้าไปและลงมือทำการตรวจค้น กัก ยึดหรืออายัดตาม (๓) แล้ว ถ้ายังดำเนินการไม่เสร็จจะดำเนินการต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้ หรือในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง จะดำเนินการตาม (๓) ในเวลากลางคืนก็ได้

มาตรา ๘๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง และให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แล้วแต่กรณี ประกาศกำหนด

มาตรา ๘๒ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๘

ความรับผิดชอบแห่งในกรณีที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะ

มาตรา ๘๓ ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำให้โดยผิดกฎหมายทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะหรือใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมาย ผู้นั้นกระทำความผิดต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนต่อรัฐเพื่อการนั้น

ถ้าความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะเกิดจากวัตถุหรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายหรือเป็นพิษ ผู้ครอบครองหรือควบคุมวัตถุหรือสิ่งอื่นใดนั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น แม้จะมีได้เกิดขึ้นโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้น เกิดจากเหตุสุดวิสัย หรือเป็นการกระทำตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่

ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรานี้หมายความรวมถึง

(๑) ค่าดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐในการประเมินความเสียหายและประเมินค่าใช้จ่ายในการเยียวยาผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะ สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ และสุขภาพของบุคคล

(๒) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการกำจัด เคลื่อนย้ายสิ่งทีก่อให้เกิดความเสียหายหรือกระทำให้สิ่งนั้นหมดสภาพความเป็นอันตรายหรือความเป็นพิษ ตลอดจนการนำเอาของนั้นมาเก็บ กัก หรือรักษาไว้

(๓) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการทำให้ทรัพยากรน้ำสาธารณะกลับคืนสู่สภาพเดิม

(๔) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการช่วยเหลือเยียวยาบุคคลหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่นเนื่องในความเสียหายนั้น

(๕) ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่รัฐได้จ่ายไปในการดำเนินการใด ๆ เพื่อให้ได้รับค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมาย เช่น ค่าใช้จ่ายที่รัฐจ่ายเป็นค่าทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ค่าใช้จ่ายในการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินคดีในศาล และค่าธรรมเนียมศาล

(๖) มูลค่าของทรัพยากรน้ำสาธารณะที่ต้องเสียหายหรือถูกใช้ไปโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมาย

(๗) ค่าเสียหายที่เกิดจากการใช้งบประมาณของรัฐหรือจากแหล่งเงินทุนอื่น เพื่อใช้ในการบำบัดฟื้นฟูและบูรณะความเสียหายของทรัพยากรน้ำสาธารณะให้กลับคืนสู่สภาพเดิม

(๘) ค่าเสียโอกาสในการนำงบประมาณหรือเงินทุนที่ใช้ตาม (๗) ไปลงทุนในโครงการอื่นของรัฐเพื่อสังคมโดยรวม

(๙) ค่าเสียหายต่อเนื่องอื่น ๆ อันพึงเกิดในอนาคต

ให้กรมทรัพยากรน้ำหรือหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบควบคุมดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรน้ำสาธารณะ แล้วแต่กรณี เป็นตัวแทนของรัฐในการฟ้องคดีเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะตามมาตรา ๗๙ โดยให้พนักงานอัยการมีหน้าที่และอำนาจดำเนินคดีในศาลตามที่กรมทรัพยากรน้ำหรือหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวมีคำขอ

มาตรา ๘๔ ในกรณีที่ผู้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะได้กระทำความผิดที่ออกตามมาตรา ๗๙ วรรคสอง และมีผลเป็นการจัดหรือบรรเทาความเสียหาย และทำให้ทรัพยากรน้ำสาธารณะกลับคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิม หรือเหมาะสมจะใช้ประโยชน์ ให้มีผลเป็นการลดจำนวนค่าสินไหมทดแทนตามส่วนที่ได้กระทำ

หมวด ๙ บทกำหนดโทษ

มาตรา ๘๕ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ออกตามมาตรา ๖ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๖ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งที่ออกตามมาตรา ๒๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๗ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งที่ออกตามมาตรา ๒๑ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๓๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๘ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรี หรือขัดขวางการกระทำการใด ๆ ที่ดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรีที่ออกตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศที่ออกตามมาตรา ๕๗ หรือมาตรา ๕๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๐ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสามปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๑ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๖๖ มาตรา ๖๗ มาตรา ๗๕ วรรคสอง มาตรา ๗๖ หรือมาตรา ๘๐ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ออกตามมาตรา ๗๙ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๒ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๖๖ หรือมาตรา ๖๗ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๗๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๓ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๔ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๗๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๕ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๗๕ วรรคหนึ่ง หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๗๘ วรรคหนึ่ง (๑) (๓) (๔) หรือ (๕) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๖ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๗๘ วรรคหนึ่ง (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๗ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย

มาตรา ๙๘ ความผิดตามมาตรา ๘๕ มาตรา ๘๖ มาตรา ๘๗ มาตรา ๘๘ มาตรา ๘๙ มาตรา ๙๑ และมาตรา ๙๒ ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจเปรียบเทียบได้

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่พบว่าผู้ใดกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งและผู้นั้นยินยอมให้เปรียบเทียบ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ แล้วแต่กรณี ส่งเรื่องให้คณะกรรมการเปรียบเทียบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ผู้นั้นแสดงความยินยอมให้เปรียบเทียบ

เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบ ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในระยะเวลาที่กำหนดตามวรรคสาม ให้ดำเนินคดีต่อไป

มาตรา ๙๙ คณะกรรมการเปรียบเทียบตามมาตรา ๙๘ ให้ประกอบด้วยบุคคล ดังต่อไปนี้

(๑) ในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นประธาน ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานเป็นกรรมการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการและเลขานุการ

(๒) ในเขตจังหวัดอื่น ประกอบด้วยอัยการจังหวัดเป็นประธาน ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด ผู้แทนสำนักงานเป็นกรรมการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการและเลขานุการ

หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาของคณะกรรมการเปรียบเทียบให้เป็นไปตามที่นายกรัฐมนตรีกำหนด

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๑๐๐ ในระหว่างที่ยังไม่ได้มีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๕ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๕ ให้บังคับคง ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการลุ่มน้ำตามลุ่มน้ำเดิมที่รับผิดชอบไปพลางก่อน และให้เลขาธิการแต่งตั้งข้าราชการของสำนักงานหนึ่งคนเป็นกรรมการลุ่มน้ำและเลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการอีกไม่เกินสองคน

ให้เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการตามวรรคหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทนเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการของคณะกรรมการลุ่มน้ำที่มีอยู่เดิมตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ในกรณีที่มีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๕ แล้ว โดยลุ่มน้ำที่กำหนดขึ้นไม่ได้แตกต่างจากลุ่มน้ำที่มีอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวใช้บังคับ และยังไม่มีคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๗ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำตามวรรคหนึ่งปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๗ ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๗ ทั้งนี้ ไม่เกินสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ในกรณีที่มีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๕ แล้ว โดยลุ่มน้ำที่กำหนดขึ้นแตกต่างจากลุ่มน้ำที่มีอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวใช้บังคับ และยังไม่มีคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๗ ให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๒๔/๒๕๖๑ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๑ มอบหมายให้คณะกรรมการลุ่มน้ำตามวรรคหนึ่งคณะหนึ่งคณะใดปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๗ ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๗ ทั้งนี้ ไม่เกินสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ในกรณีเช่นนี้ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำตามวรรคหนึ่งที่ยังคงปฏิบัติหน้าที่ในลุ่มน้ำดังกล่าวแต่ไม่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ตามความในวรรคนี้สิ้นสุดการปฏิบัติหน้าที่นับแต่วันที่ได้มีการมอบหมายให้คณะกรรมการลุ่มน้ำคณะหนึ่งคณะใดปฏิบัติหน้าที่

ให้นำความในมาตรา ๑๖ มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่งและวรรคสี่ มาตรา ๒๑ และมาตรา ๒๒ มาใช้บังคับแก่การประชุมและการดำเนินการของคณะกรรมการลุ่มน้ำตามวรรคสามและวรรคสี่ด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๐๑ ในระหว่างที่ยังไม่ได้มีการคัดเลือกกรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๙ (๔) และยังมิได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๙ (๕) ให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๔/๒๕๖๑ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้ ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการคัดเลือกกรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๙ (๔) และ แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๙ (๕)

มาตรา ๑๐๒ ในวาระเริ่มแรก ให้นำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๙) ที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ มาใช้ในการบริหารทรัพยากรน้ำตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการจัดทำนโยบาย และแผนแม่บทเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำตามมาตรา ๑๗ (๑) หรือแผนแม่บทการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำตามมาตรา ๓๕ (๑) หรือแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง และแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมตามมาตรา ๓๕ (๒) ขึ้นใช้บังคับ

มาตรา ๑๐๓ ในวาระเริ่มแรก ให้สำนักงานจัดทำผังน้ำและรายการประกอบผังน้ำเสนอ กษ. เพื่อพิจารณาภายในสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๑๐๔ เมื่อกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอรับใบอนุญาต และการออกใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สองหรือการใช้น้ำประเภทที่สามตามมาตรา ๔๕ ใช้บังคับแล้ว ให้ผู้น้ำอยู่เดิมที่เข้าลักษณะของการใช้น้ำประเภทที่สองตามมาตรา ๔๑ (๒) หรือการใช้น้ำประเภทที่สาม ตามมาตรา ๔๑ (๓) แล้วแต่กรณี ยื่นคำขอรับใบอนุญาตการใช้น้ำตามพระราชบัญญัตินี้ภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่กฎกระทรวงดังกล่าวมีผลใช้บังคับ และเมื่อได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตภายในกำหนดเวลา ดังกล่าวแล้วให้ผู้น้ำต่อไปได้จนกว่าอธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ หรืออธิบดี กรมทรัพยากรน้ำบาดาล แล้วแต่กรณี จะมีคำสั่งไม่อนุญาต

มาตรา ๑๐๕ ในระหว่างที่หมวด ๔ การจัดสรรน้ำและการใช้น้ำ ยังไม่มีผลใช้บังคับ หรือ มีผลใช้บังคับแล้วแต่ยังมีได้ออกกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศตามความในหมวด ๔ แห่ง พระราชบัญญัตินี้ การขออนุญาตและการอนุญาตใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะที่เป็นทางน้ำชลประทาน

ตามกฎหมายว่าด้วยการชลประทาน และการขออนุญาตและการอนุญาตใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะที่เป็นน้ำบาดาลตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล อัตราค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการอนุญาต อัตราค่าใช้น้ำ การเรียกเก็บ ลดหย่อน หรือยกเว้นค่าใช้น้ำจากทรัพยากรน้ำสาธารณะดังกล่าว รวมทั้งการพักใช้และเพิกถอนใบอนุญาต ให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการชลประทานหรือกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาลแล้วแต่กรณี ไปพลางก่อน จนกว่าหมวด ๔ จะใช้บังคับ หรือจนกว่าจะมีกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออกตามความในหมวด ๔ ใช้บังคับ

มาตรา ๑๐๖ การดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกาและออกกฎกระทรวง ระเบียบและประกาศตามพระราชบัญญัตินี้ ยกเว้นการออกกฎกระทรวงและประกาศตามหมวด ๔ การจัดสรรน้ำและการใช้น้ำ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แล้วแต่กรณี รายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

ผู้รับสนองพระราชโองการ
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

อัตราค่าธรรมเนียม

๑. ค่าขอ	ฉบับละไม่เกิน	๑๐๐ บาท
๒. ใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สอง	ฉบับละไม่เกิน	๑๐,๐๐๐ บาท
๓. ใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สาม	ฉบับละไม่เกิน	๕๐,๐๐๐ บาท
๔. ใบแทนใบอนุญาต	ฉบับละไม่เกิน	๕๐๐ บาท
๕. การต่ออายุใบอนุญาตครั้งละเท่ากับ ค่าธรรมเนียมสำหรับใบอนุญาต แต่ละฉบับ		
๖. การโอนใบอนุญาต	ฉบับละไม่เกิน	๕๐๐ บาท

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยได้ประสบกับปัญหาการบริหารทรัพยากรน้ำในหลายด้านโดยมีหน่วยงานเกี่ยวข้องที่มีหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายหลายฉบับ ถึงแม้รัฐบาลจะได้แต่งตั้งให้มีคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติทำหน้าที่ในการบูรณาการและบริหารทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบในทุกมิติแล้วก็ตามแต่ก็ยังคงมีความจำเป็นที่สมควรจะมีกฎหมายในการบูรณาการเกี่ยวกับการจัดสรร การใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และสิทธิในน้ำ เพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถบริหารทรัพยากรน้ำให้มีความประสานสอดคล้องกันในทุกมิติอย่างสมดุลและยั่งยืน รวมทั้งวางหลักเกณฑ์ในการประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในการเข้าถึงทรัพยากรน้ำสาธารณะ ตลอดจนจัดให้มีองค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งในระดับชาติ ระดับลุ่มน้ำ และระดับองค์กรผู้ใช้น้ำซึ่งสะท้อนการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อร่วมกันบริหารทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

แผนแม่บท

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)

*The 20-year Master Plan
on Water Resource Management
(B.E. 2561 - 2580)*

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมา

“น้ำ” เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของโลก สิ่งมีชีวิตทุกชนิดต้องอาศัยน้ำในการดำรงชีวิต น้ำเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ โดยมีจำนวนมากถึง ๓ ใน ๔ ส่วนของพื้นโลก ถึงแม้ว่าจะมีน้ำจำนวนมากมหาศาล แต่การเพิ่มขึ้นของประชากรและการขยายตัวทางเศรษฐกิจทำให้มีความต้องการใช้น้ำมากขึ้น ประกอบกับมีการบุกรุกทำลายป่าต้นน้ำ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและภูมิอากาศ เกิดปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติบ่อยครั้งและรุนแรงมากขึ้นทั้งปัญหาอุทกภัย ภัยแล้ง ดินโคลนถล่ม และการชะล้างพังทลายของดิน รวมถึงการเพิ่มขึ้นของชุมชนเมือง และการขยายตัวของอุตสาหกรรม ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านคุณภาพน้ำทวีความรุนแรงมากขึ้น

ที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการบริหารจัดการน้ำมาโดยตลอด โดยได้จัดสรรงบประมาณจำนวนมากในการแก้ไขปัญหาและจัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเติม แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากไม่มีหน่วยงานกลางในการประสานงาน กำกับดูแล เพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานอย่างแท้จริง ผลการดำเนินงานชัดเจนในช่วงที่ผ่านมา ได้แก่ การจัดการเรื่องน้ำอุปโภคบริโภค ซึ่งได้ดำเนินการเกือบครบทุกหมู่บ้าน รวมทั้งการจัดการเพื่อป้องกันน้ำท่วมและอุทกภัย ในส่วนที่ยังไม่บรรลุตามเป้าหมาย ได้แก่ การจัดการคุณภาพน้ำ และการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรม และในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เพื่อทำหน้าที่ผลักดันและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีเอกภาพเกิดการบูรณาการในทุกระดับ พร้อมทั้งได้จัดตั้งสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ โดยคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๔๖/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ทำหน้าที่ในการบูรณาการข้อมูลสารสนเทศ แผนงาน โครงการ งบประมาณ และติดตามประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ระยะเวลา ๑๒ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๙) แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ สิ่งแวดล้อม และปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง รัฐบาลจึงได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) และแผนปฏิรูปประเทศ ๑๑ ด้าน ประกอบกับการกำหนดเป้าหมาย และตัวชี้วัดในยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำ ๑๒ ปี บางส่วนยังไม่สามารถตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติได้ครบทุกประเด็น ดังนั้น คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) จึงแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อดำเนินการปรับปรุงเป็นแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ รวมถึงแผนพัฒนาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยรูปแบบการปรับปรุงยังคงยึดประเด็นยุทธศาสตร์ทั้ง ๖ ด้าน ไว้ แต่เพิ่มเติมแผนงานหลักและแผนงานรอง เช่น การพัฒนาน้ำดื่มให้ได้มาตรฐานและราคาที่เหมาะสม การเพิ่มผลผลิตการใช้น้ำ (Productivity) การเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ การบรรเทาอุทกภัยระดับลุ่มน้ำ การฟื้นฟูแม่น้ำลำคลอง การป้องกันและลดการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ป่าต้นน้ำและการทำการใช้ประโยชน์ลุ่มน้ำ เป็นต้น

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑) เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาทรัพยากรน้ำของประเทศ ที่มีผลกระทบรุนแรงต่อประชาชน สนับสนุนด้านเศรษฐกิจและสังคม ที่ต้องเร่งดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (ปี พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาและเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) โดยระยะเวลา ๕ ปีแรก (ปี พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕) ต้องแก้ไขปัญหาที่สำคัญได้อย่างเป็นรูปธรรม

๒) เพื่อพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบ เพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ โดยจัดให้มีน้ำสะอาดใช้ทุกครัวเรือนในชุมชนชนบทและการเจริญเติบโตของเขตเมือง การป้องกัน พื้นฟู รักษาเขตต้นน้ำ สภาพสิ่งแวดล้อม ลำน้ำและแหล่งน้ำธรรมชาติ

๓) เพื่อเพิ่มผลผลิตของน้ำทั้งระบบ โดยการจัดหาน้ำและใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำให้ทัดเทียมระดับสากล รองรับการเติบโตของเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต ทั้งภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม บริการและพลังงาน

๔) เพื่อจัดระบบการจัดการภัยพิบัติจากน้ำให้สามารถลดความสูญเสีย ลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติที่เกิดจากน้ำตามหลักวิชาการ มีประสิทธิภาพ และแบ่งตามลักษณะของแต่ละลุ่มน้ำ พื้นที่ ให้อยู่ในขอบเขตที่ควบคุมและให้สามารถฟื้นตัวได้ในเวลาอันสั้น

๕) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ มีการจัดหาและใช้น้ำที่สมดุล ทันสมัย ทันการณ์ และสร้างความเป็นธรรม ใช้นวัตกรรมทั้งด้านโครงสร้าง กฎระเบียบ องค์กรการจัดการ การจัดการข้อมูล การเตือนภัย การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ให้สามารถขับเคลื่อนงานภายใต้แผนแม่บทด้านน้ำและงานตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ

๑.๓ กรอบแนวคิดการดำเนินงาน

๑) ยึดแนวทางตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ภายใต้เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม

๒) ยึดยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) “ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม” ในประเด็นหลักที่ ๕.๑ “สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว ในเรื่อง “การอนุรักษ์ฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ” และประเด็นหลักที่ ๕.๕ พัฒนความมั่นคงน้ำ พลังงาน และเกษตร ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในเรื่อง “พัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบ เพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ” และเรื่อง “เพิ่มผลผลิตของน้ำทั้งระบบ ในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำให้ทัดเทียมกับระดับสากล”

๓) ยึดหลักการสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ พื้นฟู และการพัฒนาแหล่งน้ำรวมถึงการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำ เพื่อตอบสนองปัญหาความต้องการในทุกด้านอย่างยั่งยืน โดยการจัดหาแหล่งเก็บกักน้ำ ต้องพิจารณาการจัดลำดับความสำคัญที่ตอบสนองต่อเป้าหมาย ทิศทางการพัฒนาของประเทศในแต่ละด้านในภาพรวม และแนวโน้มการพัฒนาในอนาคต รวมทั้งการให้ความสำคัญกับทุกภาคส่วนในการใช้น้ำ ทั้งด้านอุปโภคบริโภค การผลิต (เกษตรและอุตสาหกรรม) และเพื่อรักษาระบบนิเวศ

บทที่ ๒

การประเมินสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

๒.๑ สถานการณ์ภายนอกที่สำคัญและผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ในระยะ ๒๐ ปี

๒.๑.๑ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. ๒๐๓๐ (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นเป้าหมายการพัฒนาระดับนานาชาติ ซึ่งประเทศสมาชิกสหประชาชาติได้ร่วมกันรับรอง ตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. ๒๐๓๐ เป็นเป้าหมายที่กำหนดทิศทางการพัฒนาในช่วงระยะเวลา ๑๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๓) ประกอบด้วย ๑๗ เป้าหมาย ซึ่งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมีส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต โดยเฉพาะเป้าหมายที่ ๖ การเข้าถึงการใช้น้ำสะอาดและสุขาภิบาลที่ดี ปัญหาการขาดแคลนน้ำสะอาด เป้าหมายที่ ๑๒ มีการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเป้าหมายที่ ๑๓ การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๒.๑.๒ กระแสโลกาภิวัตน์จะทวีความเข้มข้นขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีและรวดเร็วของผู้คน เงินทุน ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ เทคโนโลยี สินค้าและบริการ การรวมกลุ่มเศรษฐกิจในภูมิภาคจะนำไปสู่การเชื่อมโยงทุกระบบ ในขณะที่ศูนย์รวมอำนาจทางเศรษฐกิจโลก จะเคลื่อนย้ายมาสู่ทวีปเอเชีย ทำให้มีการเติบโตด้านเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียสูง มีผลต่อโครงสร้างภาคอุตสาหกรรม การค้าและบริการ รวมทั้งการเคลื่อนย้ายประชากรจากชนบทเข้าสู่เมืองมากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้น้ำ จากความจำเป็นพื้นฐานไปสู่การเพิ่มคุณภาพชีวิต

๒.๑.๓ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้เกิดภัยธรรมชาติถี่และรุนแรงมากขึ้น ส่งผลต่อการผลิตในภาคการเกษตร ความมั่นคงด้านน้ำและอาหาร เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง สำหรับประเทศไทยความผันผวนและความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่งผลต่อเนื่องไปถึงการผลิตและการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหาร ซึ่งเป็นแหล่งรายได้สำคัญของประเทศและอาจก่อให้เกิดความไม่มั่นคงด้านอาหารทั้งระดับประเทศและระดับครัวเรือน ประเด็นการปล่อยก๊าซเรือนกระจก อาจถูกใช้เป็นเงื่อนไขในการกำหนดมาตรฐานสินค้าสำหรับค้าระหว่างประเทศ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อภาคการส่งออกของไทย แต่ก็อาจสร้างโอกาสให้ธุรกิจใหม่ด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การเพิ่มประสิทธิภาพการลดของเสีย เป็นต้น

๒.๒ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๖๕ กำหนดให้รัฐบาลต้องจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เพื่อเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนในระยะยาวตามหลักการธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันให้บรรลุเป้าหมายในระยะเวลาที่กำหนด โดยภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากร โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สภาพสังคม และสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ประเทศจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์ระยะยาว พร้อมทั้งแนวทางยุทธศาสตร์หลักในการดำเนินการ โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศและประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) ดังนี้

๒.๓ แผนการปฏิรูปประเทศ ๑๑ ด้าน

ประเด็นการปฏิรูปที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ คือ ด้านที่ ๖ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป้าหมาย คือ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการรักษา พื้นฟูให้สมบูรณ์และยั่งยืน เป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศอย่างสมดุลทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสังคม เกิดความสมดุลระหว่างการคุ้มครองรักษา และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

๒.๔ ทิศทางการพัฒนาภาคภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและกรอบการพัฒนาด้านน้ำ

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ในประเด็นการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) จะเป็นกรอบหลักของการพัฒนาประเทศไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นเครื่องมือหรือกลไกที่สำคัญในการถ่ายทอดยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) ไปสู่การปฏิบัติและขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายในระยะยาวที่กำหนดไว้

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และมีแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง คือ ๑) การรักษาฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สร้างสมดุลการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม ๒) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อให้เกิดความมั่นคง สมดุล และยั่งยืน ๓) การบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ และได้จัดทำทิศทางการพัฒนาภาคในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ เพื่อเป็นเครื่องมือในการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ การกำหนดทิศทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามศักยภาพภูมิสังคมของแต่ละภาค ทั้ง ๖ ภาค ซึ่งในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำได้กำหนดทิศทางการพัฒนาด้านน้ำในแต่ละภาคไว้ให้สอดคล้องและสนับสนุนกัน

๒.๕ สถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของประเทศ ที่มีผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

จากสถานการณ์และแนวโน้มการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเปลี่ยนแปลงกระแสโลกและการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประเทศไทยมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปเป็นสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้น มีการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจฐานความรู้ ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและการเพิ่มผลผลิตการผลิต มีโครงสร้างเศรษฐกิจแบบกึ่งอุตสาหกรรมที่ผ่านมามีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่ยั่งยืน พื้นที่ป่าถูกทำลาย การบำบัดน้ำเสียทำได้น้อย การลงทุนจัดหาแหล่งน้ำขนาดใหญ่มีจำนวนจำกัดเนื่องจากผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและด้านสังคม การจัดการน้ำเสียยังไม่สามารถดำเนินการได้ทันและพอเพียง ทำให้การยกระดับคุณภาพแหล่งน้ำสำคัญยังไม่มีความคืบหน้ามากนัก ซึ่งปัจจัยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว มีส่วนสัมพันธ์กับการกำหนดประเด็นการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ

บทที่ ๓

สถานการณ์และปัญหาด้านทรัพยากรน้ำของประเทศ

๓.๑ ศักยภาพทรัพยากรน้ำในประเทศ

ปริมาณน้ำฝน

พื้นที่ประเทศไทยประกอบด้วย ๒๕ กลุ่มน้ำหลักมีพื้นที่ประมาณ ๕๑๔,๐๐๘ ตารางกิโลเมตร หรือ ๓๒๑.๒ ล้านไร่ สภาพพื้นที่ตั้งอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุม ๒ ชนิด ได้แก่ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ โดยที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทยระหว่างกลางเดือน พฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม มีปริมาณฝนรายปีเฉลี่ยทั่วประเทศประมาณ ๑,๔๕๕ มิลลิเมตร มีความผันแปรตามพื้นที่ระหว่าง ๙๐๐-๔,๐๐๐ มิลลิเมตรต่อปี ดังแสดงในรูปที่ ๓-๑

ปริมาณน้ำผิวดิน

ปริมาณน้ำท่าตามธรรมชาติ (Natural Flow) ซึ่งเป็นปริมาณน้ำบนผิวดินที่เกิดจากฝน โดยหักการซึมลงใต้ดิน และการระเหยแล้ว มีปริมาณรวมทั่วประเทศ ๒๘๕,๒๒๗ ล้านลูกบาศก์เมตร เป็นปริมาณน้ำท่าไหลออกนอกกลุ่มน้ำ ที่เหลือจากการเก็บกักและการใช้ประโยชน์แล้ว (Runoff) จำนวน ๒๒๔,๐๒๔ ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ ๗๙ ของน้ำท่าธรรมชาติ โดยกลุ่มน้ำที่มีปริมาณน้ำท่า (Runoff) สูง ได้แก่กลุ่มน้ำโขง (อีสาน) ภาคใต้ฝั่งตะวันออกและแม่กลอง ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มน้ำที่มีปริมาณน้ำท่าน้อยที่สุด ได้แก่ กลุ่มแม่น้ำ สะแกกรัง วัง และโดนเลสาบ ตามลำดับ สำหรับกลุ่มน้ำที่มีปริมาณน้ำท่ารายปีต่อพื้นที่ลุ่มน้ำมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก และน้อยที่สุด ได้แก่ กลุ่มน้ำวัง

ปริมาณน้ำบาดาล

ประเทศไทยมี แอ่งน้ำบาดาลทั้งหมด ๒๗ แอ่งน้ำบาดาล มีปริมาณการกักเก็บในชั้นน้ำบาดาลรวมประมาณ ๑.๑๓ ล้านล้านลูกบาศก์เมตร (ดังแสดงในรูปที่ ๓-๒) มีศักยภาพที่จะพัฒนาขึ้นมาใช้ได้ โดยไม่กระทบต่อปริมาณน้ำบาดาลที่มีอยู่ได้รวมปีละ ๔๕,๓๘๕ ล้านลูกบาศก์เมตร (ที่มา: กรมทรัพยากรน้ำบาดาล เม.ย. ๒๕๖๐) อย่างไรก็ตามในการพัฒนาน้ำบาดาลขึ้นมาใช้นั้น มีข้อจำกัดในเรื่องของความคุ้มทุน เนื่องจากมีค่าใช้จ่าย (ค่าไฟฟ้า/ค่าน้ำมัน/ค่าบำรุงรักษา) ในการสูบน้ำ อีกทั้งก่อนทำการเจาะบ่อน้ำบาดาล จำเป็นต้องมีการสำรวจเพื่อให้สามารถกำหนดจุดในการเจาะบ่อน้ำบาดาลที่มีปริมาณและคุณภาพน้ำบาดาลที่ดี โดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นหินแข็งและพื้นที่น้ำเค็มซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสำรวจค่อนข้างสูง

ปริมาณแหล่งน้ำต้นทุนที่ควบคุมได้

ปริมาณน้ำท่าธรรมชาติเฉลี่ยของประเทศไทยมีจำนวน ๓,๔๙๖ ลูกบาศก์เมตรต่อคนต่อปี ซึ่งถือว่าเป็นค่าเฉลี่ยที่ต่ำเมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยมีการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำรวมความจุ ๘๑,๓๗๓ ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ ๒๘ ของปริมาณน้ำท่าธรรมชาติ จำแนกเป็นแหล่งเก็บกักน้ำขนาดใหญ่ ๗๓,๔๘๐ ล้านลูกบาศก์เมตร ขนาดกลาง ๔,๒๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร และขนาดเล็ก ๓,๖๙๓ ล้านลูกบาศก์เมตร มีปริมาณน้ำที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ปีละประมาณ ๖๕,๐๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งปริมาณน้ำส่วนนี้ มากกว่าร้อยละ ๙๐ มาจากอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ เช่น เขื่อนภูมิพล เขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนศรีนครินทร์ และเขื่อนวชิราลงกรณ์

๓.๒ สภาพเศรษฐกิจและสังคม

ประเทศไทยมีประชากรประมาณ ๖๖ ล้านคน (ข้อมูลปี พ.ศ. ๒๕๖๐) โดยมีสัดส่วนความหนาแน่นประชากรในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้และภาคกลางมากที่สุด พื้นที่ลุ่มน้ำที่มีการพัฒนาแหล่งน้ำ ระบบชลประทาน และการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมจะมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมค่อนข้างสูง เช่น กลุ่มน้ำเจ้าพระยา กลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก กลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก และลุ่มน้ำมูล เป็นต้น

๓.๓ การใช้น้ำและการบริหารจัดการ

พื้นที่การเกษตร

ประเทศไทยมีพื้นที่การเกษตร ๑๔๙.๒ ล้านไร่ โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่การเกษตรมากที่สุด คือ ๖๓.๖ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔๓ ของพื้นที่การเกษตรทั่วประเทศ รองลงมา คือ พื้นที่ภาคกลาง มีพื้นที่การเกษตรรวม ๒๗.๒ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๘ ของพื้นที่การเกษตรทั่วประเทศ

ปัจจุบัน (ปี พ.ศ. ๒๕๖๐) มีการพัฒนาพื้นที่ชลประทานรวม ๓๒.๗๕ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๒ ของพื้นที่การเกษตร ที่เหลืออีก ๑๑๗ ล้านไร่ หรือกว่าร้อยละ ๗๘ เป็นพื้นที่ปลูกพืชโดยใช้น้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำมาจากความผันแปรของสภาพลมฟ้าอากาศ อีกทั้งในบางพื้นที่ยังมีสภาพภูมิประเทศไม่เอื้ออำนวยต่อการลำเลียงน้ำจากแหล่งน้ำมาใช้ประโยชน์อีกด้วย

พื้นที่ศักยภาพที่เหมาะสมต่อการปลูกข้าวที่พัฒนาให้เป็นพื้นที่เกษตรชลประทาน มีทั้งสิ้น ๖๐ ล้านไร่ พื้นที่ดังกล่าวไม่ได้อยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมาย รวมทั้งเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และพื้นที่ชุ่มน้ำ แหล่งน้ำ พุทธิมัยทะเล และเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันน้อยกว่าร้อยละ ๒๐ โดยพัฒนาเป็นพื้นที่ชลประทานไปแล้ว ๑๘ ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๕ ของพื้นที่ชลประทานทั้งหมด (๓๒.๗๕ ล้านไร่)

๓.๔ สภาพปัญหาทรัพยากรน้ำ

ปัญหาทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วย การขาดแคลนน้ำ น้ำท่วม น้ำเสีย และน้ำเค็ม เกิดขึ้นเนื่องจากสาเหตุต่างๆ ได้แก่ ปริมาณน้ำฝนที่ไม่เพียงพอหรือมากเกินไป การบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำและแหล่งน้ำสาธารณะ การเพิ่มขึ้นของประชากรและขยายตัวของชุมชนเมือง การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจ การขยายตัวด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวพิเศษ การปลูกพืชที่ไม่เหมาะสมกับสภาพดินและน้ำ การสร้างสิ่งกีดขวางทางน้ำ การปล่อยมลพิษลงสู่แม่น้ำลำคลอง การขาดแหล่งเก็บกักน้ำต้นทุนที่เพียงพอ และการบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ซึ่งจะแตกต่างกันตามสภาพพื้นที่ในแต่ละลุ่มน้ำ สรุปได้ดังนี้

ปัญหาการขาดแคลนน้ำ

ในรอบ ๔๐ ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบปัญหาภัยแล้งหลายครั้ง คือ ปี พ.ศ. ๒๕๑๐, ๒๕๑๑, ๒๕๑๕, ๒๕๒๐, ๒๕๒๒, ๒๕๒๙, ๒๕๓๐, ๒๕๓๓, ๒๕๓๗, ๒๕๔๒, ๒๕๔๕ และ พ.ศ. ๒๕๔๘ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรและความเสียหายทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมากทั้งด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ที่ต้องอาศัยผลผลิตทางการเกษตรเป็นวัตถุดิบ ภัยแล้งครั้งรุนแรงที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๒๒, ๒๕๓๗ และ พ.ศ. ๒๕๔๒ เกิดเป็นบริเวณกว้างในเกือบทุกภาคของประเทศ ช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๗) มีพื้นที่แล้งซ้ำซากเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากฝนตกน้อยกว่าปกติหรือฝนตกไม่เป็นไปตามฤดูกาล ซึ่งพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งในระดับต่างๆ ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศ สภาพดิน ปริมาณฝน โดยพื้นที่เสี่ยงภัยในระดับรุนแรง (เกิดมากกว่า ๕ ครั้ง/๑๐ ปี) และระดับปานกลาง (เกิด ๔-๕ ครั้ง/๑๐ปี) มีพื้นที่รวมประมาณ ๒๖.๘ ล้านไร่

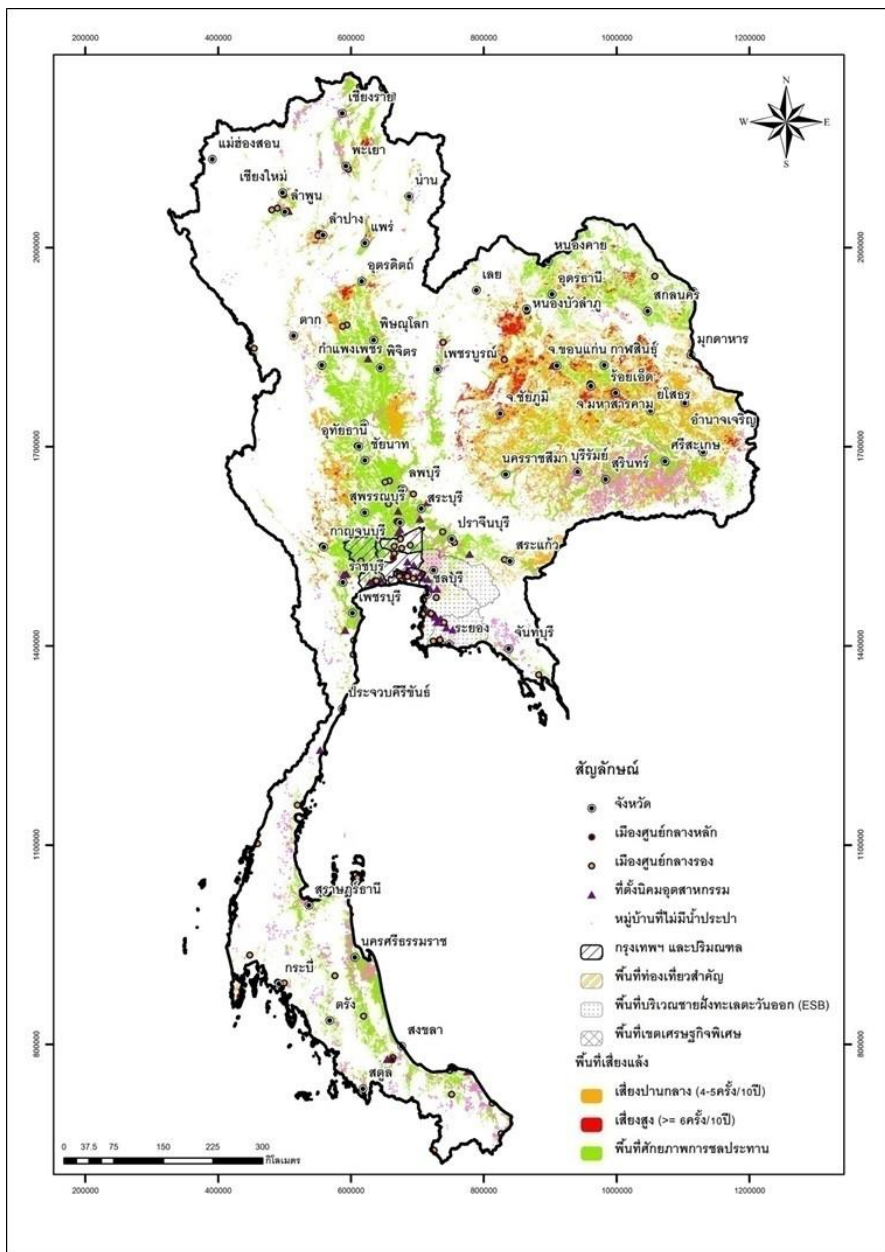
สำหรับปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค พบว่าหมู่บ้านทั้งประเทศไทย (ปี พ.ศ. ๒๕๖๐) จำนวน ๗๕,๐๓๒ หมู่บ้าน มีปัญหาหมู่บ้านที่ไม่มีระบบประปา ๒๕๖ หมู่บ้าน ระบบประปาชำรุดและขาดประสิทธิภาพ ๒๐,๐๓๔ หมู่บ้าน

ปัญหาน้ำท่วม

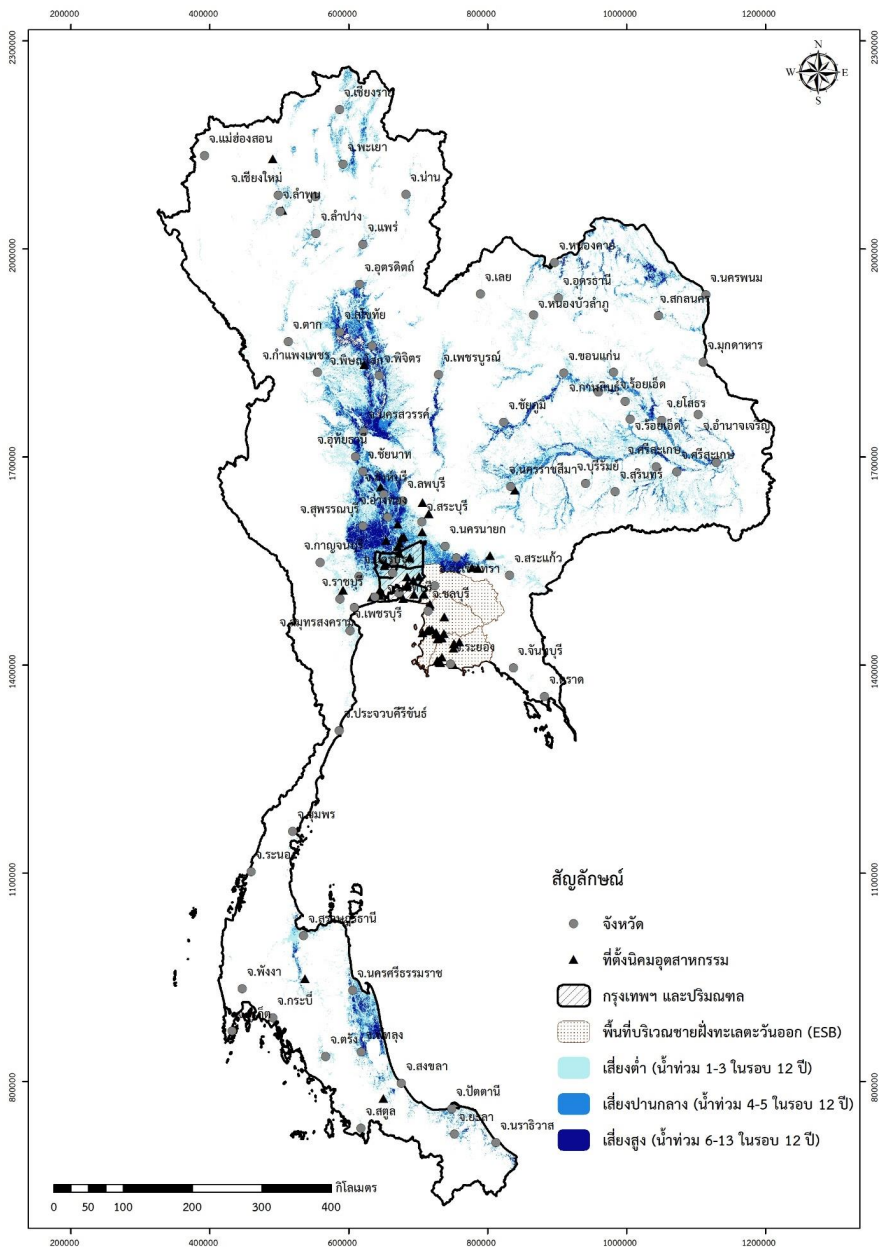
ในรอบ ๓๐ ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ประสบปัญหาน้ำท่วมเกือบทุกจังหวัดของประเทศถึง ๓๓ ครั้ง ในปีต่างๆ ดังนี้ ปี พ.ศ. ๒๕๑๕, ๒๕๑๘, ๒๕๒๑, ๒๕๒๓, ๒๕๒๖, ๒๕๓๒, ๒๕๓๘, ๒๕๔๔, ๒๕๔๕, ๒๕๔๘, ๒๕๔๙, ๒๕๕๓ และ พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยมีอุทกภัยในลุ่มน้ำเจ้าพระยาที่มีความรุนแรงถึง ๘ ครั้ง คือ ปี พ.ศ. ๒๕๑๘, ๒๕๒๖, ๒๕๓๘, ๒๕๔๕, ๒๕๔๘, ๒๕๔๙, ๒๕๕๓ และ พ.ศ. ๒๕๕๔ ตามลำดับ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สิน และเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก เช่น ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ มีความเสียหายทางเศรษฐกิจคิดเป็นมูลค่าถึง ๑.๔๔ ล้านล้านบาท

พื้นที่น้ำท่วมซ้ำ ซ้ำซาก ของทั้งประเทศ ระดับปานกลาง คือ ๔-๕ ครั้งในรอบ ๙ ปี และระดับสูง คือ มากกว่า ๕ ครั้งในรอบ ๙ ปี รวมทั้งสิ้น ๑๐ ล้านไร่

พื้นที่เสี่ยงตอดินโคลนถล่ม รวมทั้งสิ้นกว่า ๖,๐๔๒ หมู่บ้าน มีสาเหตุจากฝนที่ตกหนักในพื้นที่ลุ่มน้ำ และจากสภาพทางกายภาพของลุ่มน้ำที่เป็นภูเขาสูงชันและพื้นที่ป่าต้นน้ำตอนบนถูกทำลาย

รูปที่ ๓-๑ พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งซ้ำซาก (ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๔๘-๒๕๕๖)

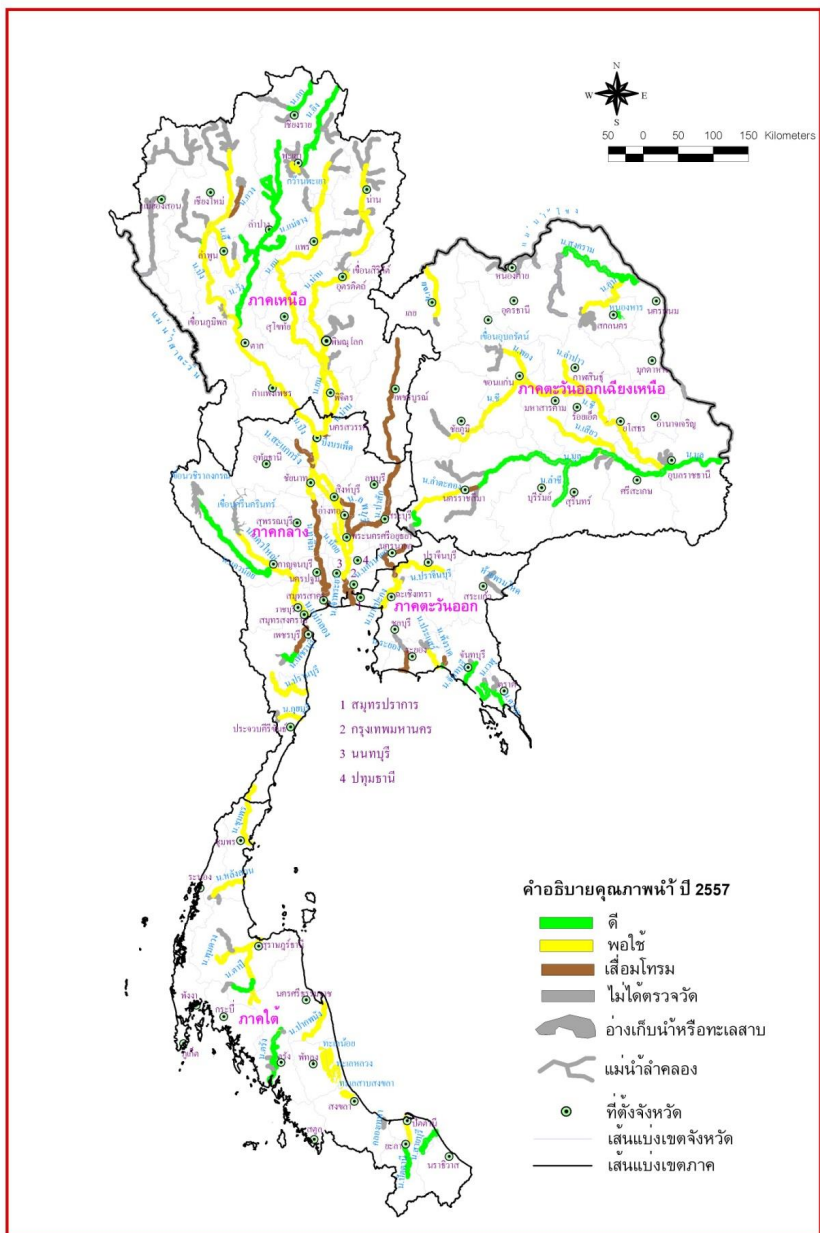
ปัญหาคุณภาพน้ำผิวดิน

ประเทศไทย มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี ร้อยละ ๒๙ พอใช้ ร้อยละ ๔๙ และเสื่อมโทรม ร้อยละ ๒๒ ของแหล่งน้ำหลักทั่วประเทศ (จำนวน ๕๒ แหล่งน้ำ) ไม่พบคุณภาพน้ำที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก และเสื่อมโทรมมาก อย่างไรก็ตาม คุณภาพน้ำในช่วง ๑๐ ปีย้อนหลัง (ปี พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๗) พบว่า แหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์ดีมีแนวโน้มลดลง ขณะที่แหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้และเสื่อมโทรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สาเหตุสำคัญของปัญหาคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมมาจากการระบายน้ำเสียจากชุมชน การชะนำดินที่มีปุ๋ยตกค้างจากการเกษตร และการปศุสัตว์ โดยปัจจุบัน (ปี พ.ศ. ๒๕๕๗) มีปริมาณน้ำเสียจากชุมชนเกิดขึ้น ๑๐.๓ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน ขณะที่ระบบบำบัดน้ำเสียรองรับน้ำเสียที่เกิดขึ้นได้เพียงร้อยละ ๓๑ พื้นที่ที่มีน้ำเสียชุมชนเกิดขึ้นมากที่สุด คือ กรุงเทพมหานคร โดยมีน้ำเสียประมาณ ๒ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน ในขณะที่ระบบบำบัดน้ำเสียในพื้นที่กรุงเทพมหานครสามารถบำบัดน้ำเสียได้ ร้อยละ ๓๘ ของปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้น

ในส่วนของปัญหาการรุกรานของน้ำเค็ม เกิดขึ้นในตอนล่างของแม่น้ำเจ้าพระยา ทำจีน บางปะกง และแม่กลอง ทำให้เกิดผลกระทบต่อการเพาะปลูกพืช การประปา การประมง การอุตสาหกรรม ตลอดจนการอุปโภค-บริโภคน้ำของราษฎรที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำ การจัดสรรน้ำเพื่อผลักดันน้ำเค็ม เป็นการจัดสรรน้ำจากแหล่งเก็บน้ำในพื้นที่ตอนบนของกลุ่มน้ำ เช่น จากเขื่อนภูมิพล เขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนป่าสัก เขื่อนขุนด่านปราการชล รวมถึง เขื่อนศรีนครินทร์ และเขื่อนวชิราลงกรณ์ในฤดูแล้งปีละมากกว่า ๒,๘๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร เพื่อควบคุมความเค็มของน้ำ ณ จุดควบคุม ไม่ให้เกินมาตรฐานของการเกษตรและการประปา

ปัญหาคุณภาพน้ำบาดาล

คุณภาพน้ำบาดาลโดยทั่วไปจะอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้บริโภคได้ อย่างไรก็ตาม ยังมีบางพื้นที่ที่มีปริมาณสารละลายในน้ำบาดาลสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานน้ำดื่ม เช่น ในบางพื้นที่ของ จ.เชียงใหม่ จ.ลำพูน จ.แพร่ จ.ลำปาง และ จ.กาญจนบุรี มีแร่เหล็กและฟลูออไรด์สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งเป็นปัญหาที่มักเกิดขึ้นกับพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับรอยเลื่อนและแหล่งน้ำพุร้อน บางพื้นที่พบปัญหาการรุกรานของน้ำเค็มในชั้นน้ำบาดาล โดยจะเป็นพื้นที่ตามแนวปากแม่น้ำและชายฝั่งทะเล เช่น พื้นที่แม่น้ำเจ้าพระยา และ จ.สงขลา ที่อาจจะมีสาเหตุจากการสูบน้ำบาดาลขึ้นมาใช้เกินสมดุลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บางพื้นที่มีคุณภาพน้ำบาดาลกร่อย-เค็ม ไม่เหมาะสำหรับการอุปโภคบริโภค และเกษตรกรรม เช่น จ.ยโสธร จ.อุบลราชธานี จ.ศรีสะเกษ จ.สุรินทร์ และ จ.บุรีรัมย์ ในบางพื้นที่ของ จ.นครราชสีมา พบสารหนูที่อาจมีสาเหตุจากการปนเปื้อนตามธรรมชาติของแร่ธาตุในชั้นหินใต้ดินและจากการทำเหมืองแร่ดีบุก นอกจากนี้ บางพื้นที่ที่มีการลักลอบทิ้งขยะพิษ น้ำเสีย ของเสียจากอุตสาหกรรมลงไปในชั้นน้ำบาดาลได้

รูปที่ ๓-๓ คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำสำคัญทั่วประเทศ (ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ, ๒๕๕๗)

บทที่ ๔

แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐)

๔.๑ วิสัยทัศน์

ได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาตามแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) ไว้ดังนี้ “ทุกหมู่บ้านมีน้ำสะอาดอุปโภค บริโภค น้ำเพื่อการผลิตมั่นคง ความเสียหายจากอุทกภัยลดลง คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน บริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ภายใต้การพัฒนาอย่างสมดุล โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน”

๔.๒ เป้าหมายในภาพรวมของแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๐ ปี

๑) ประชาชนทั้งในเมืองและชนบท มีน้ำอุปโภคและน้ำดื่มเพียงพอ ได้มาตรฐานสากล ในราคาที่เหมาะสม มีการประหยัดน้ำทุกภาคส่วนทั้งภาคอุตสาหกรรมและครัวเรือน รวมทั้งมีความสามารถในการบริหารจัดการน้ำระดับชุมชน และท้องถิ่น

๒) สามารถจัดหาน้ำเพื่อการผลิต (เกษตร อุตสาหกรรม) ได้อย่างสมดุลระหว่างศักยภาพ กับความต้องการ มีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัด ผลผลิตสูงขึ้น รวมทั้ง สามารถจัดหาน้ำบรรเทา ผลกระทบจากการขาดแคลนน้ำในพื้นที่เกษตรน้ำฝนให้เพียงพอต่อการดำรงชีพและการทำการเกษตรในฤดูฝน

๓) มีระบบป้องกันน้ำท่วมและอุทกภัยที่มีประสิทธิภาพ ทั้งโครงสร้างและการบริหารจัดการ

มีผังการระบายน้ำทุกระดับ การบริหารพื้นที่น้ำท่วมและพื้นที่ชลอน้ำ

๔) การฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติ ให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ชุมชนขนาดใหญ่มีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่สิ่งแวดล้อม มีการจัดการโดยการป้องกันและลดน้ำเสียที่ต้นทาง

๕) ป่าต้นน้ำได้รับการฟื้นฟู สามารถชะลอการไหลบ่าของน้ำ มีการใช้ประโยชน์จากลุ่มน้ำตามผังที่กำหนด มีการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลาดชัน

๖) มีระบบบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีธรรมาภิบาล ทันสมัย มีกฎหมาย ระเบียบ เกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ มีโครงสร้างองค์กรเหมาะสมในการบริหารจัดการน้ำทุกระดับ สามารถบริหารจัดการตามแผนยุทธศาสตร์ แผนแม่บท แผนปฏิบัติการ ระบบ และกลไกการจัดสรรน้ำ รวมทั้ง มีระบบฐานข้อมูล ทรัพยากรมนุษย์ และงานวิจัยเพียงพอในการตัดสินใจและบริหารจัดการ

๔.๓ แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๐ ปี

เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ข้างต้น ได้กำหนด แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) ไว้ ๖ ด้าน คือ

ด้านที่ ๑ การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค

ด้านที่ ๒ การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต

ด้านที่ ๓ การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย

ด้านที่ ๔ การจัดการคุณภาพน้ำ และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

ด้านที่ ๕ การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรม และป้องกันการพังทลายของดิน

ด้านที่ ๖ การบริหารจัดการ

ด้านที่ ๑ การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค

เป้าประสงค์ : จัดหาน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภคบริโภคให้แก่ชุมชน ครบทุกหมู่บ้าน หรือทุกครัวเรือน ชุมชนเมือง แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ และพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้งการจัดหาแหล่งน้ำสำรองในพื้นที่ ซึ่งขาดแคลนแหล่งน้ำต้นทุน พัฒนาน้ำดื่มให้ได้มาตรฐาน ในราคาที่เหมาะสม และการประหยัดน้ำโดยลดการใช้น้ำภาคครัวเรือน ภาคบริการ และภาคราชการ

- กลยุทธ์ :**
- ๑) พัฒนา ขยายเขต และเพิ่มประสิทธิภาพระบบประปาหมู่บ้าน โดยจัดหาแหล่งน้ำ และก่อสร้างระบบประปาให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ และปรับปรุงระบบประปาเดิมที่ชำรุด เพื่อให้ใช้งานได้
 - ๒) พัฒนาระบบประปาเมือง/พื้นที่เศรษฐกิจ โดยการขยายเขตระบบประปา เพิ่มเขตจ่ายน้ำสำหรับเมืองหลัก พื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ การจัดหาแหล่งน้ำสำรองในพื้นที่ซึ่งขาดแคลนแหล่งน้ำต้นทุน และลดการสูญเสียน้ำในระบบท่อส่งจ่ายน้ำประปา
 - ๓) พัฒนาน้ำดื่มให้ได้มาตรฐานและราคาที่เหมาะสม โดยกำหนดมาตรฐานระบบประปาหมู่บ้าน การจำแนกระบบประปา แล้วดำเนินการปรับปรุงให้ได้มาตรฐาน ครบทุกหมู่บ้าน รวมทั้งพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อสนับสนุนน้ำดื่มสะอาดให้โรงเรียน และชุมชน
 - ๔) การประหยัดน้ำทุกภาคส่วน โดยส่งเสริมการลดการใช้น้ำในภาคครัวเรือน ภาคบริการ และภาคราชการ

เป้าหมาย ๒๐ ปี :

- ๑) พัฒนา ขยายเขต และเพิ่มประสิทธิภาพระบบประปาหมู่บ้าน ๑๔,๕๓๔ หมู่บ้าน

- ๒) พัฒนาระบบประปาเมือง, พื้นที่เศรษฐกิจ รวม ๓๘๘ เมือง รวมทั้งจัดหาแหล่งน้ำสำรอง ๓๔๖ ล้าน ลบ.ม.

- ๓) พัฒนาน้ำดื่มให้ได้มาตรฐานและราคาที่เหมาะสม ภายในปี ๒๕๗๓

- ๔) ลดการใช้น้ำในภาคครัวเรือน ภาคบริการ และภาคราชการ ไม่เกิน ๒๑๕ ลิตร/คน/วัน

ด้านที่ ๒ การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต

เป้าประสงค์ : พัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำและระบบส่งน้ำใหม่ให้เต็มศักยภาพ พร้อมทั้งการจัดหาน้ำในพื้นที่เกษตรน้ำฝน เพื่อขยายโอกาสจากศักยภาพโครงการขนาดเล็กและลดความเสี่ยงในพื้นที่ไม่มีศักยภาพ ลดความเสี่ยง/ความเสียหายลง ร้อยละ ๕๐ รวมถึงการเพิ่มผลิตภาพและปรับโครงสร้างการใช้น้ำ โดยดำเนินการร่วมกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมเพื่อยกระดับผลิตภาพด้านน้ำทั้งระบบ

- กลยุทธ์ :**
- ๑) การจัดการด้านความต้องการ โดยลดการใช้น้ำภาคการเกษตร นำน้ำกลับมาใช้ใหม่ในพื้นที่ชลประทาน รวมถึงการลดใช้น้ำ
 - ๒) เพิ่มประสิทธิภาพโครงการแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำเดิม โดยปรับปรุงประสิทธิภาพแหล่งน้ำ ระบบส่งน้ำ และเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนในแหล่งน้ำเดิม
 - ๓) การจัดหาน้ำในพื้นที่เกษตรน้ำฝน เพื่อขยายโอกาสจากศักยภาพโครงการขนาดเล็ก และลดความเสี่ยงในพื้นที่ไม่มีศักยภาพ โดยการอนุรักษ์พื้นที่ฟู พัฒนาแหล่งน้ำและระบบกระจายน้ำ การจัดระบบการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ สระน้ำในไร่นา และพัฒนาบ่อบาดเพื่อการเกษตร
 - ๔) พัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำ/ระบบส่งน้ำใหม่ ด้วยการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำ พัฒนาระบบชลประทาน การเพิ่มปริมาณน้ำที่จัดการได้ รวมทั้งการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อด้านสิ่งแวดล้อม
 - ๕) พัฒนาระบบผันน้ำและระบบเชื่อมโยงแหล่งน้ำ ลดความขัดแย้งการใช้น้ำภาคการเกษตรและอุตสาหกรรม โดยพัฒนาโครงข่ายน้ำภายในประเทศ และการผันน้ำระหว่างประเทศ
 - ๖) การเพิ่มผลิตภาพมูลค่าภาคการผลิต โดยการส่งเสริมด้านการเกษตร พันธุ์พืช และการปลูกพืชให้มีผลิตภาพสูงมากขึ้น ในพื้นที่ต้นแบบและขยายผลการดำเนินการไปสู่พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำแล้วต่อไป โดยดำเนินการร่วมกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมเพื่อยกระดับผลิตภาพด้านน้ำทั้งระบบ
 - ๗) การเพิ่มน้ำต้นทุนโดยปฏิบัติการฝนหลวง ให้อ่างเก็บน้ำและพื้นที่เกษตรกรรม

เป้าหมาย ๒๐ ปี :

- ๑) ประหยัดน้ำภาคเกษตรและอุตสาหกรรม ๑๘๒ ล้าน ลบ.ม./ปี
- ๒) เพิ่มประสิทธิภาพโครงการแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำเดิม ๖,๓๕๖ ล้าน ลบ.ม.
- ๓) การจัดหาน้ำในพื้นที่เกษตรน้ำฝน ปริมาณน้ำ ๑๓,๘๖๐ ล้าน ลบ.ม. พื้นที่รับประโยชน์ ๑๓ ล้านไร่
- ๔) พัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำ, ระบบส่งน้ำใหม่ ปริมาณน้ำ ๑๓,๔๓๙ ล้าน ลบ.ม. พื้นที่รับประโยชน์ ๑๘ ล้านไร่
- ๕) พัฒนาระบบผันน้ำและระบบเชื่อมโยงแหล่งน้ำ ๒,๕๙๖ ล้าน ลบ.ม.
- ๖) การเพิ่มผลิตภาพมูลค่าภาคการผลิต โดยการส่งเสริมด้านการเกษตร พันธุ์พืช และการปลูกพืช
- ๗) เพิ่มน้ำต้นทุนโดยปฏิบัติการฝนหลวง

รูปที่ ๔-๒ เป้าหมายการสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต

ด้านที่ ๓ การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย

เป้าประสงค์ : เพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ การจัดระบบป้องกันน้ำท่วมชุมชนเมือง การจัดการพื้นที่น้ำท่วมและพื้นที่ชะลอน้ำ รวมทั้งการบรรเทาอุทกภัยในเชิงพื้นที่อย่างเป็นระบบ ในระดับลุ่มน้ำและพื้นที่วิกฤต (Area based) ลุ่มน้ำขนาดใหญ่ ลุ่มน้ำสาขา/ลดความเสี่ยงและความรุนแรงลงไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๖๐

กลยุทธ์ :

- ๑) การเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ โดยการปรับปรุงสิ่งกีดขวางทางน้ำ การปรับปรุงลำน้ำธรรมชาติที่ตื้นเขิน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ
- ๒) ป้องกันน้ำท่วมชุมชนเมือง โดยการจัดระบบป้องกันชุมชนเมือง การจัดทำฝังน้ำ ฝังการระบายน้ำในระดับลุ่มน้ำ จังหวัด เมือง
- ๓) การจัดการพื้นที่น้ำท่วม/พื้นที่ชะลอน้ำ โดยการพัฒนาแก้มลิง พื้นที่ลุ่มต่ำรับน้ำนอง การพัฒนาอาคารบังคับน้ำ และสถานีสูบน้ำ เพื่อบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่เฉพาะจุด
- ๔) การบรรเทาอุทกภัยเชิงพื้นที่อย่างเป็นระบบ ระดับลุ่มน้ำ/พื้นที่วิกฤต โดยจัดทำแผนและดำเนินการบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่วิกฤต โดยจัดทำแผน และดำเนินการตามลำดับความสำคัญ
- ๕) การสนับสนุนปรับตัวและเผชิญเหตุ

เป้าหมาย ๒๐ ปี :

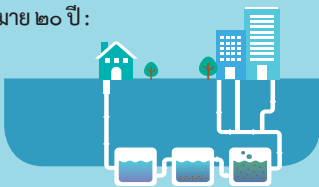
- ๑) การปรับปรุงลำน้ำธรรมชาติ ๖,๒๗๑ กม., การปรับปรุงสิ่งกีดขวางทางน้ำ ๕๖๒ แห่ง
- ๒) ป้องกันน้ำท่วมและอุทกภัยชุมชนเมือง ๗๖๔ แห่ง พื้นที่ ๑.๗ ล้านไร่, จัดทำฝังน้ำ
- ๓) การจัดการพื้นที่น้ำท่วม, พื้นที่ชะลอน้ำ ลดปริมาณน้ำหลากได้สูงสุด ๔,๖๑๒ ล้าน ลบ.ม.
- ๔) การบรรเทาอุทกภัยเชิงพื้นที่อย่างเป็นระบบ ระดับลุ่มน้ำ, พื้นที่วิกฤต ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐
- ๕) การสนับสนุนปรับตัวและเผชิญเหตุ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๕ ของพื้นที่ประสบภัย

ด้านที่ ๔ การจัดการคุณภาพน้ำ และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

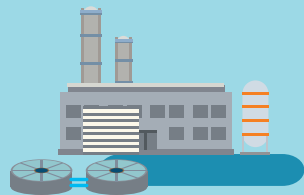
เป้าประสงค์ : พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน การนำน้ำเสียกลับมาใช้ใหม่ ป้องกันและลดการเกิดน้ำเสียต้นทาง การควบคุมปริมาณการไหลของน้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศ พร้อมทั้งฟื้นฟูแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีความสำคัญในทุกมิติ เพื่อการอนุรักษ์ พื้นฟูและใช้ประโยชน์ทั่วประเทศ

- กลยุทธ์ :**
- ๑) การป้องกันและลดการเกิดน้ำเสียที่ต้นทาง โดยลดปริมาณและความสกปรกของน้ำเสียชุมชน ณ แหล่งกำเนิด
 - ๒) การเพิ่มประสิทธิภาพในการบำบัดและควบคุมการระบายน้ำเสียออกสู่สิ่งแวดล้อม โดยการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบรวบรวม ระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน และการนำน้ำที่บำบัดแล้วกลับมาใช้ใหม่ในภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการและที่อยู่อาศัย
 - ๓) การรักษาสมดุลของระบบนิเวศ โดยการจัดทำแผนการจัดสรรน้ำในลุ่มน้ำหลัก
 - ๔) การอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ โดยส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีความเข้าใจ รู้คุณค่า และความสำคัญในการจัดการคุณภาพน้ำก่อนระบายออกสู่แม่น้ำลำคลอง การกำจัดวัชพืชและขยะมูลฝอยในแหล่งน้ำ การสำรวจรังวัด พิกัด และสอบแนว พร้อมทั้งการขึ้นทะเบียน การป้องกันแก้ไขปัญหาการรุกล้ำแนวเขต การอนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนา รวมถึงการจัดทำข้อกำหนดในการออกแบบทั้งเชิงภูมิสถาปัตยกรรมและวิศวกรรม เพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติ

เป้าหมาย ๒๐ ปี :

- ๑) การป้องกันและลดการเกิดน้ำเสียที่ต้นทางในชุมชนเมืองที่เกิดใหม่

- ๒) พัฒนา และเพิ่มประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสีย ๗๔๑ แห่ง และนำน้ำเสียกลับมาใช้ใหม่ ๑๓๒ ล้าน ลบ.ม./ปี

- ๓) การรักษาสมดุลของระบบนิเวศโดยการจัดทำแผนการจัดสรรน้ำในลุ่มน้ำหลัก ๑๓ ลุ่มน้ำ

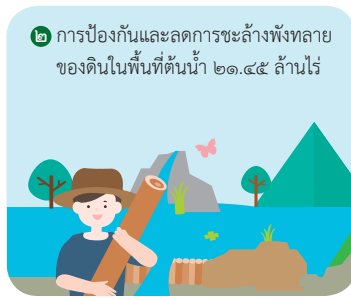
- ๔) การอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ

ด้านที่ ๕ การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน

เป้าประสงค์ : อนุรักษ์ ฟื้นฟู พื้นที่ป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรม การป้องกัน และลดการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ต้นน้ำและพื้นที่ลาดชัน

กลยุทธ์ : ๑) การอนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรม โดยการปลูกป่าและการสร้างฝายชะลอน้ำประเภทต่าง ๆ ในพื้นที่ป่าต้นน้ำ
๒) การป้องกันและลดการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ต้นน้ำ การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เกษตรลาดชัน จัดทำแนวปากันชน การปลูกป่าเลียนแบบธรรมชาติทดแทนการปลูกพืชเชิงเดี่ยวและการปลูกหญ้าแฝก

เป้าหมาย ๒๐ ปี :

รูปที่ ๔-๕ เป้าหมายการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน

ด้านที่ ๖ การบริหารจัดการ

เป้าประสงค์ : จัดตั้งองค์กรด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ คณะกรรมการลุ่มน้ำ ฯลฯ) ปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัย ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ เชื่อมโยงประเด็นการพัฒนาและการหาแหล่งเงินทุน พัฒนาระบบฐานข้อมูลประกอบการตัดสินใจ (คลังน้ำชาติ) สนับสนุนองค์กรลุ่มน้ำ สนับสนุนการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างภาครัฐและเอกชน การบริหารจัดการชลประทาน การศึกษาวิจัย เตรียมความพร้อม ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ พัฒนางานวิจัย นวัตกรรม และเทคโนโลยี สนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มในภาคการบริการและการผลิต รวมถึงพัฒนารูปแบบเพื่อยกระดับการจัดการน้ำในพื้นที่และลุ่มน้ำ (เชื่อมโยงการตลาด พลังงาน การผลิต และของเสีย)

กลยุทธ์ : ๑) การจัดทำ ปรับปรุง กฎหมาย และองค์กรด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและน้ำบาดาล ได้แก่ การจัดทำ ปรับปรุง ขบทวน กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ด้านทรัพยากรน้ำ การส่งเสริม พัฒนาองค์กรการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในระดับชาติ/ระดับลุ่มน้ำ/ระดับชุมชน และ พัฒนากลไกความร่วมมือระหว่างประเทศด้านทรัพยากรน้ำ
๒) การจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ แผนแม่บทระดับลุ่มน้ำ และแผนปฏิบัติการ รวมทั้งการจัดทำแผนบริหารน้ำในสภาวะวิกฤตทุกกลุ่มน้ำ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ

๓) การติดตามและประเมินผล ทั้งแผนงานภายใต้แผนแม่บท และการดำเนินงานของหน่วยงานและ ประเมินผลกระทบระดับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

๔) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ โดยพัฒนาฐานข้อมูลทรัพยากรน้ำ น้ำบาดาล และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการภัยพิบัติด้านน้ำ การจัดการอุทกภัย และการพัฒนาระบบติดตาม เฝ้าระวัง และแจ้งเตือนภัยคุณภาพน้ำและน้ำบาดาล เช่น การเพิ่ม ประสิทธิภาพการพยากรณ์ฝนระยะสั้น การพยากรณ์น้ำหลากที่ลาดเชิงเขา (ลุ่มน้ำสาขา/ย่อย) ข้อมูลแหล่งน้ำธรรมชาติ ศักยภาพน้ำบาดาลในชั้นรายละเอียด ข้อมูลคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำต่างๆ

๕) การศึกษาวิจัยและพัฒนาการจัดการทรัพยากรน้ำ โดยศึกษา วิจัย พัฒนาเทคโนโลยี และ นวัตกรรมที่เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำและน้ำบาดาลให้สามารถดำเนินการตามกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องได้อย่าง มีประสิทธิภาพ เช่น การศึกษาวิจัยการประหยัดน้ำในทุกกิจกรรมการใช้น้ำ การลดการใช้น้ำ น้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ และการใช้น้ำซ้ำในภาคอุตสาหกรรม การศึกษาการใช้น้ำและมูลค่าน้ำภาคการผลิต ต่าง ๆ

๖) การประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม โดยเสริมสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ นโยบาย แผนแม่บท การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และบูรณาการการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ ส่งเสริมการจัดการน้ำชุมชน และการจัดการภัยพิบัติด้านน้ำในระดับพื้นที่ ลุ่มน้ำ ประเทศ และระหว่างประเทศ

เป้าหมาย ๒๐ ปี:

๑ จัดตั้งองค์กร

ด้านการบริหารจัดการ
ทรัพยากรน้ำ
และปรับปรุงกฎหมาย

๒ การจัดทำแผนบริหาร จัดการทรัพยากรน้ำ

๓ การติดตาม ประเมินผล

๔ พัฒนาระบบข้อมูล สนับสนุนการตัดสินใจ

๕ การศึกษาวิจัยเทคโนโลยี และ พัฒนาการจัดการทรัพยากรน้ำ

๖ การประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม

บทที่ ๕

แนวทางการขับเคลื่อนแผนแม่บท ข้อเสนอแนะ

๕.๑ การถ่ายทอดแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระดับชาติลงสู่แผนแม่บท/แผนปฏิบัติการระดับลุ่มน้ำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา ๖๕ กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน โดยกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ ไว้ทั้งหมด ๖ ด้าน ซึ่งด้านที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ คือ ด้านที่ ๕ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ๖ ด้าน มีด้านที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

๑) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

๑.๑ อนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองให้ปลอดภัยและปลอดจากมลพิษน้ำลำคลองทั่วประเทศ

๒) พัฒนาความมั่นคงทางน้ำ พลังงาน และเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ที่เกี่ยวข้อง คือ

๒.๑ มีการพัฒนา จัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบ เพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ

๒.๒ เพิ่มผลิตภาพของน้ำทั้งระบบในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่า

เพิ่ม

จากการใช้น้ำให้ทัดเทียมระดับสากล

ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ได้กำหนดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติไว้ทั้งหมดจำนวน ๒๓ ประเด็นแผนแม่บทที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ คือ ด้านที่ ๑๙ ประเด็นการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ ๓ แผนย่อย คือ

๑) แผนย่อย พัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ

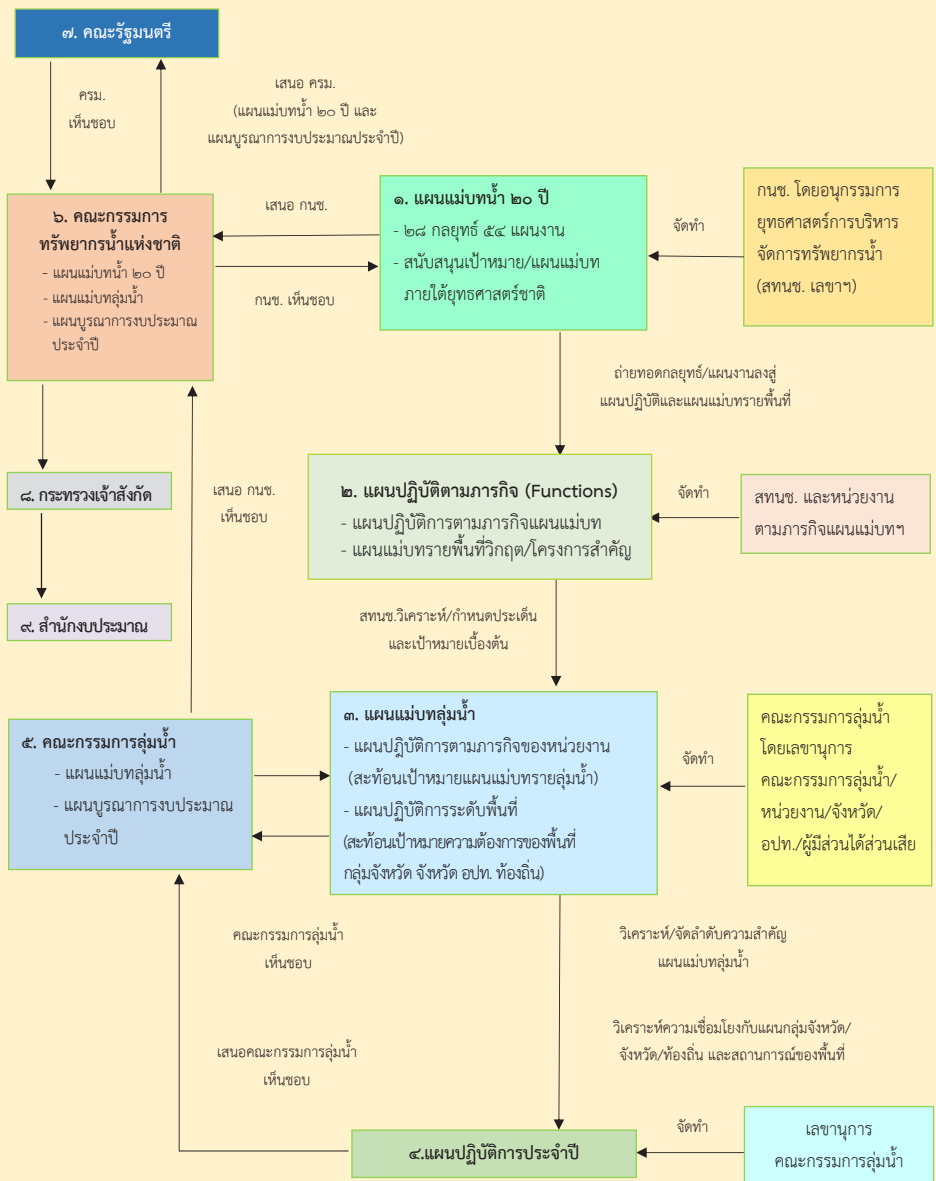
๒) แผนย่อย เพิ่มผลิตภาพของน้ำทั้งระบบ ในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำให้ทัดเทียมกับระดับสากล

๓) แผนย่อย อนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ

แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) ได้จัดทำให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยสำหรับการขับเคลื่อนแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๐ ปี สู่การปฏิบัติ (ตามรูปที่ ๕-๑) สรุปได้ดังนี้

๑. คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) โดยอนุกรรมการยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ซึ่งสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) เป็นเลขานุการนั้น จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) (๑) (มาตราที่ ๑๗ ข้อ (๑) พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ๒๕๖๑) ให้มีความสอดคล้องและสนับสนุนเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ ๒๐ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ โดยแผนแม่บทดังกล่าว ประกอบด้วย ๒๘ กลยุทธ์ ๕๕ แผนงาน

รูปที่ ๕-๑ ผังแสดงการขับเคลื่อนแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๐ ปี

๕.๒ ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

เพื่อให้แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๐ ปี สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่กำหนด มีข้อเสนอแนะดังนี้

๑) การขับเคลื่อนแผนแม่บทไปสู่การปฏิบัติในระดับชาติ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) และสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) ต้องเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อน กำกับ และประสานการดำเนินการ ให้แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ไปสู่การปฏิบัติในทุกีรัฐบาล ส่วนในระดับภูมิภาคและพื้นที่ คณะกรรมการลุ่มน้ำ ต้องมีกระบวนการสรรหาที่เหมาะสม มีทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ เพื่อสามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ร่วมกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพเชื่อมโยงสอดคล้องกับ แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระดับชาติ และระดับพื้นที่

๒) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ต้องนำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๐ ปี ไปส่งเสริมการปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับแผนงานระดับกระทรวง กรม ภูมิภาค จังหวัด และท้องถิ่น

๓) ในการดำเนินการตามแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๐ ปี ให้เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่

๔) ควรศึกษาเตรียมความพร้อมล่วงหน้าในการผันน้ำจากภายนอก หรือลุ่มน้ำที่ไหลออกต่างประเทศเนื่องจากเป็นโครงการที่มีมูลค่าการลงทุนสูงมาก และมีประโยชน์ในการเสริมสร้างความมั่นคงของน้ำต้นทุนในระยะยาว

๕) ในพื้นที่เกษตรอาศัยน้ำฝนนอกเขตชลประทาน ควรพัฒนาระบบน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ซึ่งมีศักยภาพเหมาะสม ส่วนพื้นที่อื่นๆ ให้จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อเก็บกักและใช้ประโยชน์จากน้ำฝนในพื้นที่ให้มากที่สุด มีความมั่นคงสามารถปลูกพืชได้อย่างน้อย ๑ ครั้งในฤดูฝน

๖) ควรเลือกชนิดพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่ ตามนโยบายการจัดการพื้นที่เกษตร (Zoning by Agri-map) ทั้งในเขตและนอกเขตชลประทาน เพื่อลดความเสี่ยง และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

๗) ต้องสร้างกลไกเพื่อให้มีการจัดสรรน้ำที่เป็นธรรม ระหว่างกิจกรรม หรือระดับลุ่มน้ำ เพื่อลดข้อขัดแย้งในกรณีที่เกิดการขาดแคลนน้ำ หรือภาวะแล้ง

๘) ควรควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ต้นน้ำ หรือเขตที่มีความลาดชันสูง เพื่อให้มีความสมดุลของน้ำท่า ทั้งในช่วงฤดูฝนและฤดูแล้ง

๙) ควรจัดทำระบบฐานข้อมูลส่วนกลาง โดยบูรณาการข้อมูลผ่านกระบวนการวิเคราะห์จากหน่วยงานราชการเจ้าของข้อมูล และมีการปรับปรุงข้อมูลอย่างต่อเนื่อง สามารถแบ่งปัน และนำข้อมูลมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑๐) สร้างระบบคาดการณ์ภูมิอากาศที่แม่นยำ ทั้งตำแหน่ง ระยะเวลา และการคาดการณ์ระยะยาว รวมทั้งการติดตั้งระบบเฝ้าระวังสถานการณ์ต่าง ๆ ในพื้นที่เสี่ยงภัย พร้อมทั้งศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่มีต่อความมั่นคงด้านน้ำและความสามารถในการบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ เพื่อรองรับความเสี่ยงที่เพิ่มมากขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในอนาคต

๑๑) การจัดการด้านคุณภาพน้ำ ควรดำเนินการเชิงรุก โดยส่งเสริมให้ลดปริมาณน้ำเสีย และมีการบำบัดน้ำเสียจากแหล่งกำเนิด เช่น บ้านเรือน อุตสาหกรรมขนาดเล็ก และพื้นที่เกษตร

๑๒) แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๐ ปี ต้องมีการทบทวนสถานการณ์และแนวทางการดำเนินงานทุก ๕ ปี ตามระยะเวลาและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ *Office of the National Water Resources*

📍 อาคารจุฑามาศ เลขที่ 89/168-170 ถนนวิภาวดีรังสิต
แขวงตลาดบางเขน เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

Juthamad Building 89/168-170 Vibhavadi-Rangsit Rd,
Talat Bang Khen, Lak Si, Bangkok 10210

📞 0 2554 1800

🌐 www.onwr.go.th

📘 [onwrnews](#)

📺 [@onwrnews](#)

📺 [ONWRNews](#)